XIII. ZJAZD LEKARZY
I
PRZYRODNIKÓW POLSKICH
W WILNIE

POD PROTEKTORATEM

Pana Prezydenta Rzeczypospolitej

PROF. DRA IGNACEGO MOŚCICKIEGO

26.—29. WRZEŚNIA 1929.

W I L N O · 1 9 2 9

V
B
J
C

XIII. ZJAZD LEKARZY
I
PRZYRODNIKÓW POLSKICH
W WILNIE

POD PROTEKTORATEM
Pana Prezydenta Rzeczypospolitej
PROF. DRA IGNACEGO MOŚCICKIEGO

26.—29. WRZEŚNIA 1929.

3

W I L N O 1 9 2 9

ZAKŁADY GRAFICZNE „ZNICZ", WILNO, Ś-TO JAŃSKA 1. TEL. 340

USTAWA ZJAZDÓW
LEKARZY I PRZYRODNIKÓW POLSKICH

Dotychczasowa,

(uchwalona w r. 1869, uzupełniona w r. 1900 i 1911).

§ 1. Zjazdy lekarzy i przyrodników polskich mają na celu:

a) Rozbiór zadań, wogóle zajmujących świat naukowy, z głównym jednak względem na właściwości i potrzeby ziem polskich.

b) Zapoznawanie się z właściwościami fizjograficznemi różnych miejscowości, n. p. pod względem geognostycznym, botanicznym i t. d., tudzież z zakładami i zbiorami, odnoszącemi się do nauk lekarskich i przyrodniczych.

c) Początkowanie w rozwiązywaniu zagadnień, wymagających skojarzenia sił naukowych; wreszcie

d) Zawiązywanie i wzmacnianie stosunków towarzyskich między współpracownikami

§ 2. Zjazdy odbywają się co cztery lata. Miejsce Zjazdu następnego i czas, kiedy tenże ma się odbyć, oznaczy na każdym Zjeździe uchwała, zapadła większością głosów (zob. § 16).

§ 3. Trwanie każdego Zjazdu oznaczy każdorazowy Wydział gospodarczy (zob. § 4).

§ 4. Czynności wstępne i przygotowawcze załatwia Wydział gospodarczy, złożony z osób, zamieszkałych w miejscu mającego się odbyć Zjazdu.

Wydział gospodarczy składa się z przewodniczącego i jego zastępcy, zaproszonych do tej czynności przez delegację ostatniego Zjazdu (ob. § 26), i z członków, których przewodniczący i jego zastępca przybiorą sobie do pomocy.

Zmiany wniesione przez Delegację stałą Zjazdów.

§ 1. Bez zmiany.

§ 2. Zjazdy odbywają się co cztery lata. Miejsce Zjazdu następnego oznaczy na każdym Zjeździe uchwała zapadła większością głosów (zob. § 16). *Ściślejszy termin (miesiąc i dni Zjazdu) oznaczy Wydział gospodarczy wspólnie z Delegacją Zjazdów.*

§ 3. Bez zmiany.

§ 4. (Ustęp I). Czynności wstępne i przygotowawcze przed Zjazdem i *likwidacyjne* po Zjeździe załatwia Wydział gospodarczy, złożony z osób, zamieszkałych w miejscu mającego się odbyć Zjazdu.

(Ustęp II — bez zmiany).

Wydział gospodarczy ogłosi dzień i miejsce zebrania, oznaczy czas trwania Zjazdu i wysokość opłaty, ułoży i poda do wiadomości powszechnej porządek i rozkład czynności na każdy dzień Zjazdu, zajmie się redakcją „Dziennika Zjazdu", względnie urządzeniem wystawy lekarsko-przyrodniczej, oraz wycieczek naukowych i przyjęć członków Zjazdu. Pod tym ostatnim jednak względem obowiązany jest Wydział unikać wszelkiego zbytku.

(Ustęp III). Wydział gospodarczy ogłosi dzień i miejsce zebrania, oznaczy czas trwania Zjazdu i wysokość opłaty, ułoży i poda do wiadomości powszechnej porządek i rozkład czynności na każdy dzień Zjazdu, zajmie się redakcją *i wydaniem* „Dziennika Zjazdu", *w miarę potrzeby* urządzeniem wystawy lekarsko-przyrodniczej, *a w miarę funduszów także zredagowaniem i wydaniem sprawozdania z czynności naukowych Zjazdu, oraz* urządzeniem wycieczek naukowych i przyjęć członków Zjazdu. Pod tym ostatnim jednak względem obowiązany jest Wydział unikać wszelkiego zbytku.

Przygotowaniem czynności naukowych zajmują się gospodarze oddziałów (sekcji), zaproszeni przez Wydział gospodarczy.

(Ustęp IV — bez zmiany).

Każda sekcja powinna się postarać przynajmniej o jeden referat w kwestji naukowej, będącej na dobie, opracowany przez jednego lub kilku referentów.

(Ustęp V – bez zmiany).

§ 5. Po ukończeniu Zjazdu, jednak nie później, niż z końcem roku kalendarzowego, Wydział gospodarczy składa rachunki, akta i fundusze Zjazdu na ręce Delegacji, która mu udziela absolutorjum (ob. § 26).

§ 5 i dalsze bez zmiany (aż do § 22 włącznie).

Ma on obowiązek rozesłać po jednym egzemplarzu wszystkich swoich wydawnictw polskim publicznym bibljotekom, Towarzystwom lekarskim i przyrodniczym, oraz ważniejszym czasopismom zawodowym. Akta wszystkich Zjazdów, jako materjał do ich historji, będą składane po następnym Zjeździe w archiwum Towarzystwa lekarskiego w Krakowie.

Zarząd pozostałych funduszów obejmie Delegacja (§ 26).

§ 6. W Zjeździe mogą brać udział:

a) Przyrodnicy, lekarze, technicy, agronomowie przyrodnicy, weterynarze, aptekarze, oraz osoby, zainteresowane bezpośrednio higjeną, jako członkowie;

b) Inni miłośnicy nauk przyrodniczych, jako uczestnicy.

§ 7. Każdy członek zgromadzenia (§ 6. a) ma prawo:

a) przedstawiania prac ustnie i piśmiennie (z uwzględnieniem § 11);

b) należenia do obrad i uchwał;

c) udziału we wszystkich wspólnych zajęciach, zebraniach i wycieczkach;

d) otrzymywania tych wydawnictw Zjazdu bezpłatnie, które na to przez każdorazowy Wydział gospodarczy będą przeznaczone.

Uczestnicy (§ 6. b) mają te same prawa, z wyjątkiem wymienionych pod głoskami a) i b).

§ 8. Pragnący być członkami lub uczestnikami Zjazdu winni się zgłosić najpóźniej na dwa tygodnie przed rozpoczęciem Zjazdu do Wydziału gospodarczego. Pożądanem jest jednak, aby zgłoszenia następowały o ile możności najwcześniej.

§ 9. Każdy członek lub uczestnik winien przesłać razem ze zgłoszeniem opłatę w kwocie, którą Wydział gospodarczy oznaczy, na koszta urządzenia Zjazdu i druku wydawnictw, w zamian za co otrzyma odpowiednią kartę uczestnictwa.

§ 10. Pragnący zabrać głos w Zjeździe powinien podać Wydziałowi gospodarczemu na piśmie, najdalej na cztery tygodnie przed rozpoczęciem Zjazdu, krótką treść (około 50 wierszy druku) swego wykładu lub wniosku w formie odpowiedniej do druku.

§ 11. Nieobecni członkowie Zjazdu nie mają prawa żądać, aby ich prace— chociaż streszczenia pracy zostały podane „Dziennikowi Zjazdu" — były odczytywane na posiedzeniach sekcji. Wyjątek pod tym względem na wniosek gospodarza sekcji ma prawo ustanowić sekcja.

§ 12. Goście innej narodowości będą chętnie widziani czy to jako członkowie, czy jako uczestnicy.

§ 13. Do chwili rozpoczęcia się Zjazdu Wydział gospodarczy zawiaduje wszystkiemi jego sprawami, tak administracyjnemi, jak naukowemi, przez czas trwania samego Zjazdu sprawy naukowe należą do Zarządu Zjazdu (§ 18), administracyjne zaś do Wydziału gospodarczego.

§ 14. Posiedzenia Zjazdu będą: a) ogólne i b) oddziałowe (sekcyjne).

§ 15. Posiedzeń ogólnych będzie najmniej dwa, to jest wstępne i końcowe; liczby posiedzeń oddziałowych nie oznacza się z góry.

Pierwsze posiedzenie ogólne zagaja przewodniczący Wydziału gospodarczego, zaś pierwsze posiedzenia oddziałowe zagajają gospodarze oddziałów.

§ 16. Na pierwszem posiedzeniu ogólnem czynione będą wnioski co do miejsca i czasu Zjazdu następnego; wybór zaś ostateczny tego miejsca i czasu nastąpi na ostatniem posiedzeniu ogólnem.

W razie, gdyby Zjazd w miejscu wybranem nie mógł się odbyć, oznaczy miejsce i czas następnego Zjazdu Delegacja.

§ 17. Przystęp publiczności na posiedzenia Zjazdu będzie wogóle dozwolony, o ile miejsce, gdzie się one będą odbywać, nie stanie temu na przeszkodzie, szczegółowe zarządzenia pod tym względem należą do Wydziału gospodarczego.

§ 18 Członkowie Zjazdu, obecni na pierwszem ogólnem posiedzeniu, wybierają — na wniosek Wydziału gospodarczego — prezesów honorowych Zjazdu, oraz zarząd do kierowania obradami i ułożenia sprawozdania Zjazdu. Zarząd ten składa się z prezesa, wiceprezesa i dwóch sekretarzy, którym dodany będzie do pomocy sekretarz Wydziału gospodarczego.

§ 19. Prezes kieruje obradami, czuwa nad porządkiem rozpraw i podpisuje łącznie z sekretarzem pisma w imieniu Zjazdu.

§ 20. Wiceprezes w razie potrzeby zastępuje prezesa w jego czynnościach.

§ 21. Sekretarze spisują protokoły posiedzeń, odczytują i załatwiają sprawy piśmienne i przygotowują do druku sprawozdanie z posiedzeń ogólnych.

§ 22. Każdy oddział wybiera sobie na każde posiedzenie przewodniczącego i sekretarza, któremu do pomocy dodany będzie sekretarz z ramienia Wydziału gospodarczego. Wolno jednak ponawiać wybór tych samych osób.

§ 23. Na posiedzeniach ogólnych nikt, z wyjątkiem uproszonych prelegentów, nie może mówić dłużej nad 10 minut; kto chce mówić dłużej, winien uzyskać zezwolenie zgromadzenia.

W jednym i tymsamym przedmiocie nikt więcej nad dwa razy przemawiać nie może.

§ 23. *Na posiedzeniu ogólnem wstępnem i końcowem przemawiać mogą tylko uproszeni prelegenci;* na innych posiedzeniach nikt, z wyjątkiem uproszonych prelegentów, nie może mówić dłużej nad 10 minut.

W jednym i tym samym przedmiocie nikt więcej nad dwa razy przemawiać nie może.

§ 24. Głosować mogą tylko członkowie obecni. Na posiedzeniach ogólnych uchwały zapadają prostą większością głosów; głosowanie odbywa się jawnie przez podnoszenie ręki.

§ 24 — bez zmiany.

§ 25. Na posiedzeniach oddziałowych (sekcyjnych) prelegenci mają prawo mówić 20 minut; w dyskusji nikt nie może zabierać głosu więcej niż dwa razy, ani mówić dłużej, niż 10 minut. Referenci uproszeni przez sekcje, mają się co do czasu trwania swoich referatów porozumieć z gospodarzem sekcji.

§ 26. Każdy Zjazd wybiera na drugiem posiedzeniu ogólnem, na wniosek prezydjum Zjazdu i prezydjum Wydziału gospodarczego, Delegację złożoną z 7 członków i 5 zastępców. Trzech członków Delegacji wybiera Zjazd z pośród stałych mieszkańców Krakowa, czterech zaś zamiejscowych. Siedzibą Delegacji jest Kraków W razie, jeżeli który z członków Delegacji na posiedzenie przybyć nie może, wchodzi w jego prawa zastępca, powołany przez przewodniczącego Delegacji.

Czynności Delegacji rozpoczynają się z chwilą jej wyboru, po którym niezwłocznie wybierze sobie Delegacja przewodniczącego i sekretarza. Do jej zakresu należy: odebranie rachunków, aktów i funduszów od Delegacji poprzedzającego Zjazdu, tudzież od Wydziału gospodarczego ostatniego Zjazdu i udzielenie obojgu absolutorjum z zarządu funduszami (por. § 5); wykonanie uchwał ostatniego Zjazdu; w miarę potrzeby i funduszów przygotowanie i ogłoszenie sprawozdania z czynności naukowych ostatniego Zjazdu; zarząd funduszami, które mają być przechowywane w kasie Akademji Umiejętności w Krakowie, a będą obracane na zasiłki dla Wydziałów gospodarczych, tudzież na cele naukowe wskazane uchwałami Zjazdu, za odpowiednim przekazem, podpisanym przez przewodniczącego i sekretarza Delegacji. Delegacja zdaje sprawę ze swych czynności w publikacjach zjazdowych; czynność jej kończy się z chwilą wyboru Delegacji następnego Zjazdu.

§ 27. Projekta zmiany ustawy niniejszej należy wnosić najdalej na cztery tygodnie przed rozpoczęciem Zjazdu do Delegacji, która je z odpowiednim wnioskiem własnym Zjazdowi przedstawi.

§ 25. Na posiedzeniach oddziałowych (sekcyjnych) prelegenci mają prawo mówić 20 minut; w dyskusji nikt nie może zabierać głosu więcej niż dwa razy, ani mówić dłużej, niż *pięć* minut. Referenci, uproszeni przez sekcje, mają się co do czasu trwania swoich referatów porozumieć z gospodarzem sekcji.

§ 26 – ustęp I bez zmiany.

Ustęp II. Czynności Delegacji rozpoczynają się z chwilą jej wyboru, po którym niezwłocznie wybierze sobie Delegacja przewodniczącego i sekretarza. Do jej zakresu należy: odebranie rachunków, aktów i funduszów od Delegacji poprzedzającego Zjazdu, tudzież od Wydziału gospodarczego Zjazdu i udzielenie obojgu absolutorjum z zarządu funduszami (por. § 5); wykonanie uchwał Zjazdu, *jednakże tylko tych, do których wnioskodawcy dołączą na piśmie uzasadnienie;* zarząd funduszami, które będą obracane na zasiłki dla Wydziałów gospodarczych, tudzież na cele naukowe, wskazane uchwałami Zjazdu, za odpowiednim przekazem, podpisanym przez przewodniczącego i sekretarza Delegacji; *utrzymywanie łączności między* (ogólnemi) *Zjazdami lekarzy i przyrodników polskich, a Zjazdami dotyczącemi poszczególnych gałęzi nauk lekarskich i przyrodniczych, oraz pomiędzy towarzystwami naukowemi.* Delegacja zdaje sprawę ze swych czynności *na pierwszem posiedzeniu ogólnem* i w publikacjach *następnego Zjazdu;* czynność jej kończy się z chwilą wyboru Delegacji następnego Zjazdu.

§ 27 — bez zmiany.

SPRAWOZDANIE

Delegacji stałej Zjazdów lekarzy i przyrodników polskich.

XII. Zjazd lekarzy i przyrodników polskich w r. 1925. wybrał (czwartą od r. 1900) Delegację stałą, do której weszli jako członkowie: prof. dr. Ciechanowski, doc. dr. Janiszewski (obaj ponownie) i prof. dr. M. Siedlecki z Krakowa, prof. dr. Romer ze Lwowa, prof. dr. Gantkowski z Poznania, prof. dr. Kryński (ponownie) z Warszawy i prof. dr. Januszkiewicz z Wilna, a jako zastępcy prof. dr. Franke (Lwów), prof. dr. Karwowski (Poznań), prof. dr. Loth i prof. dr. Sawicki (Warszawa), prof. dr. Dziewulski (Wilno)

Delegacja odbyła dwa posiedzenia plenarne, jedno w Warszawie (obecnych 11), drugie w Krakowie (obecnych 9), a nadto załatwiała sprawy przez głosowanie listowne i na posiedzeniach prezydjum, odbywających się w Krakowie.

A. Czynności pełnej Delegacji.

1. Delegacja ukonstytuowała się, wybierając przewodniczącym prof. dr. Ciechanowskiego, wiceprezesem prof. dr. Romera, sekretarzem generalnym doc. dr. Janiszewskiego, skarbnikiem prof. dr. Siedleckiego.

2. Jako prezydjum Wydziału gospodarczego XIII. Zjazdu, wyznaczonego na r. 1929 w Wilnie, zaprosiła Delegacja: prof. dr. Januszkiewicza (prezes), prof. dr. Dziewulskiego (wiceprezes), prof. dr. Michejdę (sekretarz generalny), prof. dr. Jakowickiego (zastępca sekretarza generalnego i redaktor wydawnictw), dr. Bądzyńskiego (skarbnik).

3. Wydziałowi gospodarczemu XIII. Zjazdu przekazano do rozpatrzenia i ewentualnego wykonania wnioski różnych sekcyj XII. Zjazdu, dotyczące strony organizacyjnej Zjazdów, jako to: urządzania liczniejszych posiedzeń wspólnych i łączenia kilku sekcyj w większe grupy (Sekcja anatomiczna), tematów posiedzeń ogólnych (Sekcja zoologiczna i anatomiczna), porządku obrad w Sekcjach (Sekcja otolaryngologiczna), włączenia przypadających na rok 1929 zjazdów specja-

listycznych w ramy ogólnego Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w charakterze jego sekcji, udziału większych firm przemysłowo-lekarskich na wzór Francji w kosztach Zjazdu, wczesnego ogłaszania programu naukowego Zjazdów i t. d.

4. Wyrażono życzenie, aby Wydział gospodarczy rozważył jako ewentualne tematy posiedzeń ogólnych lub wspólnych na XIII. Zjeździe sprawę wychowania fizycznego ze stanowiska zdrowia publicznego i potrzeb Państwa, i sprawę zwalczania kiły.

5. Na wniosek Wydziału gospodarczego oznaczono wspólnie z nim ściślejszy termin Zjazdu w Wilnie na koniec miesiąca września 1929.

6. Przyjęto sprawozdanie Wydziału gospodarczego XII. Zjazdu w Warszawie, udzielając mu na wniosek Komisji rewizyjnej (prof. Franke i prof. Siedlecki) absolutorjum i uchwalając wyrazić mu uznanie i podziękowanie, zwłaszcza prezesowi prof. Kryńskiemu, sekretarzowi generalnemu dr. Lothowi i skarbnikowi dr. Dydyńskiemu..

7. Z pozostałych po XII. Zjeździe funduszów udzielono a) 2.000 zł. zasiłku czasopismu „Kosmos", b) 500 zł. na koszta „Biura propagandy nauki polskiej zagranicą", organizowanego przez prof. dr. Lotha, c) 2.500 zł. wydziałowi gospodarczemu XIII. Zjazdu w Wilnie, jako zaliczkę zwrotną na koszta organizacji Zjazdu.

8. Zatwierdzono załatwienie uchwał XII. Zjazdu przez Prezydjum Delegacji i polecono w dalszej akcji położyć nacisk na dwie główne uchwały, mianowicie na postulat złączenia wszystkich spraw zdrowia publicznego ze sprawami opieki społecznej w Państwie w jednym zarządzie centralnym oraz na postulat utworzenia szeregu rezerwatów przyrodniczych.

9. Uchwalono wnioski do zmiany „Ustawy Zjazdów", obejmujące a) skrócenie odstępów między Zjazdami — po zasięgnięciu zdania wszystkich Towarzystw naukowych lekarskich i przyrodniczych w Państwie — z lat czterech (uchwalonych na XI. Zjeździe w Krakowie) w przyszłości do dwóch lat, a na razie przynajmniej przywrócenie (ustanowionych na IX Zjeździe) odstępów trzechletnich, b) objęcie przez Delegację stałą zadań łącznika pomiędzy Zjazdami ogólnemi lekarzy i przyrodników polskich, a zjazdami specjalistycznemi, oraz pomiędzy Towarzystwami naukowemi, c) przelanie likwidacji Zjazdów i wydania sprawozdań ze Zjazdów na Wydziały gospodarcze, już faktycznie spełniające te zadania od r. 1900, d) zastrzeżenie głosu na pierwszem i ostatniem posiedzeniu ogólnem tylko uproszonym prelegentom, e) skrócenie przemówień w dyskusjach do 5 minut, f) zastrzeżenie, że Delegacja stała będzie załatwiać ze spraw jej przekazywanych tylko

wnioski pisemnie umotywowane ze szczegółami sposobu załatwienia, g) skasowanie „Regulaminu Komitetów miejscowych".

Ponieważ opinja Towarzystw naukowych w sprawie skrócenia odstępów między Zjazdami wypadła bardzo niejednolicie i poważna część Towarzystw oświadczyła się przeciwko skróceniu, przeto Delegacja postanowiła ostatecznie, że wniosek o skrócenie odstępów międzyzjazdowych nie jest jeszcze na czasie i XIII. Zjazdowi przedłożony nie będzie.

10. Uchwalono podjąć kroki celem uregulowania sprawy reprezentacji Polski na Międzynarodowych Zjazdach lekarskich i przyrodniczych. Postulat ten uważa Delegacja za bardzo ważny i dlatego przedkłada wniosek, aby XIII. Zjazd poparł go swoją plenarną uchwałą.

11. W sprawie protokołu obrad Sekcji nauk antropologicznych XII. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w Warszawie, uchwaliło Prezydjum Delegacji stałej podać do wiadomości publicznej, co następuje:

„Sekretarz Sekcji nauk antropologicznych XII. Zjazdu Lekarzy i przyrodników polskich złożył w Redakcji „Kosmosu" we Lwowie w r 1926 protest przeciwko drukowanemu brzmieniu protokołu tej Sekcji w „Księdze pamiątkowej XII. Zjazdu" (tom I, str. 187—201), w którym to proteście zaznacza, że tekst rękopiśmiennego protokołu sporządzonego i podpisanego przez niego, a uzgodnionego z gospodarzem Sekcji, nie zawierał i nie miał zawierać przemówień dyskusyjnych, a miał być uzupełniony jedynie treścią wygłoszonych referatów, nadesłanych przez autorów; w tekście zaś wydrukowanym włączono wbrew temu przemówienia dyskusyjne osób, krytykujące wyniki prac szkoły antropologicznej lwowskiej, nie włączono jednak głosów przeciwnych. Prezydjum Delegacji stwierdza, że za tę różnicę tekstów nie ponosi żadnej odpowiedzialności Redakcja „Księgi pamiątkowej XII. Zjazdu" gdyż oddała do druku bez zmiany tekst, jedyny, jaki otrzymała z Sekcji".

B. Załatwienie uchwał plenarnych XII. Zjazdu.

Na drugiem posiedzeniu ogólnem powziął XII. Zjazd 20 uchwał i rezolucyj, których dalsze załatwienie poruczył Delegacji stałej.

I. Siedem z tych uchwał dotyczyło najważniejszych zadań społeczno-higjenicznych, mianowicie a) walki z wielkiemi klęskami społecznemi: gruźlicą, kiłą, alkoholizmem i jaglicą (jako najczęstszą w Polsce przyczyną oślepnięcia), b) sprawy wychowania fizycznego, c) opieki społecznej w zakresie ubezpieczenia na starość i niezdolności do pracy, d) zapobiegania

zarazie psychicznej przez zwalczanie literatury senzacyjnej i pornograficznej.

a) 1. Dla wykształcenia odpowiedniej liczby specjalnych organizatorów walki z gruźlicą u ludzi domagał się Zjazd osobnych kursów o gruźlicy na Wydziałach lekarskich Uniwersytetów lub z ich pomocą; żądał dalej wciągnięcia do walki z gruźlicą całego nauczycielstwa i duchowieństwa, oraz obowiązkowego nauczania higjeny na wszystkich Wydziałach szkół wyższych i w seminarjach duchownych. Skutkiem tych uchwał był pierwszy kurs dla lekarzy, jednomiesięczny, urządzony w Warszawie już w jesieni 1925 przez Polski Związek przeciwgruźliczy wspólnie z Generalną Dyrekcją służby zdrowia, na którym to kursie wykładali profesorowie wszystkich wydziałów lekarskich polskich; wykłady te wyszły jako osobne obszerne wydawnictwo. Kursa te są powtarzane. W r. 1929 odbył się czwarty z rzędu, nadto urządza kursa dla personelu pomocniczego Państwowa Szkoła higjeny. — Delegacja zwracała się w tej sprawie także do Wydziałów lekarskich Uniwersytetów. W odpowiedzi Wydział krakowski zawiadomił, że uwzględni szerzej gruźlicę w kursach dla lekarzy, a poznański, że uwzględnia obszernie walkę z gruźlicą w wykładach higjeny społecznej, urządza zwiedzanie lecznic dla gruźliczych przez studentów i że profesor higjeny corocznie urządza kurs o gruźlicy w poznańskiem Seminarjum duchownem. W Krakowie sprawa walki z gruźlicą jest obszernie traktowana w wykładach i na seminarjum higjeny społecznej, nadto w klinice II. chorób wewnętrznych uczestniczą w pracy istniejącej tam od r. 1928 poradni przeciwgruźliczej studenci, którzy również zwiedzają lecznice. Szerszy udział nauczycielstwa i duchowieństwa w walce z gruźlicą leży jednak nadal odłogiem i nie wprowadzono dotąd wykładów higjeny w szkołach wyższych poza Wydziałami filozoficznemi i Studjum pedagogicznem.

Rząd przygotował projekt ustawy o zwalczaniu gruźlicy, który w r. 1929. przedłożony został pod obrady Najwyższej Rady zdrowia, utworzonej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

W sprawie racjonalnej walki z gruźlicą u bydła, mającej obok społeczno-higjenicznego wielkie znaczenie ekonomiczne, a żądanej przez XII. Zjazd, zwróciła się Delegacja Zjazdów do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr państwowych. Ministerstwo odpowiedziało 6. marca 1926, że racjonalniejszą niż przedtem walkę umożliwi jednolita polska ustawa weterynaryjna, której projekt już opracowało. Jednakże okazało się, że nie jest konieczna osobna ustawa (uchwalana przez Sejm i Senat), ale że wystarczy rozporządzenie Ministerstwa rolnictwa, które też zostało wydane w r. 1928. W samem zaś zwalczaniu gruźlicy

u bydła, prowadzonem przez organizacje rolnicze, wielki postęp dało zarzucenie dawniejszej kosztownej metody Banga, a wprowadzenie tańszej metody Ostertaga. Co do metody Calmette'a, to na międzynarodowej Konferencji w Paryżu w r. 1928, na którą Rząd polski delegował prof. Juljana Nowaka, postanowiono przez lat 5 prowadzić na większą skalę badania próbne we wszystkich krajach; dla Polski jako stację doświadczalną w tym kierunku wyznaczono Instytut weterynarji i medycyny doświadczalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2. Zwalczenia kiły dotyczył postulat przymusowego badania co do kiły osób rodzących we wszystkich zakładach położniczych w Polsce. Delegacja Zjazdów przedłożyła ten postulat XII. Zjazdu Generalnej Dyrekcji służby zdrowia.

Rząd opracował projekt ogólnej ustawy o zwalczaniu chorób wenerycznych, który jest obecnie przedmiotem obrad odpowiedniej Komisji Najwyższej Rady Zdrowia.

3. Zwalczanie alkoholizmu według odpowiedzi Ministerstwa spraw wewnętrznych (Departament służby zdrowia) udzielonej Stałej Delegacji 8. stycznia 1927, natrafia na trudności z powodu niedostatecznych środków. Mimo to prowadzi ją Ministerstwo w miarę możności, wydając serje tablic statystycznych, udzielając subwencji stowarzyszeniom przeciwalkoholowym, oraz popierając kursa przeciwalkoholowe, urządzane przez Państwową Szkołę higjeny (pierwszy w grudniu 1926) i wystawy przeciwalkoholowe. Ministerstwo zawiadomiło również w r. 1927 Delegację, że stara się o nabycie folwarku Gościejewo w Poznańskiem na wzorową lecznicę dla alkoholików.

4. Postulat utworzenia Państwowego Instytutu badań nad jaglicą przedstawiło Ministerstwo spraw wewnętrznych (Dep. służby zdrowia), do którego odniosła się Delegacja stała, w grudniu 1926 Ministerstwu W. R. i O. P. Na zapytanie tego Ministerstwa oświadczyły gotowość organizacji tego Instytutu przy Uniwersytecie Wydziały lekarskie krakowski i lwowski i przedłożyły żądane wnioski do budżetu w r. 1927. Pomimo ponawiania tych wniosków Instytut ten nie został dotąd utworzony, jednakże w r. 1929 sprawa ta postąpiła nieco naprzód, budząc nadzieję, że Instytut powiedzie się utworzyć stopniowo w Krakowie.

5. Postulat wydania ustawy o wychowaniu fizycznem skierowała Delegacja do Sejmu, Senatu i Rządu. Ciała ustawodawcze wcale się nią nie zainteresowały. Natomiast Minister spraw wojskowych Marszałek Piłsudski, utworzył w r. 1926 przy swem Ministerstwie Państwowy Urząd wychowania fizycznego (i przysposobienia wojskowego), wyposażony w duże środki (w budżecie na r. 1929/30 9'5 miljonów zł.), przy swym gabinecie Radę naukową wychowania fizycznego, która opra-

cowała projekt ustawy o wychowaniu fizycznem, wreszcie zarządził budowę Centralnego Instytutu wychowania fizycznego w Warszawie, który rozpoczęty w r. 1928, w jesieni r. b. będzie skończony i od października już czynny, a przewyższa wszystkie inne w Europie.

c) Uchwałę Zjazdu XII, o konieczności ustawy o ubezpieczeniu niezdolności do pracy i starości przedstawiła Delegacja Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwom pracy i opieki społecznej oraz spraw wewnętrznych (Dep. służby zdrowia). Oba te Ministerstwa odpowiedziały (w grudniu 1926 i styczniu 1927), że projekt ustawy został opracowany. Projekt stał się ustawą wskutek uchwały Sejmu w marcu 1929.

d) Apel XII. Zjazdu do prasy w sprawie literatury senzacyjnej i pornograficznej był przez całą prasę powtórzony, nie dawał więc pola do żadnych dalszych kroków. Niestety ta sama prasa, która go ogłosiła, prawie wcale do niego się nie stosuje, a walka z zarazą moralną jest nader słaba mimo, że Państwo Polskie ratyfikowało w r. 1928 międzynarodową komisję o zwalczaniu pornografji.

II. Trzy uchwały odnosiły się do organizacji służby zdrowia publicznego i opieki społecznej, mianowicie a) ich ogólnego kierownictwa, b) podstaw statystyczych, c) pomocy lekarskiej dla ludności przez lotnictwo sanitarne.

a) Uchwałę Zjazdu, przedstawiającą konieczność połączenia spraw opieki społecznej ze sprawami zdrowia publicznego w jednym Urzędzie naczelnym, równorzędnym z innemi naczelnemi urzędami, przedłożyła Delegacja Radzie Ministrów, Senatowi, Sejmowi i powołanej przez Rząd komisji reformy administracji państwowej (na ręce przewodniczącego jej w roku 1925 prof. Dr. M. Bobrzyńskiego). Z Prezydjum Rady Ministrów otrzymała Delegacja odpowiedź, że sprawę tą przesłano stamtąd Ministerstwu spraw wewnętrznych i Ministerstwu opieki społecznej, a w marcu 1927 r. zwrócono się do tych Ministerstw o wyrażenie opinji. O dalszych losach tej sprawy nie otrzymała dotąd Delegacja wiadomości; ostatni raz zwracała się w tej sprawie do Ministerstwa w marcu 1929.

b) Żądanie Zjazdu, by w statystyce państwowej szerzej uwzględniano statystykę zdrowia publicznego (przyczyn śmierci i t. d.), przedłożone przez Delegację Ministerstwu spraw wewnętrznych, pozostało wprawdzie bez odpowiedzi, jednakże w publikacjach oficjalnych widać coraz większe starania o udoskonalenie tej statystyki.

c) Potrzeba stworzenia lotnictwa sanitarnego celem szybkiej pomocy w nagłych przypadkach chorobowych, przedstawiona wskutek uchwały Zjazdu Ministerstwom spraw wojskowych i spraw wewnętrznych, została w pełni uznana przez oba Ministerstwa, a Ministerstwo spraw wewnętrznych

przesłało Delegacji swój okólnik, wydany w lutym 1927 do wszystkich Wojewodów w sprawie przewozu chorych cywilnych samolotami wojskowymi. Sama zaś sprawa pomnożenia takich samolotów sanitarnych stopniowo postępuje dzięki karności społeczeństwa i dziś już samoloty takie w każdym prawie Województwie są do użytku ludności cywilnej.

III. W sześciu uchwałach wskazał Zjazd na niektóre środki rozwoju nauki, mianowicie przez a) ochronę przyrody, b) badania oceanograficzne, c) propagandę nauki polskiej zagranicą.

a) XII. Zjazd podniósł nietylko ogólnie konieczność ochrony zabytków przyrody (rezerwatów), jako nieocenionego materjału do badań naukowych, którego straty nic nie powetuje, ale w szczególności wskazał na konieczność: 1) zatwierdzenia statutu Parku Narodowego w Białowieży, którego projekt Komisja ochrony przyrody przedłożyła Rządowi jeszcze w r. 1923, 2) stworzenie rezerwatu Świtezi i 3) na kopalni „Paryż“ w Dąbrowie Górniczej. — Na pisma Delegacji w tej sprawie do Sejmu, Senatu, Ministerstwa Rolnictwa, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Spraw Wewnętrznych (ad 1—2) i Handlu i Przemysłu (ad 3) odpowiedziało tylko Ministerstwo Rolnictwa w marcu 1926, donosząc o wydzieleniu w r. 1924 250 ha lasów jako rezerwatu nad Świtezią i wdrożeniu w r. 1926 pertraktacji o zakupno na ten cel znajdujących się tam także prywatnych lasów.

Oprócz jednak tej odpowiedzi zaznaczyć należy, że niewątpliwie wskutek uchwał XII. Zjazdu nadano charakter oficjalny i szersze atrybucje istniejącej już przedtem Komisji ochrony przyrody, rozwijającej pod kierunkiem prof. dr. Szafera z Krakowa w latach następnych coraz żywszą i skuteczniejszą działalność. Sprawa rezerwatów — wedle wiadomości, udzielonych Delegacji przez Prezydjum Państw. Rady ochrony przyrody—postąpiła bardzo znacznie, realizowana szybko wedle programu opracowanego przez Państwową Radę ochrony przyrody. Duże rezerwaty, tak zwane „Parki Narodowe“, powstały: 1) w Pieninach, gdzie Rząd zakupił w r. 1928 na ten cel obszar około 600 hektarów ze szczytem „Trzy Korony“, a stara się zakupić resztę Pienin. 2) W Tatrach: tutaj na obszarze fundacji Kórnickiej zastosowano plany gospodarki leśnej do programu Państw. Rady ochrony przyrody, Rząd polski pertraktuje o zakupno pewnych terenów z dóbr Szaflarskich i Poronińskich, a Rząd czechosłowacki w ostatnich 2 latach zakupił około 3/4 terenu, tak, że Park Narodowy tatrzański, choć jeszcze nie istnieje jako całość, jednak w głównej części jest już rzeczywiście utworzony i całkowita jego realizacja nie może już natrafić na przeszkody. 3) Czarnohora: w grupie Howerli utworzył Rząd w lasach państwowych rezerwat na

ok. 800 hektarach, a jeszcze w r. 1929 odbędzie się Komisja dla rozszerzenia tego rezerwatu oraz zakupna samej Howerli. 4) Babia-Góra: na obszarach należących do Polskiej Akademji Umiejętności zastosowano plany gospodarki leśnej do programu Państw. Rady ochrony przyrody, natomiast trudnem zadaniem jest wykupno tak zw. komposesjorjatu orawskiego. 5) W Białowieży istnieje już od lat kilku Park Narodowy; oprócz głównego rezerwatu o obszarze 4000 ha powstaną jeszcze dalsze o obszarze 300 ha. 6) W Górach Świętokrzyskich powstały 3 mniejsze rezerwaty (razem około 400 ha); nadto są starania, aby z głównego pasma, tak zw. puszczy jodłowej, utworzyć Park Narodowy imienia Żeromskiego. 7) Na Polesiu, gdzie Rząd planuje meljoracje, ma być jednak zachowana mała część tego olbrzymiego obszaru w stanie dzikim, jako jedyny w Europie teren bagienny i siedziba łosia, bobra i innych rzadkich zwierząt. — Prócz tych dużych „Parków Narodowych" utworzono wiele drobniejszych rezerwatów zwłaszcza w dobrach państwowych; trudniej jest z wykupnem terenów prywatnych, szczególnie od mniejszych właścicieli i gmin, i tak n. p. uratowanie ostatnich szczątków stepu na Podolu jest wielką troską Rady ochrony przyrody. W r. 1928 zorganizowano w całem Państwie „Tydzień ochrony przyrody", oraz pierwszą wystawę ochrony przyrody w Krakowie. Powstała w związku z oficjalną Komisją społeczną „Liga ochrony przyrody".

b) Postulat XII Zjazdu, by powstał Instytut morski dla wszechstronnych badań naukowych, przedłożony przez Delegację Zjazdów Ministerstwu W. R. i O. P., wypełniony został w bardzo znacznej mierze. Mianowicie stacja badań, istniejąca na Helu pod nazwą „Morskie laboratorjum biologiczne", została powiększona, przyłączona do Instytutu nauk rolniczych w Bydgoszczy, który również prowadzi badania oceanograficzne. W toku jest obecnie nabycie przez rząd (Ministerstwo Przemysłu i Handlu) statku, specjalnie przeznaczonego i urządzonego do doświadczalnych badań naukowo rybackich. Przy Ministerstwie W. R. i O. P. (Wydział nauki) utworzona została „Rada badań morza", która pozostaje w stosunkach z organizacjami naukowemi międzynarodowemi i której prace mają uznanie zagranicą.

c) Pomysł stworzenia Biura zagranicznej propagandy nauki polskiej, w szczególności medycyny, przedstawiła Delegacja Zjazdów Naczelnej Izbie Lekarskiej w Warszawie, ponieważ XII Zjazd proponował utrzymanie tego biura z drobnych opłat wszystkich lekarzy. Jednakże Izba ta oświadczyła, że niema środków na poparcie takiego Biura i że uważa Kasę im. Mianowskiego za instytucję więcej powołaną w tej sprawie. Delegacja Zjazdów przyznała na koszta organizacyjne

takiego biura wspomniany wyżej zasiłek (wypłacony do rąk prof. Lotha).—Jako środek propagandy polskiej nauki wznowiła Polska Akademja Umiejętności swój „Katalog literatury naukowej polskiej" i wydała zeszyt za lata 1914—1918, oraz zebrała już materjał za dalsze lata.

IV. Cztery uchwały dotyczyły dydaktyki przyrodniczej w zakresie mineralogji i geologji oraz geografji, i dydaktyki lekarskiej w kierunku dokształcania lekarzy, jakoteż utworzenia katedr higjeny społecznej i wychowania fizycznego we wszystkich Wydziałach lekarskich polskich.

Uchwały XII Zjazdu, domagające się włączenia do magisterjatów filozoficznych mineralogji i geologji, zmiany przepisów o doktoratach z nauk przyrodniczych i rozszerzenia nauki geografji w szkołach średnich, przedłożyła Delegacja Ministerstwu W. R. i O. P., które zastanawiało się nad niemi przy opracowaniu programów szkół średnich. Magisterjaty z mineralogji i geologji zostały wprowadzone, natomiast przy innych przyrodniczych magisterjatach i egzaminach przedmioty te nie są uwzględniane.

W sprawie katedr higjeny społecznej i wychowania fizycznego zwróciła się Delegacja do Naczelnej Izby lekarskiej, która jednak doniosła w lutym 1927, że akcji w tej sprawie nie podejmie, oraz do Wydziałów lekarskich Uniwersytetów, z których odpowiedziały tylko krakowski i poznański (w r. 1927). Pierwszy, że jego już dawno ponawiane starania o katedrę higjeny społecznej nie odnoszą skutku z powodu warunków finansowych Państwa, a na katedrę wychowania fizycznego brak odpowiednich kandydatów; drugi, że katedrę wychowania fizycznego już posiada, a higjenę społeczną dostatecznie uwzględnia w wykładach higjeny ogólnej. Wydział krakowski zdołał w r. 1927 utworzyć mimo braku osobnej katedry całe Studjum wychowania fizycznego na wzór poznańskiego (istniejącego jeszcze przed r. 1925); higjena społeczna mimo braku katedry jest w Krakowie wykładana jako osobny przedmiot (doc. dr. Janiszewski), dla którego zostało stworzone także Seminarjum.

Natomiast uchwała, wzywająca Wydziały lekarskie Uniwersytetów polskich do urządzania kursów dla lekarzy, przesłana im przez Delegację, odniosła zupełny skutek. Kursa urządzono na wszystkich Uniwersytetach, najwcześniej, od r. 1926, w Krakowie, a odbywają się one w Krakowie, Lwowie i Warszawie już corocznie przy licznym udziale słuchaczy (na niektórych kursach było ponad 100 uczestników).

C) Załatwienie wniosków poszczególnych sekcji XII. Zjazdu.

Różne sekcje XII. Zjazdu przedłożyły do wiadomości na drugiem posiedzeniu XII. Zjazdu kilkadziesiąt swych wniosków i rezolucyj, które Zjazd uchwalił przekazać Delegacji stałej do rozpatrzenia. W tej grupie było wiele rezolucji, nie dających podstawy do podjęcia żadnych dalszych kroków przez Delegację stałą, bo ich ogłoszenie bądź w „Księdze pamiątkowej" Zjazdu, bądź w prasie codziennej, zupełnie rzecz załatwiało. Część zaś wniosków sekcyjnych, podanych pospiesznie bez należytego uzasadnienia i bez rozważenia ich wykonalności, okazała się po rozpatrzeniu nieaktualną.

I. Wnioski dotyczące strony organizacyjnej Zjazdów

wspomniane powyżej, przekazała Delegacja Wydziałowi gospodarczemu XIII. Zjazdu.

II. Wnioski Sekcji w sprawie rozwoju nauk.

1. Rezolucja co do zabezpieczenia lub pozyskania *materjału do badań naukowych:* (Sekcji antropologicznej) w jaskiniach ojcowskich i krakowskich nie wymagała kroków Delegacji, a pomysł stworzenia polskiego ośrodka badań antropologicznych w Jugosławji (Sek. antrop.) i naukowych wypraw okrętów rządowych na morza polarne (Sek. geogr.) okazały się ze względu na stan finansów Państwa na razie nieaktualne.

2. Z tegoż powodu, z postulatów, dotyczących *utworzenia instytutów naukowych* lub *organizacji* nauki nie zostały jak dotąd wypełnione: postulat stworzenia Narodowego Instytutu astronomicznego (o co nadal się usilnie stara prof. dr. Banachiewicz), oraz stworzenia Centralnego Państwowego Instytutu epizootycznego (Sek. wet.). — Na postulat (Sek. zool.) należytego uposażenia stacji hydrobiologicznej na Wigrach, przedstawiony przez Delegację Ministerstwom rolnictwa i W. R. i O. P., odpowiedziało Ministerstwo W. R. i O. P. w r. 1927, że stacja ta, wchodząca w skład Instytutu biologji dośw. im. Nenckiego (przy Warsz. Tow. nauk.), została należycie uposażona, bo otrzymuje około 42% subwencji rządowej dla tego Instytutu, wynoszącej w r. 1925 — 94.000, a w r. 1926 — 110.000 zł. W roku 1928 ukończona została budowa nowego gmachu dla tej stacji. W udostępnieniu bibljotek (postulat Sekcji przyrod.-dydakt.) krokiem naprzód był wydany przez Kasę im. Mianowskiego „Katalog czasopism naukowych" znajdujących się w instytucjach publicznych. O wstawienie do budżetów gmin i powiatów kwot na bibljoteki lekarskie w szpitalach (Sek. prasy lek.) zwróciła się

Delegacja do Ministerstwa spraw wewn. i Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie. Ministerstwo odpowiedziało w lutym 1927, że sprawę tę skierowało do swego Wydziału finansów komunalnych, a tymczasowy Wydział Samorządowy, że w budżetach szpitali przezeń zarządzanych (t. j. „krajowych") są odpowiednie kredyty, a co do niższych organizacyj samorządowych udzieli osobnej odpowiedzi (która jednak do Delegacji dotąd nie wpłynęła). Rezolucja (Sekcji zool.) o potrzebie ogrodów zoologicznych nie wymagała interwencji Delegacji. bo już w roku XII Zjazdu (1925) tworzyło go w Warszawie Towarzystwo miłośników przyrody, oddawna istniał w Poznaniu, a w r. 1928 początki jego powstały w Krakowie. O wydanie spisu pracujących naukowo (Sek. przyr.-dydakt.) zwróciła się Delegacja do Kasy im. Mianowskiego. Wreszcie postulat urządzenia Zjazdu „Association des Anatomistes" w Warszawie (Sek. anat.), jako dotyczący wprost Polskiego Tow. anatomicznego, nie wymagał pośrednictwa Delegacji.

3. Postulaty, dotyczące opracowania *naukowego słownictwa* w dziale geologji, botaniki, bakterjologji, farmakologji i stomatologji, uchwalone przez odpowiednie Sekcje XII. Zjazdu, były skierowane wprost do dotyczących Towarzystw naukowych lub do wybranych odrazu na Zjeździe Komisji terminologicznych; tylko w sprawie słownictwa botanicznego zaszła potrzeba pośrednictwa Delegacji. Z tych postulatów spełniono dotąd jeden, przez uchwalenie na Zjeździe Mikrobiologów w r. 1928 słownictwa, opracowanego przez powołaną do tego Komisję.

4. Rezolucje, wskazujące ogólnie na potrzebę *podjęcia badań w pewnych kierunkach*, jak nad promieniowaniem słonecznem (Sek. astr.), oraz badań hydrograficznych i biologicznych polskiego morza (Sek. zool.), nie dawały pola do działania dla Delegacji.

III. Postulaty Sekcji w zakresie dydaktycznym.

1. Dydaktyki *przyrodniczej w szkołach wyższych* dotyczył tylko jeden wniosek (Sek. botan.) o wprowadzenie na Wydziałach przyrodniczych wykładów i ćwiczeń z encyklopedji ogrodnictwa, zakomunikowany przez Delegację wszystkim Wydziałom uniwersyteckim Odpowiedział jedynie Wydział wileński, że do tego brak mu środków i sił fachowych. Należący częściowo do tej grupy pomysł (Sekc. przyr.-dydakt.) utworzenia Instytucji polskiej pedagogji przyrodniczej, mającej „ogarnąć całe nauczycielstwo od szkół powszechnych do Uniwersytetu włącznie", uznała Delegacja za niedostatecznie sprecyzowany dla podjęcia kroków praktycznych ze swej strony.

2. Dydaktyki *lekarskiej* wogóle dotyczyły postulaty (Sekc. prasy) w sprawie *podręczników*. O poparcie takich wydawnictw zwróciła się Delegacja do Związku Lekarzy Państwa polskiego, który w r. 1927 zawiadomił, że jego Wydział wykonawczy rzecz rozpatrzy, oraz do Związku księgarskiego (brak odpowiedzi); na żądanie zakupu podręczników dla młodzieży i oddawania ich jej z długoterminowym kredytem odpowiedziało w roku 1927 Ministerstwo W. R. i O. P., że to jest budżetowo i technicznie niewykonalne.

Ze szczegółowych postulatów Sekcji XII. Zjazdu w tym zakresie przedstawiła Delegacja Ministerstwu W. R. i O. P. potrzebę wprowadzenia na Wydziałach lekarskich obowiązkowych wykładów *radjologji* i tworzenia katedr tego działu (Sekc. radjol.); zwiększenia ćwiczeń w *anatomji* opisowej (Sekc. anat.), oraz ukończenia budowy kliniki *ginekologicznej* w Krakowie (Sekc. gin.). Dwie pierwsze sprawy załatwiło pomyślnie rozporządzenie Ministerstwa o studjach lekarskich z r. 1928 z wyjątkiem katedr radjologji, które prócz Poznania nie istnieją i nie są wstawione do budżetu Państwa. Budowę kliniki ginekologicznej w Krakowie posunął Rząd znacznie naprzód w r. 1927 i 1928, ale do ukończenia potrzeba jeszcze około 2 miljonów złotych. Dyrekcji zdrowia publicznego przedstawiła Delegacja wniosek (Sek. patol. i Sekc. raka) o tworzenie *prosektur* anatomo-patologicznych *w szpitalach*; tworzenie ich w miarę możności zapowiedziała ta Dyrekcja w piśmie do Delegacji z marca 1927.

Tutaj należy dalej wymienić postulaty (Sekcji stomatol.) w sprawie wprowadzenia *doktoratu dentystyki*, lepszego dotowania *Państwowego Instytutu dentystycznego* w Warszawie, nieudzielania prawa do wykonywania zabiegów lekarsko-dentystycznych osobom należycie nieukwalifikowanym i nie nadawania *tytułu dentysty*. Sprawami temi zajęły się odpowiednie Towarzystwa i instytucje, nie było więc powodu do kroków ze strony Delegacji Zjazdów.

Wnioski (Sekcji farmaceutycznej) o przekształcenie „Studjów" farmaceutycznych na odrębne *Uniwersyteckie Wydziały farmaceutyczne* i wprowadzenie *doktoratu farmacji* zostały częściowo zrealizowane przez utworzenie takiego Wydziału na razie w Warszawie. Wniosek (tejże Sekcji) o przyspieszenie wydania *farmakopei polskiej* przedłożyła Delegacja Ministerstwu spraw wewnętrznych (Dyrekcji służby zdrowia).

W sprawie kształcenia kierowników *wychowania fizycznego* w uczelniach różnego typu, jak Studjum uniwersyteckie, Instytuty państwowe i rozmaite kursy (wnioski Sekcji higjeny szkolnej i wychowania fizycznego) odpowiedziało Delegacji Ministerstwo W. R. i O. P. w kwietniu 1927, że nad sprawą

tą obraduje osobna Komisja Rady naukowej wychowania fizycznego (o której wyżej wspomniano).

3. Dydaktyki *weterynaryjnej* dotyczyły rezolucje (Sek. weter.) o rewizję programu studjów w tym dziale i o poparcie wydawnictwa podręczników, które Delegacja przedłożyła Ministerstwu rolnictwa. Ministerstwo odpowiedziało w lutym 1927, że na poparcie wydawnictwa podręczników brak mu kredytów.

4. Dydaktyki *przyrodniczej w szkołach średnich* dotyczył szereg wniosków (Sekc. przyrodniczo - dydaktyczna) o szersze uwzględnienie w tych szkołach: chemji, fizyki, meteorologji, kosmografji, biologji, takież wnioski (Sekcja miner.) co do mineralogji i geologji i (Sekc. geogr.) geografji. Rozpatrzywszy te wnioski, postanowiła Delegacja nie podejmować innych kroków, ponieważ już na samym Zjeździe Sekcje, które te wnioski stawiały, wybrały dla ich wykonania osobną Komisję i ponieważ sprawa reformy programów szkolnych była już wtedy przedmiotem pracy w Ministerstwie W. R. i O. P. (Przytem wnioski te niezupełnie były zgodne z wnioskami Sekcji higjeny szkolnej, podzielanemi przez całą lekarską grupę Zjazdu).

IV. Wnioski Sekcji w zakresie społeczno-higjenicznym oraz związane ze sprawami ekonomicznemi.

1) Ogólnych zadań *sanitarno-higjenicznych* dotykały wnioski: (Sekcji hig. i mikrobiol.) o oczyszczanie rzek i ścieków i systematyczne badanie wód oraz o utworzenie Narodowego Instytutu *higjeny żywienia*, jakoteż (Sekc. weteryn.) o wydanie ustawy o rzeźniach i badanie zwierząt rzeźnych przed i po uboju. Pierwsze wnioski zakomunikowała Delegacja Ministerstwu spraw wewnętrznych (Dyrekcja zdrowia), które odpowiedziało w styczniu 1927, że opracowało projekt ustawy o usuwaniu wód nieczystych i ochronie zbiorników wodnych i o zaopatrywaniu ludności w wodę do picia, oraz że wkrótce uruchomi stację badania ścieków w Warszawie, a o badania wód będą musiały po wyjściu wspomnianych ustaw dbać samorządy. Stacja badania ścieków została też w Warszawie utworzona i w r. 1929 otwarta. Badanie wód na wielką skalę podjęły Instytut nauk rolniczych w Bydgoszczy oraz Państwowy Instytut higjeny w Warszawie. Zbadano dotąd kilka rzek i ich dopływy (np. Skawy). Mają być podjęte w Poznańskiem badania rzek, do których uchodzą dopływy z cukrowni (ze względu na rybostan). Z Państwem Niemieckiem została zawarta co do rzek granicznych konwencja. Wogóle na tem polu jest znaczny postęp.

Wnioski w sprawie ustawy o rzeźniach i badaniu zwierząt rzeźnych przed i po uboju przedłożyła Delegacja Ministerstwu spraw wewnętrznych (Dyrekcji służby zdrowia) oraz Ministerstwu rolnictwa, które w marcu 1926 odpowiedziało, że wkrótce wniesie do Sejmu ustawę o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych i ustawę o rzeźniach i badaniu mięsa. Rzeczywiście została wydana ustawa ramowa, dotycząca epizoocji (szczególnie sprawy odszkodowań), uzupełniona następnie szeregiem rozporządzeń ministerjalnych.

2) *Higjeny młodzieży* dotyczył wniosek (Sekcji higjeny szkolnej i wychowania fizycznego) o *skrócenie liczby godzin siedzenia w szkole* i powszechną opiekę lekarsko-higjeniczną w szkołach. Na pismo Delegacji w tej sprawie zapowiedziały Ministerstwa W. R. i O. P. i spraw wewnętrznych (Dyrekcja zdrowia publicznego) zwołanie ankiety międzyministerjalnej, ale dopiero w r. 1929 zostały godziny pobytu w szkole zredukowane; opieka lekarsko-higjeniczna stopniowo ciągle postępuje. Tu także należy wniosek (Sekc. neur.) o tworzenie *poradni dla wad mowy u młodzieży.* Na pismo delegacji w tej sprawie odpowiedziało Ministerstwo W. R. i O. P. w marcu 1926, że utrzymuje lub wspomaga 3 takie poradnie (Warszawa, Kraków, Lwów) i pragnie akcję tę rozszerzyć, ale że dla szkół powszechnych powinny Samorządy tworzyć te poradnie i że na razie brak jest lekarzy-specjalistów w tym dziale.

W związku z *wychowaniem fizycznem* pozostawał wniosek (Sekcji hig. szkolnej) o tworzenie poradni sportowych. Delegacja skierowała go do Związku Związków sportowych, bez większego atoli skutku. Dopiero w latach 1928—1929 zaczęły takie poradnie powstawać głównie dzięki Państwowemu Urzędowi wychowania fizycznego i w tymże czasie zorganizowano kursa dla lekarzy takich poradni (w Warszawie, Krakowie i we Lwowie).

3) *Pomocą leczniczą dla ludności* zajmowały się wnioski (Sekc. patol.) o przymus zgłaszania przypadków *nowotworów;* (Sekcji ginekologicznej) o ujednostajnienie i ulepszenie szkolenia *położnych* i statystykę zakażeń połogowych, o ustawę przeciw partactwu położniczemu; (Sekcji stomatol.) o reformę pomocy dentystycznej dla urzędników i w Kasach chorych (wolny wybór dentysty), o zakaz używania metali nieszlachetnych do dostawek dentystycznych. Wnioski te zakomunikowała Delegacja Ministerstwu spraw wewn., a w sprawie wolnego wyboru dentysty także Ministerstwu pracy i opieki społecznej. W sprawie zgłaszania nowotworów Ministerstwo w kwietniu 1927 oznajmiło o opracowaniu ustawy o zwalczaniu nowotworów, w sprawie pomocy położniczej nie otrzymała Delegacja odpowiedzi, jednakże w r. 1929 wyszła w tej sprawie ustawa; w sprawie pomocy dentystycznej dla urzę-

dników państwowych wyjaśniło Ministerstwo w styczniu 1927, że wogóle nie jest ona objęta przepisami o pomocy lekarskiej dla tych urzędników, a wolnemu wyborowi dentystów w Kasach chorych *sprzeciwiło się* Ministerstwo pracy i opieki społecznej w piśmie, nadesłanem Delegacji w kwietniu 1927.

4) Opieki nad *kalekami, niewidomymi, głuchoniemymi i niezdolnymi do pracy* domagał się wniosek (Sekc. med. społ. i szpitalnictwa), skierowany przez Delegację do Ministerstwa pracy i opieki społecznej. W odpowiedzi zażądało Ministerstwo nadesłania szczegółowego referatu; niestety starania Delegacji o uzyskanie takiego referatu od wnioskodawców nie odniosły skutku.

Na wniosek (połączonych Sekcyj psychjatrycznej, med. społ. i szpitalnictwa) *o opiekę nad psychicznie chorymi* i przywrócenie w tym celu centralnego urzędu psychjatrycznego odpowiedziało Delegacji w marcu 1927 r. Ministerstwo spraw wewnętrznych (Departament zdrowia), że brak funduszów i brak ustaw samorządowych akcję bardzo utrudnia, jednakże Ministerstwo stara się o utworzenie Związków samorządowych dla budowy zakładów psychjatrycznych i jeden taki Związek, już utworzony, trzech województw północno-wschodnich, ma budować większy zakład pod Wilnem. W miejsce zaś urzędu psychjatrycznego powołało Ministerstwo doradczy Komitet, złożony z 5 psychjatrów i 2 prawników.

Objęcia *opieki nad małoletniemi przestępcami* przez Ministerstwa opieki społecznej i oświecenia publicznego, a nie przez więziennictwo, domagał się wniosek (Sekc. med sąd.), skierowany przez Delegację do Ministerstwa sprawiedliwości. Odpowiedziało ono w kwietniu 1926 r., że kierunek wychowawczo-poprawczy w miejsce kar uwzględniła Państwowa Komisja kodyfikacyjna w projekcie ustawy o sądach dla nieletnich i w projekcie kodeksu karnego, że jednak zakłady wychowawczo-poprawcze ze względów polityki kryminalnej muszą być zarządzane przez Ministerstwo sprawiedliwości.

5. W dziedzinę *spraw ekonomicznych* wkraczały wnioski (Sekcji farmaceut.), w sprawie przemysłu farmaceutycznego i krajowej produkcji roślin lekarskich, zakomunikowane przez Delegację generalnej Dyrekcji służby zdrowia, jako mającej Wydział dla spraw farmaceutycznych, oraz wnioski (Sekcji weteryn.), dotyczące zwalczania zaraz zwierzęcych, szczepień zwierząt domowych, utworzenia Państwowej Rady weterynaryjnej, zakomunikowane przez Delegację Ministerstwu rolnictwa. Załatwienie tych spraw objęte jest częściowo wyżej pod IV. 1). Utworzenie Państwowej Rady weterynaryjnej jest w toku.

Delegacja Stała Zjazdów lekarzy i przyrodników polskich:

Prezes *Ciechanowski.*

Sekretarz generalny *Janiszewski.*

WNIOSKI DELEGACJI STAŁEJ
przedstawione XIII. Zjazdowi Lekarzy i Przyrodników Polskich w Wilnie 1929.

1. XIII. Zjazd podkreśla konieczność przyśpieszenia ustawy o zwalczaniu gruźlicy i tworzenia tak poradni, jak sanatorjów.
2. Dla rozszerzenia walki z gruźlicą u ludzi, XIII. Zjazd ponownie podkreśla konieczność udziału całego nauczycielstwa i duchowieństwa, i poleca Delegacji stałej zwrócić się w tej sprawie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kuratorjów szkolnych i Ordynarjatów biskupich.
3. XIII. Zjazd ponawia postulat wykładów higjeny na wszystkich Wydziałach Szkół wyższych, i w Seminarjach duchownych.
4. Istnienie Państwowego Monopolu Spirytusowego jest wręcz sprzeczne z racjonalnem zwalczaniem alkoholizmu. Monopol ten powinien być stopniowo usunięty.
5. XIII. Zjazd, stwierdzając z uznaniem wielkie postępy w zakresie wychowania fizycznego dzięki pracy tak władz, jak społeczeństwa, uważa za konieczne przyspieszenie ustawy o wychowaniu fizycznem.
6. XIII. Zjazd ponawia, jak najgoręcej apel do prasy, by unikała wiadomości sensacyjnych i pornograficznych, przedewszystkiem ze względu na to, iż silny wzrost przestępczości w Polsce, dowodzi wyraźnie wzrostu zarazy moralnej, jak również, z tego powodu, że państwo polskie zobowiązało się do zwalczania takiej literatury Konwencją międzynarodową.
7. Uznając za niezbędny Wydział lekarski w Polskiej Akademji Umiejętności, lub Akademję nauk lekarskich, XIII. Zjazd zwraca się do Zarządu Funduszu kultury narodowej o przyznanie kredytów na ten cel.
8. XIII. Zjazd ponawia uchwałę XII. Zjazdu, wskazującą na konieczność dołączenia spraw opieki społecznej do spraw zdrowia publicznego w jednym urzędzie naczelnym.

9. XIII. Zjazd zaznacza potrzebę uregulowania przez Rząd sprawy reprezentacji Polski na kongresach międzynarodowych.
10. XIII. Zjazd wskazuje na konieczność wydania ustawy rybackiej.
11. XIII. Zjazd przyjmuje zmiany w Ustawie Zjazdów lekarzy i przyrodników polskich, wniesione przez Delegację.
12. XIII. Zjazd uważa za konieczne, by w latach Ogólnych Zjazdów lekarzy i przyrodników polskich, — Zjazdy dla poszczególnych gałęzi nauk, stanowiły Sekcje ogólnego Zjazdu i poleca Delegacji podjęcie kroków celem ujednostajnienia regulaminów takich Zjazdów i Zjazdu ogólnego.

SKŁAD KOMITETU ORGANIZACYJNEGO.

Przewodniczący: prof. dr. *A. Januszkiewicz.*

Zastępca przewodniczącego: prof. dr. *Wł. Dziewulski.*

Sekretarz generalny: prof. dr. *K. Michejda.*

Redaktor główny i zastępca sekretarza: prof. dr. *Wł. Jakowicki.*

Skarbnik: dr. *Wacław Bądzyński.*

Przewodniczący sekcji informacyjno-mieszkaniowej: dr. *Henryk Rudziński.*

Przewodniczący sekcji towarzyskiej: dr. *Gustaw Sztolcman.*

Przewodniczący sekcji transportowej: dr. *Józef Bakun.*

Przewodniczący sekcji miejskiej: dr. *Wiktor Maleszewski.*

Przewodniczący sekcji zabytkowej: prof. *Ferdynand Ruszczyc.*

Przewodniczący sekcji wycieczkowej: prof. dr. *M. Limanowski* i prof. dr. *B. Rydzewski.*

Przewodniczący sekcji wystawowej: prof. *J. Muszyński*

PROGRAM ZJAZDU.

Środa, dnia 25. września 1929.

Godzina 20 min. 30. Koleżeńskie zebranie dla wzajemnego zaznajomienia się członków Zjazdu w lokalu Kasyna wojskowego przy ul. Mickiewicza l. 13.

Wybór mówców generalnych z pomiędzy oficjalnych delegatów towarzystw i instytucji naukowych na uroczyste otwarcie Zjazdu.

Czwartek, dnia 26. września b. r.

Godzina 9. Nabożeństwo w Kościele św. Jana.

Godzina 9 min. 45. Otwarcie Zjazdu w Wielkim Teatrze miejskim na Pohulance:

a) Zagajenie (przewodniczący Komitetu organizacyjnego);
b) Wybór rzeczywistego prezydjum Zjazdu i prezesów honorowych;
c) Przemówienie przewodniczącego Zjazdu;
d) Lista oficjalnych delegatów i nadesłane życzenia (odczytuje sekretarz generalny);
e) Przemówienie przedstawicieli Rządu i Miasta, towarzystw naukowych i zrzeszeń przyrodniczych i lekarskich;
f) Przemówienia delegatów zagranicznych.
g) Przemówienie prezesa Delegacji Zjazdów i sprawozdanie Delegacji;
h) Wykład prof. d-ra Leona Marchlewskiego z Krakowa p. t.: *Przemiana materji w ustroju zwierzęcym a roślinnym.*

Godzina 12 min. 30. Złożenie wieńca na Górze Zamkowej na grobie poległych w walce o niepodległość.

Godzina 13. Zwiedzenie wystawy przyrodniczo-lekarskiej na placu powystawowym (ogród Bernardyński).

Godzina 14—16. Przerwa obiadowa.

Godzina 16—19. Posiedzenia w sekcjach naukowych.

Godzina 21. Raut, wydany z okazji Zjazdu przez Prezydenta m. Wilna w Sali Miejskiej przy ul. Ostrobramskiej Nr. 5 (strój wieczorowy).

Piątek, dnia 27. września b. r.

Godzina 9 min. 45—10 min. 45. Posiedzenie plenarne w Wielkim Teatrze miejskim na Pohulance:

Wykład prof. d-ra Emila Godlewskiego z Krakowa p. t.: *Starość i śmierć jako zjawiska biologiczne*.

Godzina 11 do g. 14. Posiedzenia w sekcjach naukowych.

Godzina 14—16. Przerwa obiadowa.

Godzina 16—19. Posiedzenia w sekcjach naukowych.

Godzina 20, Przedstawienia w Teatrach miejskich:

a) w Wielkim Teatrze miejskim na Pohulance: „W sieci“ Kisielewskiego;

b) w Teatrze miejskim „Lutnia“ przy ul. Mickiewicza 6. „Wielki człowiek do małych interesów“ Al. Fredry;

Sobota, dnia 28. września b. r.

Godzina 8 min. 30 do godz. 9 min. 45 Posiedzenie plenarne w Wielkim Teatrze miejskim na Pohulance;

a) Wybór Delegacji stałej Zjazdów na następne czterolecie;

b) Wykład prof. d-ra Eugenjusza Piaseckiego z Poznania p.t.: *Biologiczne podstawy wychowania fizycznego*;

c) Wykład prof. d-ra Wojciecha Świętosławskiego z Warszawy p.t.: *Zadania i obowiązki pracowników naukowych względem państwa i społeczeństwa.*

Godzina 10—14. Posiedzenia w sekcjach naukowych.

Godzina 14—16 Przerwa obiadowa.

Godzina 16—19. Posiedzenia w sekcjach naukowych.

Godzina 19. Posiedzenie nowoobranej Delegacji stałej.

Godzina 21. Bankiet składkowy w Kasynie wojskowem przy ul. Mickiewicza Nr. 13.

Niedziela, dnia 29. września b. r.

Godzina 9. Nabożeństwo w Ostrej Bramie.

Godzina 9 min. 45. Posiedzenie plenarne w Sali Miejskiej przy ul. Ostrobramskiej Nr. 5:

a) Uczczenie pięćdziesięciolecia śmierci Józefa Mianowskiego. Odczyt, poświęcony jego pamięci wygłosi prof. dr. Adam Wrzosek z Poznania;

b) Oznaczenie miejsca przyszłego Zjazdu;

c) Uchwalenie wniosków, przedłożonych Ogólnemu Zgromadzeniu przez Delegację stałą i poszczególne sekcje;

d) Wykład prof. d-ra Witołda Nowickiego ze Lwowa p. t.: *Zagadnienie choroby raka w nauce i życiu społecznem*;

e) Zamknięcie Zjazdu (przemówienie Przewodniczącego Zjazdu).

PROGRAM
SEKCJI NAUKOWYCH

SPIS SEKCJI NAUKOWYCH.

L. p.	SEKCJE	MIEJSCE OBRAD
1	Nauk matematycznych, fizycznych i astronomicznych	Zakład fizyczny U. S. B., ul. Nowogrodzka 22.
2	Chemji	Zakład chemiczny U. S. B., ul. Nowogrodzka 22.
3	Geologji, geografji, mineralogji i paleontologji	Zakład geologji U. S. B., ul. Zakretowa 23.
4	Anatomji, zoologji i antropologji	Zakład anatomji U. S. B., ul. Słowackiego 15, tel. 7-88 i zakł. histologji U. S. B., ul. Zakretowa 23.
5	Botaniki	Zakład zoologji i zakład histologji U. S. B. ul. Zakretowa 23.
6	Przyrodniczo-dydaktyczna	Sala gimnazjum im. A. Mickiewicza, ul. Dominikańska 3.
7	Przyrodniczo-rolnicza	Zakład uprawy roli i roślin, Objazdowa 2.
8	Anatomji patalogicznej i medycyny sądowej	Sala wykładowa Zakład anat. pat. na Antokolu i sala Nr. 4 w Uniwersytecie.
9	Bakterjologji, higjeny i medycyny społecznej	Sala Nr. 5a w Uniwersytecie.
9a	Higjeny szkolnej i wychowania fizycznego	Sala Kuratorjum szkolnego ulica Wolana 10, tel. 932.
10	Fizjologji, chemji fizjologicznej, patologji doświadczalnej i farmakologji	Zakład fizjologji U. S. B., Zakretowa 23, tel. 67.
11	Medycyny wewnętrznej	a) Sala kolumnowa U. S. B. b) Sala wykładowa Nr. 1. c) Sala wykładowa Nr. 2 w Uniwersytecie.
12	Chirurgji	Sala wykładowa II. kliniki chorób wewn. na Antokolu.
13	Radjologji	Sala Nr. 8 w Uniwersytecie.
14	Ortopedji	Sala Nr. 9 w Uniwersytecie.
15	Otolaryngologji	Sala wykł. klin. otolaryngologicznej na Antokolu. tel. 74.

L. p.	SEKCJE	MIEJSCE OBRAD
16	Pedjatrji	Sala Nr. 3 w Uniwersytecie.
17	Chorób nerwowych	Sala wykład. kliniki neurologicznej w szpitalu św. Jakóba ul. 3-go Maja Nr. 8, tel. Nr. 42 i sala wykładowa kliniki ocznej na Antokolu.
18	Psychjatrji	Klinika neurol. U. S. B., jak wyżej, zakład histologji ul. Zakretowa 23, klin. psychjatryczna ul. Letnia Nr. 5 i sala Nr. 2 w Uniwersytecie.
19	Okulistyki	Sala wykładowa kliniki ocznej na Antokolu.
20	Ginekologji i położnictwa	Sala Nr. 5 w Uniwersytecie.
21	Chorób skórnych i wenerycznych	Sala wykładowa kliniki dermatologicznej na Antokolu.
22	Stomatologji	Sala w gmachu pobernardyńskim.
23	Historji i filozofji medycyny	Sala Wil. Towarzystwa Lekarskiego — ul. Zamkowa 24.
24	Medycyny wojskowej	Szpital wojskowy.
25	Nauk farmaceutycznych	Sala wykładowa zakł. farmakognozji, ul. Objazdowa 2, tel. 93.
26	Weterynarji	Sala Śniadeckich w Uniwersytecie.
27	Prasy lekarskiej i przyrodniczej	Sala Wil. Towarzystwa Lekarskiego ul. Zamkowa 24.
	Wystawa	W gmachu powystawowym w ogrodzie Bernardyńskim.
	Dział wystawy pod nazwą: „Piękno ziemi polskiej i jej ochrona“	I piętro murów pobernardyńskich.

1. Sekcja

Nauk matematycznych, fizycznych i astronomicznych.

Gospodarz: *W. Staniewicz*, zast. gospod.: *Wład. Dziewulski* i *Wacław Dziewulski*; sekretarz: *J. Rudnicki.*

Sala obrad: Zakład fizyczny U. S. B. ul. Nowogrodzka 22.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września.

Godz. 17. *Konstanty Zakrzewski* (Kraków): „O zasadzie równoważności masy i energji".

Godz. 18. *Antoni Bolesław Dobrowolski* (Warszawa): „Ruch powietrza i wody po nierównościach gruntu".

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września.

Godz. 11. *Stanisław Loria* (Lwów): „Geneza i myśl przewodnia t. zw. mechaniki falowej".

Godz. 12. *Marcin Ernst* (Lwów): „Zagadnienia nierozwiązane w astronomji gwiazd spadających".

Godz. 16. Zwiedzanie Zakładu fizycznego.

Posiedzenie III.

Sobota, 28. września.

Godz. 11. *Adam Skąpski*, (Kraków): „Materja i falowanie".

Posiedzenie wspólne z Sekcją chemiczną w Sali chemicznej (Nowogrodzka 22).

Godz. 12. *Władysław Dziewulski* (Wilno): „Systematyczne ruchy gwiazd".

Godz. 13. *Stanisław Szeligowski* (Wilno): „Rola gwiazd zmiennych typu δ Cephei w badaniach nad układem galaktycznym".

Godz. 16—19. Zwiedzanie Obserwatorjum astronomicznego (Zakretowa 23) i Zakładu meteorologicznego (Zakretowa 23).

2. Sekcja
Chemji.

Gospodarz: *M. Hłasko,* zast. gosp.: *E. Bekier,* sekretarz: *O. Achmatowicz.*

Sala obrad: Zakład chemiczny U. S. B. ul. Nowogrodzka 22.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września.

Godz. 17. *K. Zakrzewski* (Kraków): „O zasadzie równoważności masy i energji (wykład wspólny dla sekcji I i II w sali Zakładu fizycznego U.S.B. Nowogrodzka 22)

Godz. 18. *Wojnicz-Sianożęcki* (Warszawa): „W kwestji interpretacji natury elektrycznej połączeń atomu węgla z wodorem i innymi pierwiastkami".

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września.

Godz. 11. 1) *St. Hołyński* (Bydgoszcz): „W sprawie miareczkowego określenia jonów kwasu fosforowego".
2) *St. Hołyński*: „W sprawie określenia skrobji.
3) *St. Hołyński*: „O strącaniu (koagulacji) kwasu molibdenowego".
4) *St. Hołyński*: „W sprawie zastosowania zredukowanych równań Zawidzkiego do procesów biochemicznych".

Posiedzenie III.

Piątek, 27. września.

(Wspólne z sekcją Nr. 10 — w Sali wykładowej Zakładu fizjologji U. S. B. Zakretowa 23 (Tel. 67).

Godz. 17 min. 30. *A. Skąpski* (Kraków): „Organizm jako system fizyko-chemiczny".

Posiedzenie IV.

Sobota, 28. września.

Godz. 11. 1) *A. Skąpski* (Kraków): „Materja i falowanie (referat wspólny dla sekcji Nr. 1 i 2).

Godz. 12. 2) *A. Salitówna*: „O stałej uniwersalnej przy obliczaniu przewodnictwa granicznego elektrolitów zapomocą zmodyfikowanego wzoru Müllera.

Godz. 12. min. 30. 3) *M. Hłasko* (Wilno): „O nowych regułach w dziedzinie przewodnictwa elektrolitów.

Posiedzenie V.

Sobota, 28. września.

(Wspólne z sekcją Nr. 10 — fizjologiczną — w sali wykładowej Zakładu fizjologji, Zakretowa 23).

Godz. 18 min. 30. *L. Bernaciński* i *A. Skąpski*, (Kraków): „Zastosowanie analizy potencjometrycznej do oznaczania chlorków w moczu, płynie mózgowordzeniowym i surowicy krwi“.

3. Sekcja
Geologji, Geografji, Mineralogji i Paleontologji.

Gospodarz: *B. Rydzewski* zast. gosp. *M. Limanowski*, sekretarz *P. Radziszewski*.

Sala obrad: Zakład geologji U. S. B. ul. Zakretowa 23.

Posiedzenie I.

Piątek, 27. września.

Godz. 11. *T. Wiśniowski*: Sprawozdanie komisji do opracowania słownictwa geologicznego, wyłonionej na 12 Zjeździe Lekarzy i Przyrodników Polskich.

Godz. 12 min. 30: *B. Rydzewski* (Wilno): W sprawie programu studjów i egzaminów uniwersyteckich (wspólne posiedzenie z sekcją 4 w sali wykł. Zakładu Histologji ul. Zakretowa 23).

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września.

Godz. 16. 1) Posiedzenie oddziału polskiego assocjacji do badań dyluwium północnej Europy.
2) *Z. Weyberg* (Lwów): O równowadze kryształów mieszanych z ich roztworami nasyconymi.
3) *B. Rydzewski*: Sprawa uprawnienia magistrów geologji do obejmowania stanowiska nauczycieli szkół średnich.

Pozatem sekcja organizuje wycieczkę do Trok i zwiedzanie miasta Wilna w czasie później oznaczyć się mającym. Wycieczkę poprzedzą krótkie odczyty jako wstęp orjentacyjny:
1) *B. Rydzewski*: Krajobraz wileński.
2) *M. Limanowski*: O topologji najstarszego Wilna.

Posiedzenie III.

Piątek, 28. września.

Godz. 11—14. 1) *J. Zerndt* (Kraków): O wskaźniku wydłużenia kilku minerałów.
2) *J. Zerndt* (Kraków): Baryt w kopalni „Ema" (Górny Śląsk).
3) *J. Zerndt* (Kraków): Kalcyty z Czerny (pod Kreszowicami).
4) *J. Zerndt* (Kraków): Ametysty i minerały towarzyszące z Siemioty (Krakowskie).
5) *J. Zerndt* (Kraków): Skała gabrowa z Wyz (na Wołyniu).

4. Sekcja

Anatomji, Zoologji i Antropologji.

II. Zjazd Polskiego Towarzystwa Anatomiczno-Zoologicznego.

Gospodarz *M. Reicher*, sekretarz *J. Prüffer*.

Wtorek, dn. 24-IX, godz. 19 m. 30.

Zebranie koleżeńskie i posiedzenie Zarządu Polskiego Tow. Anatomiczno-Zoologicznego, Hot. George'a, ul. Mickiewicza 20.

Środa, dn. 25-IX, godz. 9 m. 30. Zakład Anatomji, ul. Słowackiego 15.

Otwarcie Zjazdu.

Loth Ed. (Warszawa) — Współczesne wiadomości o stanowisku człowieka wśród człekokształtnych.

Referaty z zakresu cytologji:

Hirschler J. (Lwów) — Z badań cytologicznych nad spermatogenezą motyli i pluskwiaków.

Konopacki M. (Warszawa) — Nieco danych mikromorfologicznych, dotyczących struktury chemicznej komórek płciowych i zarodków pewnych robaków i mięczaków.

Zakolska Z. (Warszawa) — Z badań mikrochemicznych nad jajnikami szczura.

Hiller St. (Kraków) — Demonstracja działania mikromanipulatora Chambersa w połączeniu z krótkim referatem o mikrurgji.

Słonimski P. (Warszawa) — W sprawie składników komórkowych we krwi Batrachoseps attennatus Esch.

Słonimski P. (Warszawa) — Studja porównawcze nad trombocytami (komórkami wrzecionowatemi) kręgowców.

Węsław W. (Poznań) — Porównawcze badania cytologiczne nad nabłonkiem płucnym.

Sembrat K. (Lwów) — Wakuom (vacuome) a aparat Golgiego w komórkach płciowych Denedrocoelum lacteum Müll. i Planaria gonocephala Dug. (Tridadidea).

Słotwiński J. K. (Poznań) — Badania histochemiczne nad rolą układu siateczkowo - śródbłonkowego w przemianie ciał tłuszczowych u psa normalnego i zatrutego toluylendiaminą.

Kraczkiewicz Z. (Warszawa) — Przyczynek do morfologji aparatu Golgiego u mięczaków.

Elkner A. (Warszawa) — W sprawie występowania zasadochłonnej (chondroidalnej) tkanki łącznej w niektórych narządach ssaków.

Zweibaum J. i *Elkner A.* (Warszawa) — Struktury cytoplazmatyczne a aparat Golgiego w komórkach hodowanych in vitro.

Bagiński S. (Wilno) — Z histochemji ciał tłuszczowatych układu międzynerkowego (istoty korowej nadnerczy) zwierząt kręgowych.

Bagiński S. (Wilno) — Z histochemji wapnia śródtkankowego.

Bagiński S. (Wilno) — O złogach wapiennych w szyszynce mózgowej ssaków.

Środa, dnia 25-IX, godz. 16. Zakład Anatomji, ul. Słowackiego 15.

Walne zebranie Polskiego Tow. Anatomiczno-Zoologicznego.

Referaty z zakresu histologji i anatomji:

Szymonowicz Wł. (Lwów) — Unerwienie włosów dotykowych u foki.

Szymonowicz Wł. (Lwów) — O pętlach nerwowych w przebiegu zakończeń nerwowych w pochewce zewnętrznej włosów dotykowych.

Szymonowicz Wł. (Lwów) — O zakończeniach nerwowych w języku papugi.

Kurkiewicz T. (Poznań) — O udziale glikogenu w procesie mitotycznego podziału komórki.

Wodzicki K. (Kraków) — Unaczynienie wyrostków skórnych głowy ptaków (referuje *H. Hoyer*).

Marciniak T. (Lwów) — Mięśnie, nerwy i naczynia u dzieci z wrodzonym brakiem kończyn górnych.

Zand N. (Warszawa) — Oliwki opuszkowe, jako ośrodek stania.
Mikulski J. (Kraków) — Przyczynek do badań nad budową i funkcją przylg u rzekotki (hyla orborea L.).
Poplewski R. (Warszawa) — Mięśnie grzebieniaste serca.
Prüffer J. (Wilno) — Unerwienie skrzydeł u Tenebrio molitor (Coleopt.).
Racięcka M. (Wilno) — Przyczynek do znajomości unerwienia skrzydeł u chróścików.
Heniżanka B. (Wilno) — Narządy zmysłowe na przysadkach głowowych gąsienicy Orthosia lota (Lep.).
Mancewicz E. (Wilno) — Badania morfologiczne nad zatoką szczękową u człowieka.
Grabiński B. (Wilno) — Połączenia limfatyczne jamy czaszki i jamy nosowej u człowieka.

P o k a z y: godz. 10—13 i 16—18.

Sylwanowicz W. (Wilno) — Preparaty przezroczyste.
Szyran W. (Wilno) — Niektóre preparaty anatomiczne.
Prüffer J., *Racięcka M.*, *Heniżanka B.* (Wilno) — Preparaty czuciowego układu nerwowego u niektórych owadów.

Czwartek, dn. 26-IX, godz. 16. Zakład Anatomji, ul. Słowackiego 15.

(Posiedzenie wspólne z Sekcją Botaniczną).

R e f e r a t y p r o g r a m o w e z z a k r e s u g e n e t y k i:

Baehr W. i *Skalińska M.* (Warszawa) — Cytologiczne podstawy zjawisk dziedziczności.
Malinowski E. (Warszawa) — Niezgodność pewnych wypadków przenoszenia się cech z prawami Mendla.
Moczarski Z. (Poznań) — Polskie piśmiennictwo zoogenetyczne.

Piątek, dnia 27.IX. godz. 11. Zakład Histologji, I p., ul. Zakretowa 23.

(Posiedzenie wspólne z Sekcją Psychjatryczną i Neurologiczną).

Rose M. (Warszawa) — Zasady architektonicznej lokalizacji w korze mózgowej.

Godz. 12. Zakład Histologji, II p., Sala Nr. I, ulica Zakretowa 23.

R e f e r a t y z z a k r e s u b i o l o g j i i z o o g e o g r a f j i:

Hiller St (Kraków) — Badania nad zjawiskami narkozy u pierwotniaków.

Kaufmanówna L. (Puławy) — O swoistem tempie wzrostu zwierząt.

Retowski L. O wpływie rozlewu rzek na skład ich planktonu.

Dyrdowska M. (Poznań)—Rysy charakterystyczne fauny malakozoologicznej Wileńszczyzny.

Zakolska Z. (Warszawa) — Przypadki partenogenetycznego podziału jaj w jajniku szczura.

Węsław W. (Poznań)—Badania doświadczalne nad zdolnością żerną nabłonka płucnego w różnych gromadach kręgowców.

Fuliński B. (Lwów)—Rozmieszczenie geograficzne wypławków krynicznych na północnych stokach Czarnohory.

Wolański A. (Wilno) i *Wilczyński J.* (Wilno) — Z badań nad reakcją na płeć według Manojłowa u ludzi, zwierząt i roślin.

Wilczyński J. (Wilno)—Próba biologicznego utożsamienia zjawisk dziedziczności i zmienności.

Bowkiewicz J. (Wilno) — Zagadnienie cyklomorfozy w świetle liczb doświadczalnych.

Prüffer J. (Wilno) — O niektórych składnikach fauny Wileńszczyzny.

Godz. **12**. Zakład Histologji, II p. Sala Nr. II, ulica Zakretowa 23.

Referaty z zakresu organizacji i dydaktyki:

Rydzewski B. (Wilno)—W sprawie programu studjów i egzaminów uniwersyteckich. (Wspólnie z Sekcją Botaniczną, Geologiczną i Geograficzną).

Różycki S. (Poznań)—Niektóre momenty z organizacji Zakładu Anatomji Opisowej i Topograficznej Uniwersytetu Poznańskiego.

Różycki S. (Poznań)—O metodzie zajęć praktycznych z anatomji człowieka na Wydziale Lekarskim.

Loth E. (Warszawa) — Zagadnienie C. I. R. P. (Komisja do badań części miękkich) w Polsce.

Zwiedzanie nowobudujących się zakładów.

Piątek, dn. 27.IX, godz. 16. Zakład Anatomji, ul. Słowackiego 15.

(Posiedzenie wspólne z Sekcją Botaniczną).

Referaty programowe z zakresu genetyki.

Marchlewski T. (Puławy) — Względna rola zjawisk mutacyjnych i selekcyjnych w procesie ewolucji.

Załęski E. (Kraków) i *Janasz A.* (Dańków) — Nauka o dziedziczności, a hodowla roślin.

Moczarski Z. (Poznań) — Genetyka w praktyce hodowli zwierząt.

Sobota, dn. 28-IX, godz. 16. Zakład Anatomji, ul. Słowackiego 15.

Referaty programowe z zakresu antropologji:

Stołyhwo K. (Warszawa) — Zagadnienie typów antropologicznych.

Mydlarski J. (Warszawa) – Typy rasowe a typy konstytucyjne.

Referaty z zakresu antropologji:

Talko-Hryncewicz J. (Kraków) — W kwestji badań oprawy oka u Białorusinów i Litwinów.

Talko-Hryncewicz J (Kraków) — Sprawozdanie z autopsji szczątków generała Bema.

Wrzosek A. (Poznań) — Asymetrja w budowie i czynnościach nóg człowieka.

Wrzosek A. (Poznań) i *Ćwirko-Godycki M.* (Poznań) — Macedończycy.

Stojanowski K. (Poznań) — Paleoazjatyckie rezydua na Wileńszczyźnie.

Stołyhwowa E. (Warszawa) — W sprawie prognatyzmu zębodołowego u człowieka.

5. Sekcja
Botaniki.

Gospodarz *J. Trzebiński*, zastępca gospodarza *P. Wiśniewski*, sekretarz *B. Szakien*.

Miejsce obrad: Zakład zoologji i Zakład histologji U. S. B. ul. Zakretowa 23. i Zakład anatomii ul. Słowackiego 15.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26.IX. godz. 16. Zakład Anatomji ul. Słowackiego 15.

Posiedzenie wspólne z Sekcją Anatomiczno-Zoologiczną.

Referaty programowe z zakresu genetyki.

1. *Baehr W.* i *Skalińska M.* (Warszawa): Cytologiczne podstawy zjawisk dziedziczności.
2. *Malinowski E.* (Warszawa): Niezgodność pewnych wypadków przenoszenia się cech z prawami Mendla.
3. *Moczarski L.* (Poznań): Polskie piśmiennictwo zoogenetyczne.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27.IX. godz. 11. Zakład Histologji Zakretowa 23.

1. *Lipska J.* (Bydgoszcz): Wytwarzanie substancyj węglowodanowych przez drobnoustroje, hodowane na pożywkach niezupełnych.
2. *Wiśniewski T.* (Warszawa): Flora półwyspu Bałkańskiego.
3. *Wiśniewski T.* (Warszawa): Exploracje botaniczne na wyprawie samochodowej.
4. *Goldmanówna N.* (Wilno): Przyczynek do okresu spoczynkowego Aspidium filix mas Sm.

Piątek, 27.IX. g. 12. m. 30. Zakład Histologji, Zakretowa 23.

Referaty z zakresu organizacji i dydaktyki wspólnie z Sekcją Anatomiczno-Zoologiczną, Geograficzną i Geologiczną.

1. *Rydzewski B.* (Wilno): W sprawie programu studjów i egzaminów uniwersyteckich.

Posiedzenie III.

Piątek, 27.IX. godz. 16. Zakład Anatomji, ul. Słowackiego 15

Referaty programowe z zakresu genetyki.

1. *Marchlewski T.* (Puławy): Względna rola zjawisk mutacyjnych i selekcyjnych w procesie ewolucji.
2. *Załęski E.* (Kraków) i *Janasz A.* (Dańków): Nauka o dziedziczności a hodowla roślin.
3. *Moczarski L.* (Poznań): Genetyka w praktyce hodowli zwierząt.

Posiedzenie IV.

Sobota, 28. IX. godz. 11. Zakład Zoologji, Zakretowa 23.

1. *Szafer W.* (Kraków): Rośliny górskie we florze niżu polskiego.
2. *Rouppert K.* (Kraków): Garbniki w ciele roślin.

Posiedzenie V.

Sobota, 28.IX. godz. 16. Zakład Zoologji, Zakretowa 23.

1. *Krzemieniewski S.* (Lwów): Mikrobiologja gleby.
2. *Bassalik K.* (Warszawa): Wirusowe choroby roślin.

W czasie Zjazdu L. i P. odbędzie się wystawa p. n. „Piękno ziemi polskiej i jej ochrona“, zorganizowana przez Państwową Radę Ochrony Przyrody i przy współudziale Komitetu Zjazdu.

W czasie wystawy zostaną wygłoszone odczyty:

1. *Szafer W.* (Kraków): Ochrona przyrody.
2. *Limanowski M.* (Wilno): Ochrona przyrody.
3. *Schechtel*: Temat zastrzeżony.

6. Sekcja
Przyrodniczo - dydaktyczna.

Gospodarz: *Z. Fedorowicz*, sekretarz: *Z. Hryniewicz*.

Sala obrad: Sala gimnazjum im. Ad. Mickiewicza, ul. Dominikańska 3.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26.IX godz. 16 — 20.

1. *Wacław Werner* (Warszawa) — „Znaczenie wychowawcze przedmiotów przyrodniczych w szkole".
2. *Henryk Raabe* (Warszawa) — „Gimnazjum przyrodniczo-matematyczne, a klasyczne".
3. *Franciszek Staff* (Warszawa) — „Konieczność uwzględnienia historji nauk przyrodniczych, przy nauczaniu historji, jako rozdziału historji i kultury".
4. *Tadeusz-Wacław Jezierski* (Warszawa) — „Podkreślenie w nauce o Polsce, znaczenia nauk ścisłych dla istnienia i rozwoju kraju".

Posiedzenie II.

Piątek, 27.IX godz. 11 — 14.

1. *Kazimierz Czerwiński* (Warszawa) — „Metody nauczania przyrody w szkole, (wspólność wszystkich przedmiotów przyrodniczych)".
2. *Władysław Kociejewski* (Warszawa) — Koreferat „Cele a metody nauczania przyrodoznawstwa", oraz innych przedmiotów składających się na t. zw. higjenę w średnich szkołach państwowych.
3. *Tytus Benni* (Warszawa) — „Wpływ metod przyrodniczych, na nauki humanistyczne i metody ich nauczania".
4. *Tolwińska M.* (Zakopane) — Rozkład materjałów w szkolnych programach przyrody.

Posiedzenie III.

Piątek, 27.XI, godz. 16 — 19.

1. *Wacław Werner* (Warszawa) — „Rozwój i stan obecny przyrodoznawstwa w Polsce. — Fizyka".
2. *Jan Harabaszewski* (Warszawa) — „Rozwój i stan obecny przyrodoznawstwa w Polsce — Chemja".
3. *Teodora Męczkowska* (Warszawa) — „Rozwój i stan obecny przyrodoznawstwa w Polsce — Biologja".
4. *Paweł Ordyński* (Warszawa) — „Rozwój i stan obecny przyrodoznawstwa w Polsce — Geografja".

Posiedzenie IV.

Sobota, 28.IX, godz. 10 — 14.

1. *Zygmunt Fedorowicz* (Wilno) — „Kształcenie zdolności spostrzegania u młodzieży, jako podstawowy cel nauczania przyrodoznawstwa".
2. *Emil Jarmulski* Uszkowice, woj. tarnopolskie) — „Projekt programu przyrodoznawstwa w szkole powszechnej i gimnazjum niższem".

7. Sekcja
Przyrodniczo - rolnicza.

Gospodarz: *S. Bazarewski*, sekretarz *J. Szystowski.*

Sala obrad: Zakład uprawy roli i roślin ul. Objazdowa Nr. 2..

Czwartek, dn. 26.IX godz. 16 — 19.

Zwiedzanie naukowych zakładów rolniczych U. S. B. Zbiórka w Studjum rolniczem, ul. Objazdowa Nr. 2. (Coll. Piłsudskiego).

Posiedzenie I.

Piątek, dn. 27-IX godz. 11 — 14.

1. *St. Hołyński:* Prędka biochemiczna metoda określania potrzeb nawozowych gleby.
2. *E. Lelesz:* Kontrola nad zawartością exohormonów (witamin) w pokarmach i preparatach oraz metodyka badań.

Rozprawy.

8. Sekcja
Anatomji patologicznej i Medycyny sądowej.

Gospodarze: *K. Opoczyński* i *S. Schilling Siengalewicz*,
sekretarz: *Z. Jakubowski.*

Posiedzenie I.

Czwartek 26.IX, godz. 16 — 19. Sala obrad: Sala Nr. 4 w Uniwersytecie.

1. *Ciechanowski Stanisław*, i *K. Ściesiński* (Kraków). — Rak smołowy a ciąża.
2. *Ściesiński K.* (Kraków) — Stosunek spraw zapalnych nerek do miedniczek.
3. *Ściesiński K.* (Kraków) — Mięsak pierwotny śledziony.
4. *Grzywo-Dąbrowski W.* (Warszawa) — Karalność za dokonanie stosunku płciowego (według materjału Sądu Okręgowego i Z. M. S. w Warszawie)
5. *Grzywo-Dąbrowski W.* (Warszawa) — Uwagi lekarza sądowego do uzgodnienia projektu Kodeksu Karnego.

Posiedzenie II.

Piątek 27.IX, godz. 11 — 14.

1. *Skubiszewski L.* (Poznań) — Stosunek ciałek krwi do tkanki łącznej i komórek śródbłonkowych w ustroju ludzkim w okresie rozwoju i życia pozapłodowego, (referat główny).
2. *Olbrycht Jan* (Kraków) — O znaczeniu sądowo-lekarskiem grup krwi (referat główny).

Posiedzenie III.

Godz. 16—19.

1. *Paszkiewicz L.* (Warszawa) — Przystąpienie Polski do Towarzystwa patologji geograficznej.
2. *Manczarski St.* (Warszawa) — Niezwykły przypadek samobójstwa.

3. *Manczarski St.* (Warszawa) — Samobójstwo przez zażycie formaliny.
4. *Manczarski St* (Warszawa) — Śmierć wskutek rozerwania kręgosłupa.
5. *Płonskier M.* (Warszawa) — O tak zwanej grzybicy śledziony (z pokazem preparatów).
6. *Siengalewicz S.* i *Kowalczuk J.* (Wilno)—Statystyka samobójstw województwa wileńskiego.

Posiedzenie IV.

Sobota 28 IX, godz. 11 — 14.

1. *Nowicki W.* (Lwów) — Konstytucja anatomiczna w patologji (ref. główny).
2. *Sieradzki W.* (Lwów) — Konstytucja anatomiczna w Medycynie Sądowej (ref. główny).
3. *Grzywo-Dąbrowski W.* (Warszawa) — Znaczenie t. zw. stanu grasiczo-chłonnego dla Medycyny Sądowej, (ref. główny).

Posiedzenie V.

Godz. 16 — 19.

1. *Lipiński W.* i *Nowicki W.* (Lwów) — Ciała odpornościowe a układ siateczkowo-śródbłonkowy. Badania histologiczne i serologiczne.
2. *Mahrburg S.* (Wilno) — Badania anatomiczno-patologiczne nad zawartością żelaza w śledzionie i wątrobie niemowląt w zaburzeniach odżywiania.
3. *Mahrburg S.* (Wilno) — Przypadek uchyłka lewej komory serca.
4. *Mahrburg S.* (Wilno) — O zmianach, zachodzących w naczyniach krwionośnych kończyn górnych w warunkach zmniejszonego ciśnienia krwi.
5. *Mahrburg S.* (Wilno) — O „haematoma perirenale" z pokazem preparatu.
6. Pokazy z Zakładu Anatomji Patologicznej U. S. B.

9. Sekcja

Bakterjologji, Higjeny i Medycyny społecznej. Podsekcja Higjeny szkolnej i Wychowania fizycznego.

Gospodarz: *K. Karaffa-Korbutt*, zastępcy: *T. Gryglewicz* i *G. Sztolcman*, sekretarz: *A. Safarewicz.*

Gospodarz podsekcji: *A. Borowski.*

Sala obrad sekcji: sala Nr. 5 w Uniwersytecie

Sala obrad podsekcji: sala Kuratorjum Szkolnego, ul. Wolana 10. Telefon 932.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września, 16 — 19 godz.

1. *Safarewicz A.* (Wilno) — Rozwój biologicznych sposobów oczyszczania ścieków i potrzeby higjeny publicznej miast i osiedli (referat programowy).
2. *Szulc G.* (Warszawa) — Statystyka chorób narządów trawienia w Wojsku Polskiem ze szczególnem uwzględnieniem chorób wyrostka robaczego.
3. *Szulc G.* (Warszawa) i *Zeki* (Konstantynopol) — Wymiana gazów u człowieka przy zmiennym rytmie oddychania.
4. *Offenberg J.* (Warszawa) — O potrzebie walki planowej w Polsce z ukąszeniem żmij jadowitych.
5. *Bujwid O.* (Kraków) — Wykłady higjeny kolonjalnej ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb osadnictwa polskiego w Brazylji i Ameryce Północnej.
6. *Cieszyński F.* (Warszawa) — W sprawie organizacji opieki higjenicznej i położniczej we wsiach Rzeczypospolitej Polskiej.
7. *Ambasz N.* (Warszawa) i *P. Lipsztadt* (Warszawa) — Analiza ubezpieczeń społecznych a ich znaczenie dla medycyny społecznej.
8. *Ławrynowicz A.* (Warszawa) — Rola i zadania instytutów higjenicznych w organizacji służby Zdrowia.

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września godz. 11—13.

1. *Grycz E.* (Lwów) i *S. Legeżyński* (Lwów) — Pałeczka duru brzusznego w poroniowym płodzie krowy.
2. *Legeżyński S.* (Lwów) i *B. Weissbrod* (Lwów) — Dalsze badania nad uodpornieniem niespecyficznem przeciw wściekliźnie
3. *Legeżyński S.* (Lwów) i *Z. Markowski* (Lwów) — Dalsze badania doświadczalne nad uodpornieniem przeciw wściekliźnie
4. *Gąsierowski M.* (Lwów) i *E. Mikulaszek* (Lwów) — Odczyn anafilaktyczny a wywoływacz resztkowy w grupie pałeczek otoczkowych.
5. *Gąsierowski M.* (Lwów) — Dalsze wyniki masowego badania ludności na Huculszczyźnie endemicznie zakażonej kiłą.
6. *Ławrynowicz A.* (Warszawa) — Niektóre cechy nosicielstwa laseczek błoniczych w Warszawie.
7. *Hryniewicz M.*, *Ławrynowicz A.*, *Wasilewska-Miranowiczowa E.* (Warszawa) — Wartość porównawcza podstawowych metod pasteryzacji mleka.
8. *Bohdanowiczowa Z.* (Warszawa) — Laseczka durowa w mleku kwaśnem (znaczenie epidemjologiczne, istota procesów antagonistycznych).

Posiedzenie II a.

(Podsekcji higjeny szkolnej i wychowania fizycznego).

Sala Kuratorjum.

Piątek, 27-IX godz. 11—13.

Higjena szkolna

1. Pułk. *Sikorski W.* (Wilno) — Ewolucja metody ćwiczeń gimnastycznych na zasadach systemu Linga.
2. *Stojanowski K.* (Poznań) — Niektóre wyniki antropologiczne prac laboratorjum antropologji stosowanej Studjum Wychowania Fizycznego Uniwersytetu Poznańskiego.
3. *Brokowski S.* (Wilno) — Organizacja opieki higjeniczno-lekarskiej w szkołach powszechnych, zawodowych, seminarjach nauczycielskich i szkołach średnich.
4. *Kacprzak M.* (Warszawa) — Propaganda higjeny przez szkołę.

5. *Kuncewicz Z.* (Wilno)—Stanowisko lekarza szkolnego jako higjenisty i jako klinicysty.
6. *Borowski A.* (Wilno) — Właściwości duchowe i fizyczne lekarza szkolnego ze stanowiska zadań higjeny szkolnej.

Posiedzenie III.

Wspólnie z Sekcją XVI. (Pedjatrji).

Sala Nr. 3 w Uniwersytecie

Piątek, dnia 27-IX godz. 16—19.

1. *Gromski M.* (Warszawa) — Walka ze śmiertelnością najwcześniejszego okresu życia (referat programowy).
2. *Kasperowicz F.* (Wilno) — (Koreferent). Śmiertelność niemowląt w Wilnie.

Posiedzenie IV.

Wspólnie z Sekcją XVI. (Pedjatrji).

Sala Nr. 3 w Uniwersytecie.

Sobota, dnia 28-IX godz. 10½—13.

1. *Groer F.* (Lwów) — Szczepienia ochronne przeciwko płonicy. (Referat programowy).
2. *Gieszczykiewicz M.* (Kraków) i *Wróblewski W.* (Kraków). Bact. pneumosintes jako czynnik etjologiczny zapalenia pęcherza i miedniczek nerkowych.
3. *Wróblewski W.* (Kraków) — Bact. pneumosintes jako czynnik etjologiczny grypy.

Posiedzenie V.

Wspólne z Sekcją XVI. (Pedjatrji).

Sala Nr. 3 w Uniwersytecie.

Sobota, dnia 28-IX godz. 16—19.

I. Referat programowy: Szczepienia ochronne przeciwko gruźlicy u ludzi i zwierząt metodą Calmette'a.

Referent: *Palmirski W.* (Warszawa).

Koreferenci: *Padlewski L.* (Poznań), *Piasecka-Zeylandowa J.* (Poznań), *Wierzbowska M.* (Warszawa), *Zeyland J.* (Poznań).

10. Sekcja

Fizjologji, Patologji doświadczalnej, Farmakologji i Chemji fizjologicznej.

Gospodarze. *M. Eiger, M. Seńkowski* i *S. Siengalewicz*; sekretarz: *E. Czarnecki.*

Sala posiedzeń — Sala wykładowa Zakładu Fizjologji U. S. B. Zakretowa 23, Telefon 67.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26.IX. godz. 16—19.

Uroczyste uczczenie pamięci ś. p. prof. Napoleona Cybulskiego w dziesiątą rocznicę Jego śmierci.

1. *Czubalski Fr.* (Warszawa) — Zmiany właściwości krwi (składniki morfotyczne, PH, krzepliwość) pod wpływem czynników nerwowych.
2. *Gutowski B.* i *I. Walawski* (Warszawa) — O zmianach PH krwi żylnej i tętnicznej w okresie wydzielania soku żołądkowego.
3. *Gutowski B.* i *Zawadzki Br.* (Warszawa) — Wpływ długotrwałej czynności wydzielniczej żołądka na zagęszczenie jonów wodorowych (H).
4. *Modrakowski J.* i *Lentz R.* (Warszawa)—Wpływ sztucznej kwasicy i alkalozy na szybkość opadania czerwonych ciałek i zawartość białka w osoczu i surowicy oraz przepuszczalność naczyń włosowatych
5. *Dąbrowski S.* i *Deryng B.* (Poznań) — Dopuszczalne błędy w oznaczeniu stężenia ciał we krwi, moczu oraz wydajności nerki dla określenia stałej Ambarda.
6. *Mozołowski W.* (Lwów) — Zasady purynowe mięśni i krwi.
7. *Moraczewski W.* (Lwów) — Pęcznienie żelatyny w roztworach soli i kwasach.
8. *Łapa W.* i *Zamojski S.* (Poznań) — Oznaczenie rezerwy alkalicznej we krwi metodą miareczkową i gazometryczną.

9. *Kaulbersz J.* (Kraków) — Stężenie jonów wodorowych w soku trzustkowym i żołądkowym przy zmianach w układzie nerwowym wegetatywnym.
10. *Hołobut W.* (Lwów) — Zmiany przepuszczalności błon komórkowych mięśnia jako podstawy jego życiowych przejawów.
11. *Sikorski H.* i *Lentz R.* (Warszawa) — Działanie płynów odżywczych o różnem stężeniu jonów wodorowych na czynność serca żaby.
12. *Sikorski H.* i *Lentz R.* (Warszawa) — Działanie zmian stężenia jonów wodorowych na serce żaby zatrute chloroformem.

Posiedzenie II

Piątek, dnia 27.IX, godz. 11 — 14.

1. *Beck A.* (Lwów) — O pobudliwości móżdżku.
2. *Eiger M.* i *Czarnecki E.* (Wilno) — Wpływ układu nerwowego mimowolnego na powstawanie nowotworów doświadczalnych.
3. *Goebel Fr.* (Warszawa) — O wpływie układu wegetatywnego na poziom cholesteryny we krwi.
4. *Tychowski W.* (Lwów) Przebieg dróg czuciowych w rdzeniu królika.
5. *Leyko E.* i *Méhes J.* (Z zakładu Fizjologji i Biochemji, University College, London). — Działanie efedryny na poziom cukru krwi.
6. *Gnoiński H.* (Warszawa) — Poziom cukru we krwi pod wpływem t. zw. blokady u. s. ś. i adrenaliny.
7. *Demant P.* (Warszawa) — Rola nadnerczy w przecukrzeniu po dożylnem podaniu srebra koloidowego.
8. *Sławiński A.* i *Pakowski J.* (Poznań) — Oznaczenie koncentracji zawiesiny zapomocą metody przewodnictwa elektrycznego.
9. *Szajna M.*, i *Hołobut W.*, (Lwów) — O łączności między oddychaniem a stopniem ucukrzenia krwi.
10. *Wereżyński M.* (Poznań) — Mikrooznaczenie glukozy i reszty redukcyjnej we krwi metodą miareczkową i gazometryczną.
11. *Tychowski W.* (Lwów) — Wpływ zatrucia floryzynowego na zawartość cukru w cieczy wodnej oka.
12. *Gatty-Kostyal M.* i *Obtułowicz M.* — Synergizm niektórych glikozydów grupy napastnicy a teorja Bürgi'ego.

Posiedzenie III.

Piątek, dnia 27.IX, godz. 16 — 19.

1. *Dąbrowski St.* (Poznań) — O dyffuzji i absorbcji w nerce.
2. *Siengalewicz S.* i *Puchowski Br.*, (Wilno) — O detoksykacyjnej własności wątroby pod wpływem karmienia zwierząt wątrobą.
3. *Modrakowski J.* i *Kroszczyński St.*, (Warszawa) — Działanie pituitryny oraz kwaśnych i zasadowych roztworów na ciśnienie krwi przy wprowadzeniu do kanału rdzeniowego.
4. *Rubinsztejn M.* (Wilno) — O wymianie płynu między tkankami a naczyniami.
5. *Rubinsztejn M.* (Wilno) — O zmianach we krwi po wprowadzeniu doustnem mleka i innych ciał.
6. *Rubinsztejn M.* (Wilno) — O gospodarce wodnej ustroju.
7. *Skąpski A.* (Kraków) — Organizm jako system fizykochemiczny.
8. *Raszejowa S.* (Poznań) — Mikromiareczkowanie mocznika we krwi po rozkładzie ureazą.
9. *Raszejowa S.* (Poznań) — Mikrometoda oznaczania chloru we krwi.
10. *Aremówna* i *Ungerowa* (Lwów) — Kilka uwag o stosowaniu permutytu sodowego do oznaczania amonjaku.
11. *Szajna M.* (Lwów) — Wpływ elektrolitów na białka in vitro a działanie ich na żywą komórkę.

Posiedzenie IV.

Sobota, 28-IX, godz. 11—14.

1. *Czubalski Fr.* (Warszawa) — Charakter krzywej wydzielania soku trzustkowego.
2. *Walawski J.* (Warszawa)—O wpływie hamującym wyciągu (biodializatu) kiszkowego na wydzielanie soku żołądkowego.
3. *Zbyszewski L.* (Poznań)—O występowaniu odruchu tętnicy szyjnej pod wpływem bodźców termicznych.
4. *Klisiecki A.* (Lwów)—Ruch krwi w małych tętnicach.
5. *Klisiecki A.* (Lwów)—Przebieg ciśnienia w tętniącej części narządu krążenia.
6. *Szajna M.* (Lwów) — Wpływ jonu potasu na czynność ośrodków oddechowych w rdzeniu przedłużonym.

7. *Heller J.* (Lwów)—Aparat do oznaczania wymiany oddechowej drobnych zwierząt (owadów) i do klinicznych metod gazometrycznych.
8. *Heller J.* (Lwów)—Badania nad przeobrażeniem owadów.
9. *Mokłowska* (Lwów)—O składzie chemicznym hemolimfy gąsienicy wilczomleczka (Deilephila euphorbiae).
10. *Heller J.* i *Meisels E.* (Lwów) — O zastosowaniu rentgenografji do badania poczwarek.

Posiedzenie V.

Sobota, 28-IX, godz. 16—19.

1. *Leyko E.* (Z zakładu Fizjologji i Biochemji, University College, London). — Działanie nasercowe nowych środków syntetycznych.
2. *Kroszczyński St.* (Warszawa)—Wpływ alkalozy i acydodozy na toksyczność Cardiazolu i Stiminolu.
3. *Kroszczyński St.* (Warszawa) — Działanie Stiminolu na wydzielanie śliny.
4. *Szabuniewicz B.* (Kraków) — O normalnym i spolaryzowanym mięśniu prążkowanym.
5. *Laskiewicz L.* i *Zbyszewski L.* (Poznań) — O unerwieniu współczulnem mięśni krtani.
6. *Łapa W.* (Poznań)—O wykazywaniu glukozy wśród ciał redukcyjnych krwi w postaci B—metyloglukozydu zapomocą emulsyny.
7. *Bernaciński L.* i *Skąpski A.* (Kraków) — Zastosowanie analizy potencjometrycznej do oznaczania chlorków w moczu, płynie mózgowo-rdzeniowym i surowicy krwi.
8. *Dzięciołowski St.* (Warszawa) — Zagadnienie powstawania ciał odpornościowych w ustroju zwierzęcym w związku z produkcją surowic zapobiegawczych i leczniczych.
9. *Offmański M.* (Warszawa)—Niedostateczność nauki anatomji i fizjologji ciała ludzkiego oraz innych przedmiotów składających się na t. zw. „higjenę“ w średnich szkołach państwowych.

11. Sekcja

· Medycyny wewnętrznej.

VIII. Zjazd Towarzystwa Internistów Polskich.

Przewodniczący: *Rencki R.* (Lwów),
Sekretarz: *Stefanowski A.* (Warszawa).

Gospodarz: *Z. Orłowski*; zast. gosp. *L. Klott*; sekretarze: *Kuncewiczówna* i *Cynkulisówna.*

Sala obrad Aula Kolumnowa dla posiedzeń plenarnych i sekcji I, sala Nr. 1 dla sekcji II i sala Nr. 2 dla sekcji III w Uniwersyteeie.

Wobec niezmiernie dużej ilości zgłoszonych referatów i, uszczuplonej ilości czasu, jaką ma do swojej dyspozycji Zjazd, gdyż odpadają całkowicie ranne posiedzenia 26 i 29 września (dla otwarcia i zamknięcia XIII Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich jak również godziny od 9 do 10½ dnia 27 i 28 września (dla plenarnych posiedzeń tegoż Zjazdu) Miejscowy Komitet Organizacyjny po porozumieniu się z Głównym Zarządem T. I. P. w Warszawie uchwalił co następuje:

1. Podzielić Zjazd na 3 sekcje, pracujące jednocześnie, w których to sekcjach mają być wygłaszane referaty na luźne tematy.
2. Ograniczyć czas przemówienia referentów głównych tematów do 30 minut. Nie tyczy się to ograniczenie p. Prof. L. Paszkiewicza ze względu na liczne pokazy podczas Jego wykładu.
3 Na odpowiedź po dyskusji każdemu z pp. głównych referentów udzielić po 10 minut.
4. Referaty dodatkowe do głównych tematów, jak również i na luźne tematy mają trwać po 10 minut.

Zaznacza się, że powyższe uchwały będą ściśle przestrzegane.

Czwartek, dnia 26 września.

Walne zebranie Towarzystwa Internistów Polskich: godz. 15—16. Aula Kolumnowa w Uniwersytecie.

Posiedzenie naukowe popołudniowe: godz. 16—19.
(Aula Kolumnowa).

Cmunt E. (Praga — Czechosłowacja) — O nékterych méne známych kontraindikacích lažní thermalních.

SEKCJA PIERWSZA (Aula Kolumnowa).

Żebrowski E. (Warszawa) — Próba klasyfikacji chorób wątroby.

Żebrowski E. i *Bratkowski E.* (Warszawa) — W sprawie pomiarów wątroby w klinice.

Czernecki E. (Lwów) — W sprawie leczenia marskości przerostowej wątroby.

Grott J. i *Petrynowski M.* (Warszawa) — Salwarsan w leczeniu zakażenia dróg żółciowych wielkouśćcem jelitowym.

Kremer G. (Otwock) — O profilaktyce i leczeniu szczepionkowem kamicy żółciowej i zapalenia wyrostka robaczkowego.

Żebrowski E. i *Bratkowski E.* (Warszawa) — O zachowaniu się ślepej kiszki w chorobach wątroby.

Apfelbaum E. (Warszawa) — Odczyn ustroju na bodźce alkaliczne w chorobach wątroby.

Elmer W. i *Scheps M.* (Lwów) — Badania porównawcze nad galaktozą, lewulozą, tetrachlorfenolftaleiną w schorzeniach wątroby.

Grott J. i *Trzebiński J.* (Warszawa) — Insulina w leczeniu chorych niecukrzycowych.

D y s k u s j a.

Franke M. (Lwów) — Tło anatomiczne retencji ciał azotowych w zmianach nerkowych.

Kucharski T. (Poznań) — W sprawie mechanizmu działania wyciągu z tylnej części przysadki mózgowej na wydzielanie moczu.

Landau A. i *Glass J.* (Warszawa) — O niedomodze nerkowej w przebiegu powolnego złośliwego zapalenia wsierdzia (endocarditis lenta).

D y s k u s j a.

Higier H. (Warszawa) — Nerwice ogólne i nerwice narządowe w medycynie wewnętrznej ze stanowiska neurologa.

Ptaszek L. i *Malczyński St.* (Lwów) — O zachowaniu się specyficzno - dynamicznego działania białka w niedomodze gruczołów płciowych.

Elmer W. i *Scheps M.* (Lwów) — W sprawie zespołu „Christiana".

D y s k u s j a.

SEKCJA DRUGA (Sala Nr. 1).

Tempka T. i *Braun B.* (Kraków) — Wpływ djety wątrobowej na czynniki natury hemolitycznej w przebiegu niedokrwistości wogóle a zwłaszcza złośliwej.

Siedlecki F. (Kraków) — Anaemia aplastica.

Siedlecki F. (Kraków) — Zmiany we krwi pod wpływem histaminy.

Danielski Z. (Lwów) — Anoxaemia, jej przyczyny i skutki. Odnośne wnioski w medycynie praktycznej.

Kuhl K. (Lwów) — Przypadek wyleczenia skazy krwiotocznej ze zmniejszoną ilością płytek we krwi po wycięciu śledziony.

Kocen M. i *Szyfman L.* (Łódź) — Późne wyniki wycięcia śledziony w 4 przypadkach t. zw. thrombopenia essentialis.

Blacher L. (Warszawa) — W sprawie znaczenia dla kliniki liczby płytek we krwi oraz poziomu wskaźnika płytkowego.

Itelson J. i *Kocen M.* (Łódź) — Badania nad zachowaniem się wzoru białych ciałek krwi pod wpływem bodźców fizjologicznych i nieswoistych ze szczególnem uwzględnieniem jego w przebiegu suchot płucnych.

Uchocka Z. (Poznań) — Zależność obrazu krwi od wahań zasobu zasad w badaniach doświadczalnych i klinicznych.

Landau A. Glass J. i *Kaminer St.* (Warszawa) — Badania nad rozmieszczeniem chloru we krwi i nad zależnością tego zjawiska od stanu równowagi zasadowo-kwasowej.

Kryszek H. (Łódź) — Wartość rokownicza odczynu poadrenalinowego.

Grycewicz M. (Warszawa) — Badania nad zachowaniem się aminokwasów we krwi ludzi zdrowych i chorych.

D y s k u s j a.

Pryłucki M. (Warszawa) — O wartości klinicznej próby z Czerwienią Kongo dla wczesnego rozpoznawania skrobiawicy.

Modrakowski J. i *Wilczkowski E.* (Warszawa) — Kapilaroskopja w stanach sztucznej alkalozy i acidozy.

D y s k u s j a.

SEKCJA TRZECIA (Sala Nr. 2).

Landau A. i *Glass J.* (Warszawa) — O bezsoku żołądkowo-trzustkowym (achylia gastro-pancreatica).

Landau A. Glass J. i *Bauer J.* (Warszawa) — O zaburzeniach trawiennych ze strony żołądka i trzustki w schorzeniach pęcherzyka żółciowego.

Landau A. i *Glass J.* (Warszawa) — Badania nad związkiem wzajemnym między czynnością wydzielniczą żołądka a gospodarką chlorową i kwasowo-zasadową ustroju.

Gerner K. (Warszawa) — Próby czynnościowe układu roślinnego żołądka.

Złotkin S. (Warszawa) — Wartość kliniczna badania treści żołądkowej metodą S. Cytronberga.

Czeżowska Z. (Lwów) — Próba histaminowa i jej wartość kliniczna.

Bincer C. (Kraków) — O wpływie adrenaliny na wydzielanie soku żołądkowego.

Grek J. (Lwów) — W sprawie leczenia przewlekłego wrzodu żołądka i dwunastnicy.

D y s k u s j a.

Sobieszczański L. R. (Warszawa) — O leczeniu głodzeniem.

Sterkowska W. (Poznań) — Wczesne rozpoznanie raka metodami Abderhaldena.

Goertz J. (Lwów) — O wartości odczynu Davisa w klinice.

Grabowski W. i *Olszewski K.* (Lwów) — Cytodjagnostyka płynów wysiękowych ze szczególnem uwzględnieniem wysięków nowotworowych.

Malczyński St. (Lwów) — O wpływie naświetlania promieniami ultrafioletowymi (lampą kwarcową) na poziom cholesteryny we krwi u ludzi zdrowych i dotkniętych rakiem.

Kalecka R. (Łódź) — Badania poziomu cholesteryny we krwi u chorych na raka.

D y s k u s j a.

Piątek, dnia 27 września.

Posiedzenie naukowe ranne: godz. 11—13½.
(Aula Kolumnowa).

Paszkiewicz L. (Warszawa) — Anatomja patologiczna układu siateczkowo śródbłonkowego (referat główny).

Venulet Fr. (Warszawa) — Patologja układu siateczkowo-śródbłonkowego (referat główny)

Semerau-Siemianowski M. (Warszawa) — Klinika układu siateczkowo-śródbłonkowego (referat główny).

Fidler A. (Warszawa) — Wpływ hormonów na układ siateczkowo-śródbłonkowy. Doniesienie I: insulina i pituitryna.

Fidler A. (Warszawa) — W sprawie całkowitej blokady układu siateczkowo-śródbłonkowego.

Hrom St. i *Roguski J.* (Warszawa) — Rola układu siateczkowo-śródbłonkowego w bakterjemji doświadczalnej.

Landsberger J. (Warszawa) — Dopełniacz jako wyraz stanu czynnościowego układu siateczkowo-śródbłonkowego.

Posiedzenie naukowe popołudniowe: godz. 16 — 19.
(Aula Kolumnowa).

Moller N. (Lwów) — Sprawozdanie z przypadku za życia rozpoznanej „Histiocytomatozy".

Hoffman J. (Poznań) — Wpływ wstrzykiwań dożylnych roztworów koloidowych na poziom cukru we krwi.

Dyskusja.

SEKCJA PIERWSZA. (Aula Kolumnowa).

Latkowski J. (Kraków) — Nowsze badania kliniczne nad gruźlicą płuc.

Sterling S. (Łódź) — Gruźlica płuc a suchoty płucne.

Sterling S. (Łódź) — Wytyczne publicznego lecznictwa suchot płucnych.

Tyszka K. (Lwów) — Gruźlica płuc wśród młodzieży szkół wyższych i sposoby jej zwalczania.

Dziuba St. (Kraków) — O leczeniu djetycznem gruźlicy.

Dąbrowski K. i *Kruszewska W.* (Warszawa) — Wyniki leczenia gruźlicy płuc tiosiarczanem złota i sodu.

Dąbrowski K., *Sobacińska W.* i *Piasecki J.* (Warszawa) — O wyrywaniu nerwu przeponowego w gruźlicy płuc i rozstrzeni oskrzeli.

Dąbrowski K. (Warszawa) — Torakoskopja i laparoskopja.

Tyszka K. (Lwów) — Sztuczna odma piersiowa dwustronna jednorazowa.

Falkiewicz A. i *Hornung S.* (Lwów) — Badania nad zachowaniem się narządu krążenia w gruźlicy płuc.

Wołożyńska P. (Łódź) — Napięcie powierzchowne surowicy krwi w przebiegu suchot płucnych.

Werner A. K. (Poznań) — Podstawowa przemiana gazowa w gruźlicy płuc w przypadkach odmy sztucznej.

Kruszewska W. i *Werkenthinówna M.* (Warszawa) — Przyczynek do rozpoznawania gruźlicy jelit ze szczególnem uwzględnieniem badania rentgenologicznego.

Szokalski K. (Warszawa) — Dane co do ilości cholesteryny, kwasu moczowego, mocznika i cukru we krwi chorych na gruźlicę płuc na podstawie badania 80 przypadków.

Berdo N. (Warszawa) — O stałej Ambarda w próbie fenolftaleinowej w gruźlicy płuc.

SEKCJA DRUGA. (Sala Nr. 1).

Kucharski T. i *Łapa W.* (Poznań) — Przemiana węglowodanów u chorych na żółtaczkę nieżytową w spoczynku po podaniu glukozy i po wysiłku fizycznym.

Kucharski T. (Poznań) — Przemiana wodna u chorych na żółtaczkę nieżytową.

Pieskow W. (Warszawa) — Cukry proste we krwi.

Owsiany E (Warszawa) — Prędkość przyswajania, obrót fosforem i gospodarka wodna.

Łaniewski M. (Warszawa) — Tworzenie kwasu mlecznego.

Wierzuchowski M. (Warszawa) — Utlenianie i swoisto dynamiczny przyrost cieplny.

Płotkiewiczówna R. (Poznań) — O przemianie materji w przebiegu niedokrwistości złośliwej.

Jankowska L. i *Ptaszek L.* (Lwów) — Tarczyca a przemiana spoczynkowa.

Ptaszek L. i *Borysiewicz A.* (Lwów) — O wpływie insuliny na przemianę spoczynkową.

Falkiewicz A. i *Tomanek Z.* (Lwów) — W sprawie podstawowej przemiany materji w schorzeniach serca.

Szczeklik E. (Kraków) — O zawartości cukru we krwi u chorych allergicznych.

D y s k u s j a.

Dąbrowski W. (Warszawa) — Nowoczesne inwestycje w szpitalnictwie stołecznem w zakresie chorób zakaźnych. Pawilon obserwacyjny w szpitalu św. Stanisława w Warszawie.

D y s k u s j a.

SEKCJA TRZECIA. (Sala Nr. 2).

Grott J. (Warszawa) — W sprawie wczesnego rozpoznawania cukrzycy utajonej.

Grott J. (Warszawa) — Znaczenie krzywej cukru we krwi po obciążeniu glukozą dla rozpoznawania i leczenia cukrzycy.

Węgierko J. (Warszawa) — Wpływ podanego doustnie tłuszczu i białka na zachowanie się krzywej hyperglikemicznej po cukrze gronowym u chorych na cukrzycę.

Węgierko J. (Warszawa) — Kilka uwag dotyczących przemiany wodnej i zachowania się cukru we krwi u chorych nu cukrzycę w trakcie leczenia insuliną.

Węgierko J. (Warszawa) — Wartość lecznicza djety Porgesa w cukrzycy.

Landau A., *Glass J.*, *Kaminer St* i *Lilienfeld-Krzewski S.* (Warszawa) — O cukrzycy powikłanej wolem gruczolakowatem jadowitem.

Landau A., *Fejgin M.* i *Temkinówna M.* (Warszawa) — O cukrzycy powikłanej zwyrodnieniem tłuszczowo-płciowem.

Landau A., *Glass B.* i *Fejgin M.* (Warszawa) — Przypadek cukrzycy powikłanej zgorzelą płuc, skutecznie leczonej za pomocą insuliny i odmy sztucznej.

Landau A., *Fejgin M.* i *Jochweds B.* (Warszawa) — O stosowaniu masywnych dawek insuliny w przypadku cukrzycy powikłanej posuniętą gruźlicą płuc, w której zastosowana była również odma sztuczna.

Landau A., *Fejgin M.* i *Bayless J.* (Warszawa) — O glykoregulacji, zależności jej od układu roślinnego oraz o wpływie na nią środków wegetatywnych.

D y s k u s j a.

Grabowski W. (Lwów) — Rentgenoterapja nerwobólów.

Elmer W. i *Scheps M.* (Lwów) — Dalsze badania nad działaniem parahormonu w tężyczce pooperacyjnej.

D y s k u s j a.

Sobota, dnia 28 września.

Posiedzenie naukowe ranne: godz. $10^{1}/_{2}$ — 13
(Aula Kolumnowa).

Modrakowski J. (Warszawa) — Działanie czynników farmakologicznych na naczynia (referat główny).

Januszkiewicz A. (Wilno) — Nadciśnienie tętnicze (referat główny).

Sochański H. (Lwów) — Obraz kliniczny podciśnienia tętniczego (hypotonia z punktu widzenia medycyny wewnętrznej) (referat główny).

Muszkatenblitt J. (Warszawa) — O nadciśnieniu tętniczem napadowem.

Kapłan A. M. (Warszawa) — O znaczeniu klinicznem nadciśnienia.

Sterling-Okuniewski S. (Warszawa) — Przyczynek do leczenia nadciśnienia samoistnego djatermją.

Klukowski J. (Wilno) — Wyniki badań metodą interferometryczną stanu gruczołów dokrewnych w nadciśnieniu tętniczem.

Rejcher E. (Warszawa) — O hypotonji sportowej.

Sterling-Okuniewski S. (Warszawa) — Słów kilka o znaczeniu dla kliniki ciśnienia rozkurczowego.

Posiedzenie naukowe popołudniowe: godz. 16 — 19.
(Aula Kolumnowa).

Kryszek H. i *P. Wołożyńska* (Łódź) — Ciśnienie żylne a tętnicze.

Fidler A. (Warszawa) — Wartość praktyczna oznaczania ciśnienia tętna w tętnicy ramieniowej oraz wskaźnika naczyniowego z uwzględnieniem działania na naczynia krwionośne atropiny i adrenaliny.

Fidler A (Warszawa) — O wpływie leków nasercowych zwłaszcza koraminy, kardjazolu i kofeiny na ciśnienie tętnicze krwi.

Sokołowski A. i *Kubiczek M.* (Kraków) — Metodyka badania ciśnienia krwi w naczyniach włosowatych i jej krytyka.

Wernicki K. (Lwów) — Pantensiobolometr.

Łabendziński F. (Poznań) — Badania nad objawami osłuchowemi w metodzie Korotkowa.

Wąsowicz S. (Warszawa) — O stosunku wzajemnym ciśnienia tętniczego i lepkości krwi oraz wydajności moczu (Stałe Martineta) w świetle badań klinicznych.

Eisenfarb J. (Warszawa) — Badania porównawcze układu roślinnego w przypadku przełomów naczynionych.

D y s k u s j a.

SEKCJA PIERWSZA (Aula Kolumnowa).

Wernicki K. (Lwów) — Przyczynek do metodyki czynnościowego badania sprawności mięśnia sercowego i jej zastosowanie przy kontroli wpływu ćwiczeń sportowych na sprawność serca.

Rejcher E. (Warszawa) — Serce a praca fizyczna,

Rejcher E. (Warszawa) — Badania dynamiczne i energetyczne u chorych sercowych.

Rosnowski M. (Warszawa) — W sprawie patogenezy zespołu klinicznego powolnego zapalenia wsierdzia.

Landau A., Fejgin M. i *Iochweds B.* (Warszawa) — Przypadek rzadkiego tętna pochodzenia zatokowego, powikłany prawostronnym zespołem Hornera, wraz z pokazem krzywych sfigmophlebograficznych i elektrograficznych.

D y s k u s j a.

SEKCJA DRUGA (Sala Nr. I).

Szyfman, Wajnsztok J. i *Kocen M.* (Łódź) — O zachowaniu się kwasu moczowego we krwi u chorych na gruźlicę płucną.

Rejterowski H. i *Kocen M.* (Łódź) — O wartości prognostycznej określania stosunku potasu do wapnia w surowicy krwi w przebiegu suchot płucnych.

D y s k u s j a.

12. Sekcja
Chirurgiczna.

XXV. Zjazd Towarzystwa chirurgów Polskich.

Gospodarz: *Michejda K.*, sekretarz: *Żemojtel W.*

Miejsce obrad: Sala wykładowa II. Kliniki chorób wewnętrznych na Antokolu.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26 września od godz. 15½ do godz. 18½.

I. Otwarcie XXV. Zjazdu chirurgów Polskich.

II. Część naukowa:

1. *Rutkowski M.* (Kraków) — Leczenie chirurgiczne gruźlicy płuc (temat programowy).
Rozprawy: Ostrowski - Lwów,
2. *Nowakowski K.* (Poznań) — Doświadczenia na 49 przypadkach phrenicoexhairezy.
3. *Dziembowski Z.* (Bydgoszcz) — W sprawie chirurgicznego leczenia gruźlicy płuc.
4. *Janik A.* (Lwów)—Wyniki ortopedycznego i operacyjnego leczenia gruźlicy chirurgicznej w klinice lwowskiej.
5. *Janik A.* (Lwów) — Stosowanie lipoidów przy gruźlicy chirurgicznej.
6. *Janik A.* (Lwów) — Temat zastrzeżony.
7. *Bohuszewicz J.* (Wilno) Pokaz chorych z gruźlicą kości i stawów leczoną promieniami Roentgena.
8. *Maciejewski* (Poznań) — O uśpieniu awertynowem.

O godzinie 18 m. 30 rozpocznie się Walne zebranie członków Towarzystwa chirurgów Polskich.

Według uchwały Towarzystwa chirurgów Polskich przeznacza się na wygłoszenie referatu programowego minut 30, na wygłoszenie innych referatów minut 15. W rozprawach można zabierać głos po 5 minut i nie więcej niż dwukrotnie nad tymsamym tematem.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27. września od godz. 11 do godz. 14.

1. *Schramm H.* (Lwów)—Gruźlica nerek (temat programowy) Rozprawy: Ostrowski (Lwów).
2. *Jasieński J.* (Kraków)—O gruźliczem zapaleniu nerek na podstawie badań doświadczalnych.
3. *Jasieński J.* (Kraków)—O bakterjomoczu gruźliczym.
4. *Nowakowski K.* (Poznań) — Przypadek mocznicy uratowany przez płukanie miedniczki przy jednostronnej nerce.
5. *Lilpop W.*, (Warszawa)—W sprawie leczenia operacyjnego gruźlicy nerek.
6. *Lewinson Sz.* (Warszawa) — O tak zwanem samowyleczeniu nerki gruźliczej.
7. *Leśniowski A.* i *Mossakowski J.* (Warszawa)—W sprawie powstawania i rozwoju wodonercza (doniesienie tymczasowe).
8. *Dziembowski Z.* (Bydgoszcz)—Leczenie operacyjne obustronne kamicy nerek i moczowodów.

Posiedzenie III.

Piątek, dnia 27. września od godz. 16 do godz. 19.

1. *Leśniowski A.* i *Wojciechowski A.* (Warszawa)—Przyczynek do powstawania zatorów pooperacyjnych (praca doświadczalna).
2. *Czyżewski* (Warszawa)—Zmiany lepkości krwi w związku z zabiegiem operacyjnym.
3. *Konarski* (Warszawa)—Zmiany we włośniczkach podczas operacji i w niektórych chorobach chirurgicznych.
4. *Perzyński* (Warszawa) — Wpływ operacji na płytki krwi.
5. *Goldman A.* (Łódź) — Cukrzyca a zabiegi chirurgiczne.
6. *Ostrowski T.* (Lwów) — Nowotwory dróg żółciowych.
7. *Janik A.* (Lwów) — Wyniki bezpośrednie i odległe po zabiegach na drogach żółciowych i wątrobie.
8. *Hilarowicz H.* i *Szajna M.* (Lwów) — O zawartości ciał tłuszczowych i tłuszczowatych (lipoidów) w nowotworach złośliwych i ich znaczenie dla rokowania (prognostyka chemiczna).
9. *Gruca A.* (Lwów) — W sprawie operacyjnego leczenia zastarzałych zwichnięć łokcia.

10. *Latkowski M.* (Warszawa) i *Levittoux H.* (Warszawa) — W sprawie złamań kostek w stawie skokowym.
11. *Zalewski F.* (Lwów)—Obszerne poparzenia skóry promieniami Röntgena wyleczone przetaczaniem krwi.
12. *Dębicki K.* (Warszawa)—Wyniki szwu kostnego.
13. *Gruca A.* (Lwów) — Pokaz stołu chirurgiczno-operacyjnego własnego pomysłu.

Posiedzenie IV.

Sobota, dnia 28. września od godz. 15 do 19.

1. *Kader B.* (Kraków)—Ogólny rzut oka na gruczoły dokrewne z przeważnem uwzględnieniem przysadki mózgowej.
2. *Sawicki B.* (Warszawa) — Leczenie operacyjne guzów mostowo-móżdżkowych.
3. *Radliński Z.* (Warszawa) — O leczeniu chirurgicznem skurczu odźwiernika (pylorospasmus) u niemowląt.
4. *Hilarowicz H.* (Lwów) — W sprawie wskazań, techniki i wyników połączenia końcowo-bocznego żołądka i dwunastnicy (termino-lateralna gastroduodenoanastomoza) przy wycięciu żołądka.
5. *Zaorski J.* (Warszawa)—Ruchomość żołądka po wycięciu odźwiernika i części odźwiernikowej.
6. *Lubelski M.* (Warszawa)—Leczenie nitkowatych zwężeń przełyku po oparzeniach płynami gorącymi z zastosowaniem zgłębnika własnego pomysłu.
7. *Walc J.* (Warszawa) — Określenie odpowiedniego czasu do usuwania wyrostka robaczkowego na zimno.
8. *Czyżewski K.* (Lwów) — Wycięcie kiszki jako metoda wyboru przy skręcie esicy.
9. *Jewsiejenko D.* (Pińsk) — Trwałe połączenie gubych jelit po wycięciu odcinka.
10. *Jewsiejenko D.* (Pińsk) — Operacja Whiteheada.
11. *Czyżewski K.* (Lwów)—Znieczulenie miejscowe przy operacjach brzusznych.
12. *Dziembowski Z.* (Bydgoszcz)—Wycięcie splotu podkrzyżowego.

13. Sekcja
Radjologji.

II. Zjazd Polskiego Lekarskiego T-wa Radjologicznego.

Gospodarz: *A. Elektorowicz.* Sekretarz: *L. Sułkowski.*

Sala obrad: Sala Nr. 8 w Uniwersytecie.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26. września, godz. 16—18 min. 30.

1. *Mayer R.* (Poznań) — Leczenie radjologiczne spraw zapalnych (temat programowy).
2. *Jaxa-Dębicki J.* (Lwów) — Leczenie radjologiczne spraw zapalnych (koreferat na temat powyższy).
3. *Bruner E.* (Warszawa) — W sprawie leczenia uszkodzeń popromiennych skóry.
4. *Rubinrot St.* (Warszawa) — Roentgenoterapja w chorobie „Obrzęku Quinckego".
5. *Osiński A.* i *Welfke M.* (Sosnowiec) — Leczenie róży promieniami Roentgena.
6. *Gabszewicz J.* i *Wachtel H.* (Kraków) — Oddziaływanie radu w przypadkach zaćmy starczej.

Walne zebranie P. L. T. R.

Czwartek, dnia 26. września godz. 18 min. 30—20.

1. Zagajenie przewodniczącego Zarządu.
2. Wybór przewodniczącego i sekretarza Walnego Zebrania.
3. Sprawozdanie Zarządu:
   a) sekretarza, b) skarbnika, c) redaktora.
4. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
5. Sprawozdanie Komisji wybranych na poprzedniem Walnem Zebraniu.

6. Wnioski Zarządu:
   a) w sprawie stworzenia zawodowej sekcji radjologicznej przy Zw. Lekarzy Państwa Polskiego (refer. *G. Drozdowicz*).
   b) wniosek Zarządu w sprawie terminów przyszłych zjazdów naukowych i Walnych Zebrań (refer. *E. Bruner*).
   c) w sprawie specjalizacji w radjologji (refer. *Z. Grudziński*).
   d) w sprawie cennika minimalnego i zastosowania jego w praktyce (refer. *St. Rubinrot*).
7. Ustalenie miejsca następnego Zjazdu.
8. Ustalenie referatów głównych na Zjazd następny.
9. Wybory Zarządu:
   a) Prezesa, b) dwóch wiceprezesów, c) redaktora d) sekretarza, e) czterech członków Zarządu.
10. Wolne wnioski.

Posiedzenie II.

poświęcone sprawom zawodowym.

Piątek, dnia 27. września, godz. 11—14.

1. *Grudziński Z.* (Warszawa) — Sprawozdanie z prac nad ustaleniem mianownictwa radjologicznego polskiego.
2. *Grudziński Z.* (Warszawa) — W sprawie uregulowania stosunku pracowni roentgenologicznych centralnych w dużych szpitalach do oddziałów szpitalnych.
3. *Grudziński Z.* (Warszawa) — Projekt ujednostajnienia wzorów prowadzenia ksiąg chorych w pracowniach i zakładach roentgenologicznych w dziedzinie djagnostyki i terapji.
4. *Zawadowski W.* (Warszawa) — W sprawie szkolenia pomocniczego personelu radjologicznego.
5. *Rubinrot St.* (Warszawa) — W sprawie ustalenia nazwy specjalności (Roentgenologja—Radjologja).

Posiedzenie III.

Piątek, dnia 27. września, godz. 16—19.

1. *Sabat Br.* (Warszawa) — Działanie promieni Roentgena na gruczoły dokrewne i jego zastosowanie lecznicze. (Temat programowy).
2. *Bruner E.* (Warszawa) — Działanie promieni Roentgena na gruczoły dokrewne i jego zastosowanie lecznicze. (Koreferat na temat powyższy).

3. *Grynkraut B.* (Warszawa) — O czynniku świetlnym w powstawaniu, życiu i leczeniu nowotworów. (Przyczynek do nowej teorji raka).
4. *Alkiewicz T.* (Poznań) — W sprawie leczenia mięsaków promieniami Roentgena.
5. *Flaszen J.* i *Wachtel H.* (Kraków) — Z badań nad mechanizmem działania radu w przypadkach raka.
6. *Alkiewicz T.* (Poznań) — Trwałe usuwanie nagniotków za pomocą naświetlania radem.

Posiedzenie IV.

Sobota, dnia 28-IX. od godz. 11 do godz. 14.

1. *Elektorowicz A.* (Warszawa) — Roentgenologiczne rozpoznanie nowotworów płuc i śródpiersia. (Temat programowy).
2. *Adelfang H.* (Warszawa) — Roentgenologiczne rozpoznanie nowotworów płuc i śródpiersia. (Koreferat na temat powyższy).
3. *Meisels E.* (Lwów) — Ostitis cystica fibrosa i morbus Paget.
4. *Mesz N.* i *Prussak Z.* (Warszawa) — Osteopsathyrosis idiopatica.
5. *Grynkraut B.* (Warszawa) — O objawach chorobowych w przypadkach anormalnie niezrośniętych nasad kości śródręcza i śródstopia u dzieci.
6. *Mesz M.*, *Fliederbaum J.* i *Marbuszewicz R.* (Warszawa) — Achondroplasia.
7. *Grudziński Z.* (Warszawa) — Doświadczenia nad stosowaniem w praktyce mojej metody umiejscowienia ciał obcych w oku.

Posiedzenie V.

Sobota, dnia 28-IX. od godz. 16 do godz. 19.

1. *Meisels E.* (Lwów) — Zmiany kiłowe narządu krążenia (Temat programowy).
2. *Zawadowski W.* (Warszawa) — Zmiany kiłowe narządu krążenia (Koreferat na temat powyższy).
3. *Keilson S.* (Łódź) — Normalny i patologiczny obraz śluzówki żołądka w roentgenogramie.
4. *Meisels E.* i *Szütz M.* (Lwów) — Uchyłki żołądka i dwunastnicy.
5. *Grynkraut B.* (Warszawa) — Dalsze wyniki cholecystografji doustnej metodą uprzedniego uczulania śluzówki jelitowej żółcią wołową.
6. *Lubelczyk E.* i *Szajnberg J.* (Warszawa) — Salpingografja i jej wyniki kliniczne.

14. Sekcja
Ortopedji.

Gospodarz: *Zalewski A.*,
Sala obrad: Sala Nr. 9 w Uniwersytecie.

Posiedzenie I.

Piątek, dnia 27 września, godzina 11—14.

Temat programowy: Wrodzone zwichnięcie biodra.

1. *Dega* (Poznań) — W sprawie etjologji i patogenezy wrodzonego zwichnięcia biodra. (wykład programowy).
2. *Opacki* (Warszawa) — Wrodzone zwichnięcie stawu biodrowego, (część kliniczna), (wykład programowy).
3. *Gruca A.* (Lwów) — Kilka uwag w sprawie nastawiania i leczenia zwichnięć wrodzonych biodra.
4. *Grobelski* (Poznań) — Wyniki leczenia wrodzonego zwichnięcia stawu biodrowego w Poznańskiej Klinice ortopedycznej.
5. *Gruca A.* (Lwów) — Leczenie zastarzałych zwichnięć biodra.
6. *Zaremba* (Kraków) — O leczeniu operacyjnem zastarzałych zwichnięć wrodzonych stawu biodrowego na podstawie materjału kliniki krakowskiej.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27 września, godzina 16—19.

1. *Aleksiewicz* (Lwów) — Leczenie porażeń połowiczych w gruźlicy kręgosłupa.
2. *Zaremba* (Kraków) — Uwagi krytyczne o zabiegu Albee.
3. *Aleksiewicz* (Lwów) — Nowy sposób leczenia ognisk gruźliczych kostnych ograniczonych (jam) przy pomocy płynu Callota.
4. *Aleksiewicz* (Lwów) — Berck, Hohenlychen, jako dwa ośrodki leczenia gruźlicy kostnej.
5. *Latkowski M.* (Warszawa) — Leczenie stopy wydrążonej, (pes excavatus)
6. *Kosiński M.* (Kraków) — O opiece nad kalekami.

15. Sekcja
Otolaryngologiczna.

Gospodarz: *Szmurło J.* zast. gosp. *Świeżyński F.* sekretarz: *Wąsowski T.* i *Rozwadowski P.*

Miejsce obrad: sala wykładowa kl. Otolaryng. w szpitalu wojskowym na Antokolu.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września godz. 16 do godz. 19.

1. *Laskiewicz A.* i *Szmurło J.* (Poznań) i (Wilno)— Powikłania wewnątrzczaszkowe i oczodołowe w sprawach ropnych ostrych i przewlekłych jam bocznych nosa. (temat programowy).
2. *Miodoński.* O znaczeniu badania neurologicznego w rozpoznaniach guzów jamy czaszkowej.
3. *Srebrny Ż.* (Warszawa) — Dalsze spostrzeżenia dotyczące nieopisanej dotąd typowej choroby nosa.
4. *Hellin*: Bliźnięta a otolaryngologja.
5. *Dobrowolscy Z.* i *W.*: Wrodzony syfilis nosa, gardła i krtani.
6. *Chorążycki B.* (Warszawa) — Przyczynek do topografji i mechaniki migdałków podniebiennych.
7. *Srebrny Ż.* (Warszawa) — Choroba Thornwaldta
8. *Meyerson*: Przypadek raka krtani spostrzegany od chwili jego powstania.
9. *Batawia:* Przypadek guza jamy gardłowej u czterotygodniowego dziecka.

Od godziny 19 do 20 Walne zebranie członków Polskiego Towarzystwa otolaryngologicznego.

Posiedzenie II.

Piątek 27. września, od godz. 11 do godz. 14.

1. *Lubliner L.* i *Pieniążek* (Warszawa) — Posocznica pochodzenia usznego (temat programowy).
2. *Zalewski T.* (Lwów) — Z antropologji małżowiny usznej.

3. *Schwarzbart* (Lwów) — Z kazuistyki powikłań w przebiegu schorzeń usznych.
4. *Dobrzański A. Grabowski* i *Szumowski K.* (Lwów)—Roentgenografja wyrostka sutkowego w przypadkach prawidłowych i patologicznych.

Posiedzenie III.

Piątek 27. września, od godz. 16 do godz. 19.

1. *Karbowski B.* (Warszawa) — Podkostnikowa doszczętna operacja ucha środkowego.
2. *Szumowski K.* (Lwów) — Dalsze badania nad próbą pr. Zalewskiego w przypadkach prawidłowych i patologicznych.
3. *Chorążycki B.* (Warszawa) — Słuch a choroby zawodowe.
4. *Lewande S.* (Wilno) — Pierwotne i całkowite zaszywanie rany pooperacyjnej po mastoidotomji.
5. *Rozwadowski* (Wilno) Jonizacja w cierpieniach ucha.
6. *Karbowski B.* (Warszawa) — Cierpienie Meniera u białych myszy.
7. *Sawicz* (Wilno) — Porównawcza anatomja błędnika psa i kota.
8. *Wąsowski T.* (Wilno) — Do sprawy obrazu anatomopatologicznego mastoiditis ac.

Posiedzenie IV.

Sobota 28. września, od godz. 11 do godz. 14.

1. *Dobrzański A.* (Lwów) i *Loewenfisz H.* (Warszawa) — Oesophagoskopja pod względem rozpoznawczym i terapeutycznym (temat programowy).
2. *Karbowski B.* i *Floksztrumpf* (Warszawa) — Leczenie radem w rhinolaryngologji na podstawie 3-ch letniego doświadczenia.

Posiedzenie V.

Sobota 28. września, od godz. 16 do godz. 19.

1. *Wąsowski T.* (Wilno) — Proteino i wakcynoterapja w otolaryngologji (temat programowy)
2. *Szumowski Wł.* (Kraków) — Kilka uwag o leczeniu zdrojowem chorób nosa, gardła i krtani.
3. *Szmurło J.* (Wilno) — Metody leczenia inhalacyjnego i wskazania do niego.

4. *Schwarzbart* (Lwów) — Inhalacja i aeroterapja (z punktu widzenia laryngologa, internisty i balneologa).
5. *Stępowska* — Ogólna klasyfikacja zaburzeń mowy a Dyslalja.
6. *Schwarzbart* (Lwów) — Walka z głuchoniemotą i wadami wymowy.
7. *Dylewski* (Wilno) — Sigmatismus i jego leczenie w świetle nowych badań.
8. *Szumowski K.* (Lwów) — Dalsze wyniki leczenia twardzieli środkami chemicznemi.
9. *Berlinerblau* — Leczenie twardzieli szczepionkami.
10. *Wąsowski T.* (Wilno) — Wpływ eterowej rektalnej narkozy na wątrobę.
11. *Berlinerblau* — Odczyn wiązania dopełniacza w twardzieli.

16. Sekcja
Pedjatrji.

Gospodarz: *W. Jasiński*; sekr.: *H. Kaulbersz - Marynowska*.

Sala obrad: Sala Nr. 3 w Uniwersytecie.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26. września od godz. 16—19.

1. *Groër F.* (Lwów) — (refer. główny). Odrębności w przebiegu chorób u dzieci.
2. *Erlichówna M.* (Warszawa) — Odrębności w przebiegu chorób noworodka.
3. *Stankiewicz F.* (Warszawa) — Patogeneza zapaleń płuc u dzieci.
4. *Stankiewicz R.* (Warszawa) — Lokalizacja zapaleń płuc u dzieci.
5. *Stankiewicz R.* (Warszawa) — Pokazy preparatów anatomo - patologicznych z obserwacji własnych przypadków zapalenia płuc.
6. *Mogilnicki T.* i *Woźniakówna M.* (Łódź) — Odoskrzelowe zapalenie płuc u niemowląt i małych dzieci.
7. *Margolisowa A.* i *Polakow J.* (Łódź) — O wysiękowych zapaleniach międzypłatowych opłucnej u dzieci.
8. *Brokman H.* i *Festenstat F.* (Warszawa) — Cechy różniczkowo - rozpoznawcze spraw zapalnych miąższu płucnego w wieku dziecięcym.
9. *Michałowicz M.* i *Wiszniewski J.* (Warszawa) — Odrębności w przebiegu nieżytu jelita grubego w wieku niemowlęcym i wczesnem dzieciństwie oraz próba nowego ujęcia patogenezy tego cierpienia.
10. *Redlich F* (Lwów) — Odrębności chorób krwi i narządów krwiotwórczych w wieku dziecięcym.
11. *Rozenówna F.* (Łódź) — Wartość rozpoznawcza i rokownicza hemogramu Schillinga u dzieci do lat dwóch.
12. *Uchocka Z.* (Poznań) — Trzy przypadki niedokrwitości typu Jaksch-Hayema.

13. *Rozenówna F.* i *Lewinówna* (Łódź) — Rokowanie w skazach krwotocznych u dzieci.
14. *Kaulbersz Marynowska H.* (Wilno) — Zapalenie nerek u dzieci.
15. *Skalmowski* (Poznań) — Uwagi o stanach zapalnych dróg moczowych u dzieci.

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września godz. 11 — 14.

1. *Łapiński W.* (Warszawa) — (refer. gł.). Przebieg i leczenie zapalenia wyrostka robaczkowego u dzieci.
2. *Moszyński M.* (Wilno) — (koreferent). Przebieg i leczenie zapalenia wyrostka robaczkowego u dzieci.
3. *Mikułowski W.* (Warszawa) — Przewlekłe zapalenie wyrostka robaczkowego a kiła wrodzona u dzieci.
4. *Bogdanowicz J.* (Warszawa) — Przebieg gośćca u dzieci.
5. *Mogilnicki T.* i *M. Kukielówna* (Łódź) — Odrębności w przebiegu gośćca stawowego u dzieci.
6. *Knichowiecki B.* (Łódź) — Przebieg i leczenie róży u dzieci
7. *Maysner M.* i *Hermelinowa B.* (Warszawa) — Erythema infectiosum na tle ostatniej epidemji.
8. *Jonscher K.* (Poznań) — Uwagi o zapaleniu opon mózgo-rdzeniowych u dzieci.
9. *Mandelsowa S.* (Łódź) — Ropne zapalenie opon mózgo-rdz. u niemowląt w pierwszym półroczu życia.
10. *Mikułowski W.* (Warszawa) — O potrzebie rewizji dotychczasowych pojęć o etjologji—zapalenia mózgu odrowego i grypowego u dzieci.
11. *Woźniakówna M.* (Łódź) — Krótka intubacja i dożylne stosowanie surowicy w przebiegu ciężkiego dławca u dzieci.
12. *Mikułowski W.* (Warszawa) — Cukrzyca a kiła wrodzona u dzieci.

Posiedzenie III.

(Wspólne z Sekcją IX. w sali Nr. 3).

Piątek, dnia 27. września od godz. 16 do 19.

1. *Gromski M.* (Warszawa) — (referent). Walka ze śmiertelnością najwcześniejszego okresu życia.
2. *Kasperowicz F.* (Wilno) — (koreferent). Smiertelność niemowląt m. Wilna.

3. *Muraszko J.* (Wilno) — (koreferent). Śmiertelność niemowląt na stacjach opieki w Wilnie.
4. *Bagiński S.* (Wilno) — Rok pracy Stacji wiejskiej opieki nad matką i dzieckiem.
5. *Starkiewicz S.* (Górka-Busk) — Leczenie przewlekłe chorych dzieci w Polsce ze szczególnem uwzględnieniem gruźlicy pozapłucnej, a Kolonja im. Rektora J. Brudzińskiego przy zdroju w Busku.
6. *Wojciechowski J.* (Górka-Busk) — Gruźlica kości i stawów w wieku dziecięcym.
7. *Bagiński S.* (Wilno) — O leczeniu gruźlicy chirurgicznej dzieci antygenem metylowym.
8. *Margolisowa A.* (Łódź) — O sztucznej odmie piersiowej u dzieci.
9. *Wojciechowski J.* (Górka - Busk) — Rentgenodjagnostyka i rentgenoterapja w gruźlicy poza płucnej.
10. *Chwalibogowski A.* (Lwów) — Działanie solanek kainitowych.
11. *Makowski J.* (Łódź) — Wskazania i przeciwwskazania stosowania naświetlań lampą kwarcową u dzieci.
12. *Mikułowski W.* (Warszawa) — Odczyn wsródskórny Aldricha u dzieci.

Posiedzenie IV.

(wspólne z sekcją IX).

Sobota, 28 września od godz. 10 min. 30 do godz. 13

(Sala Nr. 3).

1. *Groër F.* (Lwów) — (ref. gł).. Szczepienie ochronne przeciw płonicy.
2. *Brokman H.* (Warszawa) — Istota okresu wylęgania w chorobach zakaźnych.
3. *Brokman H.* i *Hirszfeldowa H.* (Warszawa) — Zjawisko fizjologicznej allergji.
4. *Gieszczykiewicz M.* i *Wróblewski W.* (Kraków) — Bact. pneumosintes jako czynnik etjologiczny zapalenia pęcherza i miedniczek nerkowych.
5. *Wróblewski W.* (Kraków)—Bact. pneumosintes jako czynnik etjologiczny grypy.
6. *Hirszfeldowa H.* i *Maysner N.* (Warszawa) — Czy uodpornienie przeciwbłonicze dzieci młodszych jest celowe.

7. *Bussel M.* i *Maysner M.* (Warszawa) — Badania nad odczynem ospowym.
8. *Maysner M.* (Warszawa) — Próby uodporniania przeciwko ospie wietrznej.
9. *Mikułowski W.* (Warszawa) — O znaczeniu powinowactwa odry i kokluszu dla aseptyki szpitalnej i dla djagnostyki gruźlicy płuc u dzieci.

Posiedzenie V.

(wspólne z sekcją IX).

Sobota, dnia 28. września od godz. 16—19.

(Sala Nr. 3).

1. *Palmirski W.* (Warszawa) — (referent główny). Szczepienia ochronne przeciwko gruźlicy u ludzi i zwierząt metodą Calmette'a.
2. *Padlewski L.* (Poznań) — (koreferent).
3. *Prokopowicz-Wierzbowska M.* (Warszawa) — (koreferent). Szczepienie przeciwgruźlicze B. C. G. w Warszawie.
4. *Zeyland* i *Piasecka-Zeylandowa E.* (Poznań) — (korefer.). Poznańskie prace nad szczepionką B. C. G.
5. *Progulski S.* (Lwów) — Niemowlę w otoczeniu gruźliczem.
6. *Maternowska M.* (Lwów) — Dalsze studja nad tuberkuliną.
7. *Kucharska* (Poznań) — Odczyn Biernackiego u dzieci.
8. *Wojciechowski J.* (Górka-Busk) — Odczyn Biernackiego w gruźlicy chirurgicznej u dzieci i uzupełnienie metody Peschela.

17. Sekcja
Neurologji.

Gospodarz: *Władyczko S.;* zastępca gospodarza: *Wirszubski* i *Falkowski A.;* sekretarz: *Hurynowiczówna J.*

Sala obrad: Sala wykładowa kliniki neurologicznej U. S. B. szpital św, Jakóba, ul. 3 go Maja 8, tel. 42.

Posiedzenie I.

Posiedzenie wspólne z sekcją 18 (psychiatryczną).

Czwartek, 26. września od godz. 15—19.

1. *Minkowscy S. i E.* (Paryż) — Dziedziczność w psychopatji.
2. *Mazurkiewicz J.* (Warszawa) — Życie afektywne psychopatów.
3. *Sterling W. M.* (Warszawa) — Postacie psychopatyczne.
4. *Gawroński J.* (Dziekanka) — Metody leczniczo-wychowawcze dla psychopatów.
5. *Rozenblumówna Z.* (Warszawa) — Dzieci psychopatyczne.
6. *Wilczewski W.* (Warszawa) — Zagadnienie konstytucjonalno-serologicznych grup krwi u psychopatów.
7. *Łuniewski W.* (Tworki) — Psychopatja ustrojowa w teorji i praktyce sądowo-psychiatrycznej.
8. *Nelken J.* (Warszawa) — Psychopatja w wojsku.

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września od godz. 11 do godz. 14.

Posiedzenie wspólne z sekcją Psychjatryczną od g. 11 do g. 13.

1. *Rose M.* (Berlin) — Zasady architektonicznej lokalizacji w korze mózgowej.
2. *Hurynowicz J.* (Wilno) — O znaczeniu chronaksji w fizjologji i klinice.

3. *Modrakowski J. i Wilczkowski* (Warszawa):
   I. PH. krwi, płynu mórgowordzeniowego i wysięków po pryszczydłach w stanach sztucznej alkalozy i acidozy u czterech psychicznie chorych.
   II. Przepuszczalność ośrodkowej barjery nerwowej w stanach sztucznej alkolozy i acidozy u czterech psychicznie chorych.

Posiedzenie Sekcji Neurologicznej
od g. 13 do g. 14.

4. *Adamówna S. i Limanowski I.* (Lwów) — Badanie krwi chorych kliniki neurologicznej U. J K.
5. *Drożdż W. i Brzozowski* (Lublin) — Przypadek pachymeningitis spinalis tbc, ze zwolnionem przejściem lipjodolu.
6. *Kurzrock J.* (Lwów) — Wyniki leczenia rozsianego stwardnienia mózgu i rdzenia za pomocą „Germaniny Bayer 205".
7, *Leśniowski S.* (Warszawa) — Latowe zapalenie opon z rozpadem chromatoforów w następstwie ogniska rozmiękczynowego.

Posiedzenie III.

Piątek, 27. września od godz. 16 do godz. 19.

Sala wykładowa kliniki ocznej na Antokolu.

1. Temat główny. Nowotworowatość opon miękkich mózgu i rdzenia. *Arendt* (część kliniczna), *Messing Z.* (część anatomiczna) (Warszawa).
2. *Puusepp L.* (Dorpat Estonja):
   I. Nowotwory rdzenia i ich leczenie chirurgiczne.
   II. W sprawie fizjologicznej enukleacji nowotworów mózgu.
3. *Bychowski Z.* (Warszawa) — Na marginesie nauki o schorzeniach przysadki mózgowej.
4. *Choróbski I.* (Warszawa) — Przypadek guza komory bocznej.
5. *Ruligowski* (Warszawa) — Rak przysadki mózgowej z objawami czołowo-komorowemi.
6. *Morawiecka* (Warszawa) — Neurinomatosis universalis w przypadku choroby Recklinghauzena. Guz klepsydrowaty rdzenia.
7. *Lenartowicz i Rothfeld* (Lwów) — Przypadek sekcyjny sarkoidów Darier Roussy ze zmianami mózgu.
8. *Sikorska A.* (Kraków) — Z serologji guzów mózgu na podstawie własnych spostrzeżeń.

Posiedzenie IV.

Sobota, 28. września od g. 10 m. 30 do g. 14.

Sala wykładowa Kliniki ocznej na Antokolu.

1. Temat główny — Dystonia. *Brzezicki i Dzierżyński*, (Kraków — Przemyśl).
2. *Bychowski G.* (Warszawa) — O maskach neurotycznych.
3. *Haltem H. i Rothfeld I.* (Lwów) — Przyczynek do sprawy kurczów o typie Jacksonowskim obwodowo wywo łanych.
4. *Leśniowski S.* (Warszawa) — Pyknolepsia.
5. *Limanowski I.* (Lwów) — Typ lędźwiowoogonowy rozsianego stwardnienia mózgu i rdzenia.
6. *Zandowa N.* (Warszawa) — Oliwki opuszkowe jako ośrodek stania oraz podstąwy anatomiczne pochylania głowy do przodu (emprostotonus).
7. *Rothfeld I.* (Lwów) — Objawy mózgowe u chorego z lupus pernio.
8. *Warchocki A.* (Poznań) — Histerja i nerwica z natręctwami w świetle badań metodą Rohrschacha.

Posiedzenie V.

Sobota, 28. września od godz. 16 do godz. 19.

Władyczko S. (Wilno) — W sprawie utworzenia Polskiego T-wa Nourologicznego.

18. Sekcja
Psychiatrji.

Gospodarz: *Radziwiłłowicz R.*, sekretarz: *Jankowska H.*

Sala obrad: Podana przy porządku dziennym posiedzenia.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26. września od godz. 16 do godz. 19.

Posiedzenie wspólne z sekcją Neurologiczną i sekcją med. wojskowej (Audytorjum Klin. Neurol. U. S. B. ul. 3-go Maja 8).

Temat zasadniczy: Psychopatja konstytucjonalna.

1. *Minkowscy F.* i *E.* (Paryż) — Diedziczność w psychiatrji.
2. *Mazurkiewicz Wł.* (Warszawa) — Życie afektywne psychopatów.
3. *Sterling Wł.* (Warszawa) Postacie psychopatji.
4. *Gawroński J.* (Dziekanka) Metody leczniczo - wychowawcze dla psychopatów.
5. *Rosenblumówna Z.* (Warszawa) — Dzieci psychopatyczne.
6. *Wilczkowski E.* (Warszawa) — Zagadnienie Konstytucyjnych serologicznych grup krwi u psychopatów.
7. *Łuniewski W.* (Tworki) — Psychopatja ustrojowa w teorji i praktyce sądowo-psychjatrycznej.
8. *Nelken J.* (Warszawa) — Psychopatja w wojsku.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27. września od godz. 11 do godz. 13.

Posiedzenie w sekcjach połączonych w Zakładzie histologji U. S. B. ul. Zakretowa 23.

1. *Rose M.* (Warszawa) — Zasady architektonicznej lokalizacji w korze mózgowej.
2. *Hurynowiczówna J.*, (Wilno) — O chronaksji.

3. *Modrakowski J.* i *Wilczkowski E.* (Warszawa) — PH krwi, płynu mózgowordzeniowego i wysięku po pryszczydłach w stanach sztucznej alkalozy i acidozy u czterech chorych psychicznie;
4. *Modrakowski J*, *Wilczkowski E.* (Warszawa) — Przepuszczalność ośrodkowej barjery nerwowej w stanach sztucznej alkalozy i acidozy u czterech chorych psychicznie.

Posiedzenie III.

Piątek, dnia 27. września godz. 16—19.

(Klinika Psych. U. S. B. Letnia 5).

Temat zasadniczy: Budownictwo psychjatryczne.

1. *Piotrowski A.* (Dziekanka) — Nowoczesny zakład psychjatryczny.
2. *Łuniewski W.* (Tworki) — Najważniejsze zagadnienia dotyczące programu budowy zakładów psychjatrycznych w Polsce.
3. *Bednarz J.* (Kulparków) — Szkic rozbudowy zakładów psychjatrycznych w Polsce w świetle liczb.
4. *Radziwiłłowicz R.* (Wilno) — Projekt rozbudowy Kliniki Psychjatrycznej i Państwowego Szpitala Psychjatrycznego w Wilnie.

Posiedzenie IV.

Sobota, dnia 28. września od godz. 10½ do godz. 13.

W sali Nr. 2 w Uniwersytecie.

Odczyty luźne.

1. *Zajączkowski H.* (Dziekanka) — Bezsenność u psychicznie chorych i jej zwalczanie w Dziekance.
2. *Drożdż W.* i *Morozowa* (Lublin) — Badania nad zawartością żelaza w korze mózgowej psychicznie chorych.
3. *Swierczek St.* (Dziekanka) — Porażenie postępujące w Dziekance w okresie przed i posalwarsanowym.
4. *Swierczek St.* (Dziekanka) — Doświadczenia terapeutyczne w porażeniu postępującem w Dziekance.
5. *Higier H.* (Warszawa) — W sprawie klasyfikacji niedorozwojów umysłowych.

6. *Medem J.* (Dziekanka)—Badanie kontrolne nad symptomatologją płynu mózgowo-rdzeniowego w porażeniu postępującem i w innych chorobach luetycznych.
7. *Bychowski G.* (Warszawa)—O projekcji.
8. *Chłopicki Wł.* (Kraków)—Napadowe natręctwa myślowe w przebiegu parkinsonizmu po nagminnem śpiączkowem zapaleniu mózgu.
9. *Meissner J.* (Kobierzyn)—Braki intelektualne, a rysy przeciwspołeczne u psychopatów konstytucjonalnych.
10. *Wilczyński Fr.* (Dziekanka)—Lecznictwo psychjatryczne w Dziekance w ostatnich 10 latach.
11. *Frąckowiak J.* (Kraków) — Psychjopatja epileptoidalna i charakter epileptyczny.
12. *Paszkowski St.* (Kraków) — Prawość charakteru u osób z psychozą manjakalno-depresyjną.
13. *Gorzkowski W.* i *Zajączkowski H.* (Dziekanka)—Psychozy alkoholowe w Dziekance przed i po wojnie.
14. *Łapiński T.* (Warszawa) — Przyczynek do działalności Sekcji Opieki pozazakładowej Warszawskiego Tow. Opieki nad Psychicznie chorymi.
15. *Podwiński J.* (Wilno)—Dziesięć lat działalności oddziału psychjatrycznego szpitala św. Jakóba w Wilnie.
16. *Podwiński J.* (Wilno) — Geneza wykroczeń przeciwko etyce lekarskiej doby obecnej (szkic psychologiczny).
17. *Podwiński J.* (Wilno)—Uzasadnienie koniecznej potrzeby ekspertyzy psychjatrycznej w sądzie.

Dnia 28. września od godz. 16 — 19.

(w sali Nr. 2 w Uniwersytecie).

Walne Zebranie Polskiego Towarzystwa Psychjatrycznego.

19 Sekcja
Okulistyki.

Gospodarz: *Szymański J.* zast. gosp.: *Halecki;* sekretarz. *Abramowicz I.*

Sala obrad: Sala wykładowa kliniki ocznej na Antokolu.

Posiedzenie I.

Piątek, 27. września od godz. 11—14.

Tematy programowe:

1. *Noiszewski K.* (Warszawa) — Hydrostatyka i hydrodynamika cieczy śródocznej i cieczy mózgowordzeniowej.
2. *Szymański J.* (Wilno)—Operacyjne leczenie jaskry przewlekłej.
3. *Melanowski W.* (Warszawa) — Urazy oka przy pracy (na podstawie danych kliniki ocznej uniwersytetu warszawskiego).

Rozprawy.

Posiedzenie II.

Sobota, 28. września od godz. 16—19.

1. *Majewski K.* (Kraków)—O warunkach powstania odczepienia siatkówki w oczach krótkowzrocznych.
2. *Zamenhof A.* (Warszawa) — Nowy sposób badania dna oka w świetle zogniskowanem i bezczerwiennem.
3. *Milewska M.* (Wilno) — Oleum Chaulmogra w leczeniu jaglicy.
4. *Dąmbrowski F.* (Wilno) — Zwapnienie siatkówki i ciałka szklistego (pokaz).
5. *Abramowicz I.* (Wilno) — Dijafanoskopja zaćmy.
6. *Weingott L.* (Warszawa) — O zapaleniu tęczówki rzerzączkowej.
7. *Melanowski W.* (Warszawa) i *Szymański J.* (Wilno) — Kilka słów o nauce okulistyki dla studentów i dla specjalistów.

20. Sekcja
Ginekologji i Położnictwa.
III. Zjazd Towarzystwa Ginekologów Polskich.

Gospodarz: *W Jakowicki*, sekretarz: *W. Zaleski*

Sala obrad: Uniwersytet, Sala V.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września godz. 16 — 19.

a) Zagajenie obrad.
b) Wybór przewodniczących.
c) Wykłady:

I. TEMAT PROGRAMOWY:

„Rozpoznawanie i leczenie niepłodności u kobiet".

1. Referent: *Karnicki A.* (Wilno).
2. Koreferentka: *Buczyńska Z.*
3. *Zawodziński T.* (Warszawa) — W sprawie rentgenowskiego rozpoznawania niepłodności.
4. *Liebhart* (Lwów) — W sprawie rozpoznawania przyczyn niepłodności.
5. *Gordon G.* (Wilno) — W sprawie niepłodności kobiecej.
6. *Pióro J.* (Wilno) — Plastyka tylnego sklepienia pochwy w leczeniu niepłodności.

II. REFERATY LUŹNE:

7. *Zubrzycki J.* (Kraków) — O nakłuciu jamy brzusznej przez tylne sklepienie.
8. *Kowalski S.* (Kraków) — Anatomiczne różnicowanie niektórych rodzajów krwawień z jajnika.
9. *Lenczowski J.* (Lwów) — W sprawie powstawania ciąży zewnątrzmacicznej.
10. *Liebeskind S.* (Kraków) — O niedorozwoju spojenia łonowego.
11. *Kowalski S.* (Kraków) — Zwyrodnienie torbielkowate sieci.
12. *Bocheński K.* (Lwów) — W sprawie wyszkolenia studentów i lekarzy w położnictwie praktycznem.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27. września od godz. 11 — 14.

I. TEMAT PROGRAMOWY:

„Wczesne rozpoznawanie ciąży".

1. Referent: *Jakowicki W.* (Wilno).
2. *Wiślański* (Lwów) — Podstawy i wartość metod rozpoznawczych wczesnej ciąży.
3. *Meisels E.* (Lwów) — Rentgenologiczne rozpoznawanie wczesnej ciąży.
4. *Wysocki W.* (Wilno) — Metoda Vogla-Ziensa i modyfikacja Glasa dla rozpoznawania wczesnej ciąży.

II. REFERATY LUŹNE:

5. *Keller T.* (Kraków) — Ciąża jako czynnik ujawniający niedomogę gruczołów dokrewnych.
6. *Klemczyński E.* (Wilno) — Badania metodą interferometryczną gruczołów wewnętrznego wydzielania w ciąży.
7. *Wiślański* (Lwów) — O hormonach łożyska.
8. *Liebhart* (Lwów) — Follikulina, insulina a przemiana węglowodanów.
9. *Fischówna H.* i *Stępowski B.* (Kraków) — Zropienie torbieli tekaluteinowej po usunięciu zaśniadu groniastego.
10. *Cikowski St.* (Kraków) — Późne krwawienie w połogu.
11. *Keller T.* (Kraków) — Mors foetus habitualis intra partum.
12. *Keller T.* i *Szymanowicz J.* (Kraków) — Sectio caesarea abdominalis jako metoda przerwania ciąży.
13. *Zborowski H.* (Inowrocław) — Przypadek skrętu macicy podczas porodu.

O godz. 14 m. 30 — zwiedzenie Kliniki Położniczo Ginekologicznej U. S. B. i oddziałów szpitalnych.

Posiedzenie III.

Piątek, dnia 27. września od godz. 16 — 19.

1. *Bocheński K.* (Lwów) — W sprawie techniki zakładania preparatów radowych w przypadkach raków macicy nie nadających się do operacji.
2. *Meisels E.* (Lwów) — O ważności naświetlania raka macicy z wielu ognisk.

3. *Zubrzycki J.* (Kraków) — Powikłania raka szyjki macicy przejściem na ścianę pęcherza.
4. *Karnicki W. jun.* (Wilno)— Nowotwory a gruczoły o wydzielaniu wewnętrznem.
5. *Michalikowa E.* i *Gawroński F.* (Kraków) — Carcinoma vaginae sub forma polypi.
6. *Mączewski St.* (Lwów) — W sprawie operacyjnego leczenia wypadnięcia macicy u staruszek.
7. *Sedlis* (Wilno) — 100 przypadków interpositio uteri vesicovaginalis.
8. *Wojcicki H.* (Lwów) — Przypadek donoszonej ciąży po przemieszczeniu macicy sposobem Schauta-Wertheim bez wyjaławiania.
9. *Zaleski W.* (Wilno) — Wypadanie narządu rodnego a nachylenie miednicy.
10. *Tyszkówna Z.* (Wilno) — W sprawie ankiet pooperacyjnych z uwzględnieniem operacji z powodu wypadania i tyłozgięcia macicy dokonanych w klinice wileńskiej.
11. *Mączewski* i *Lenczowski* (Lwów) — W sprawie zniszczenia nerwów sympatycznych w drodze chemicznej.
12. *Dobrzański J.* (Wilno) — Leczenie cierpień kobiecych jonizacją.

Sobota, dnia 28 września

O godz. 10 — wycieczka do Trok, i zwiedzenie miasta.
O godz. 16 — Sala V — Walne Zebranie Towarzystwa Ginekologów Polskich.

1) Sprawozdanie Zarządu.
2) Wybór nowego Zarządu.

Posiedzenie IV.

Od godz. 16 min. 30 do godz. 19.

1. *Czyżewicz A.* (Warszawa) — Kiła w położnictwie.
2. *Stępowski Br.* (Kraków) — Barwny antigen przy odczynie Meinick'ego.
3. *Ryll-Nardzewska J.* (Wilno) — Badanie krwi na odczyn Wassermana w klinice wileńskiej w ostatniem 3-ch leciu.
4. *Szwojnicka Z.* i *Zawodziński T.* (Warszawa) — Dalsze spostrzeżenia w sprawie odchylenia dopełniacza w rzeżączce u kobiet.

5. *Ryll-Nardzewska J.* (Wilno) — Badania nad grupami krwi na materjale kliniki położniczo-ginekologicznej wileńskiej.
6. *Lenczowski J.* (Lwów) — O postępowaniu w przypadkach wad serca u ciężarnych i rodzących.
7. *Beck H.* (Warszawa) — W sprawie przetoki macicznej Sellheim'a.
8. *Beck H.* i *Jaroszewski* (Warszawa) — Kilka uwag o kleszczach położniczych.
9. *Gawroński Fr.* (Kraków) — Kleszcze Demelina.
10. *Bloch M.* (Wilno) — Kilka uwag i spostrzeżeń co do kleszczy Kielland'a.
11. *Stępowski Br.* i *Szantroch* (Kraków) — Wada rozwojowa pęcherza, jako przeszkoda porodowa.
12. *Keller T.* (Kraków) — Wypadnięcie nóżki do jamy brzusznej wśród porodu.
13. *Sawicka H.* (Lwów)—Czem winniśmy się kierować w wyborze metody leczenia łożyska przodującego.
14. *Karnicki W.* jun. (Wilno) — W sprawie rzucawki porodowej.
15. *Pióro J.* (Wilno) — Wpływ niepodwiązywania łożyskowego końca pępowiny na przebieg III okresu porodu.
16. *Pióro J.* (Wilno) — Przypadek wklinowania główkowego bliźniąt podczas porodu.
17. *Pióro J.* (Wilno) — Przypadek włókniaka okolicy pośladowej u noworodka.
18. *Jaźwiński A.* (Wilno) — Próby ustalenia najodpowiedniejszego płynu do wlewań dożylnych w przypadkach wykrwawień

21. Sekcja
Dermatologji.

Gospodarz: *Hanusowicz*, zast. gosp.: *Mienicki M.*, sekretarz: *E. Sawicki.*

Miejsce obrad: Sala wykładowa Kliniki Dermatologicznej na Antokolu.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września od godz. 16—19.

1. *Krzyształowicz F.* (Warszawa) — Praktyczne znaczenie odczynu Bordet-Wassermana.
2. *Malinowski F.* (Warszawa)—O syfilidach.
3. *Straszyński A.* (Warszawa)—W sprawie sposobu działania środków używanych w leczeniu kiły.
4. *Borkowski W.* (Warszawa)—Smoła gazowa jako czynnik leczniczy w dermatologji.
5. *Ryll Nardzewski Cz.* (Wilno) — Leczenie wrzodów miękich szczepionkami i spostrzeżenia nad działaniem „Dmecosco".
6. *Sawicki E.* (Wilno)—W sprawie odczynu Bordet-Wassermanna w nasieniu kiłowych.

22. Sekcja
Stomatologji.

Gospodarz: *Mancewicz E.*, sekretarz: *Mikulski A.*

Sala obrad oznaczona osobno dla każdego posiedzenia.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września godz. 16 — 19.

Sala Gmachu po-Bernardyńskiego — parter.
(Teren Wystawowy).

1. *Cieszyński A.* (Lwów) — Choroby okolicy przyzębnej a ustrój (Temat główny).
2. *Wilga H.* (Warszawa) — Najpewniejszy sposób leczenia korzeni zgorzelinowych dla przeciętnego praktyka (Temat główny).
3. *Mokrzycki A.* i *Bartoszek T.* (Warszawa) — Zmiany w tkankach okołozębowych u chorych zmarłych na ostre choroby gorączkowe.

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września godz. 11 — 15.

Sala Wykładowa Zakładu Anatomji, ul. Słowackiego 15.

1. *Wilga H.* (Warszawa) — Komplikacje w jamie ustnej po tyfusie plamistym (z pokaz. przezroczy).
2. *Cieszyński A.* (Lwów) — Historja i przegląd krytyczny operacji resekcji korzenia po 23-letnim doświadczeniu (z pokazami).
3. *Jarząb J.* (Lwów) — Kliniczne, roentgenologiczne, anatomo-patologiczne i bakterjologiczne wyniki badań zębów po odcięciu wierzchołka korzenia (z pokazami).

4. *Gombiński J.* (Warszawa) — Spostrzeżenia kliniczne i histopatologiczne nad ziarniniakami około wierzchołkowemi (56 przypadków).

Przerwa 10 minut.

5. *Geyer C. F.* (Berlin) — Wykonanie kompletnej protezy według prof. Gysi'jego (Film naukowy, trwający około godziny). (Tłomaczy dr. Allerhand).

Posiedzenie III.

Piątek, 27. września od godz. $16^1/_2$—$19^1/_2$.

Sala gmachu po-Bernardyńskiego.

1. *Meissner A.* (Warszawa) — Metody zachowawcze miejscowe i ogólne leczenie spraw parodontalnych i ich ocena (temat główny).
2. *Cieszyński A.* (Lwów) — Mój sposób leczenia zachowawczego spraw parodontalnych (z pokazami).
3. *Mancewicz E.* (Wilno) — Leczenie spraw parodontalnych z zastosowaniem lampy kwarcowej i prądów D'Arsonval'a.
4. *Blikle S.* (Warszawa) — Podstawy teoretyczne możliwości zastosowania ciał naświetlanych (fosforyzujących) w zębolecznictwie.

Posiedzenie IV.

Sobota, 28. września od godz. 11—15.

Sala wykładowa Anatomii Opisowej, ul. Słowackiego 15.

1. *Bardaszówna A.* (Lwów) — Przepuszczalność wypełnień tymczasowych w świetle badań bakterjologicznych i barwikowych (z pokaz. epidjask).
2. *Geyer C. F.* (Berlin) — Zdjęcia Roentgenowskie przy leczeniu korzeni (z pokazami).
3. *Jankowski M.* (Lwów) — Wartość fizjologiczna mostków i dostawek ruchomych (z pokazami epidjaskop.).

Przerwa 10 minut.

4. *Mancewicz E.* (Wilno) — Zatoki szczękowe w świetle badań anatomicznych (z przezroczami i pokazami odlewów z pneumatyzowanych części nosowo-czołowo-szczękowych głowy człowieka).
5. *Gombiński J.* (Wazszawa) — Ząb w zębie (demonstracja przypadku z mikroproekcją).

Posiedzenie V.

Sobota 28. września godz. 17—19.

1. *Ligęza J.* (Inowrocław) — W sprawie wprowadzenia i ustalenia w Kasach Chorych notowań chorób jamy ustnej i zębów.
2. *Ligęza J.* (Inowrocław) — W sprawie uwzględnienia szczegółowego umieszczania w statystyce międzynarodowej chorób zębów i jamy ustnej.
3. *Geyer C. F.* (Berlin) — Praktyczna demonstracja zdjęcia zlepków czynnościowych.
4. *Słowes M.* (Wilno) — O zastosowaniu ampułek cylindrycznych w praktyce dentystycznej (z demonstracją).
5. *Herman Comp.* (Wiedeń) — Demonstracja przyrządów.

Zamknięcie posiedzeń.

23. Sekcja
Historji i Filozofji Medycyny i Nauk Przyrodniczych.

Gospodarz: *St. Trzebiński*, sekretarz: *Czarnecki E.*

Sala posiedzeń Wil. Tow. Lek. Zamkowa 24.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26. września godz. 16—19.

1. *Szumowski* (Kraków) — Czy i o ile słusznem jest hasło powrotu do Hipokratesa?
2. *Wrzosek* (Poznań) — Działalność Karola Marcinkowskiego na emigracji.
3. *Białokur* (Warszawa) — Chorobowość, epidemje i warunki atmosferyczne w powstaniu styczniowem 1863/64.
4. *Zembrzuski* (Warszawa) — Średniowieczny utwór: Schola Salernitana — w oświetleniu niektórych dawnych autorów polskich.
5. *Higier* (Warszawa) — Lekarze żydowcy u świtu i zmierzchu średniowiecza.
6. *Fritz* (Lwów) — Ze studjów nad Falimierzem i Macerem.
7. *Gerstenberger* (Poznań) — Cholera w Poznaniu 1837 r.
8. *Kruszyński* (Wilno) — Leonardo da Vinci jako anatom.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27. września godz. 16—19.

1. *Tur* (Warszawa) — Regnerus de Graaf, ostatni embrjolog bez mikroskopu.
2. *Bilikiewicz* (Kraków) — Stan obecny nauki o Janie Jonstonie.
3. *Ostachowski* (Kraków) — O wykładach chemji Andrzeja Śniadeckiego.
4. *Fritz* (Lwów) — Nieznane prace lekarskie Stanisława z Łowicza.
5. *Białokur* (Warszawa) — Zasięg werbownictwa, pobór do powstania styczniowego.

6. *Wrzosek A.* (Poznań) — Chatubińskiego rozprawa o zimnicy.
7. *Trzebiński St.* (Wilno) — Sydenhamowski genius epidemicus w Zimnicy Chatubińskiego.
8. *Żochowski A.* (Wilno) — Środki sympatyczne w lecznictwie ludowem na Wileńszczyźnie.

Posiedzenie III.

Sobota, dnia 28. września godz. 16—19.

1. *Białokur Fr.* (Warszawa) — Wpływ zachorowań, zranień, śmierci dowódców w powstaniu styczniowem na sprawność bojową oddziałów; wartość moralna naszych dowódców.
2. *Fritz J.* (Lwów) — Polscy pacjenci w konsyljach włoskich lekarzy.
3. *Ganszyniec R.* (Lwów) (Temat zarezerwowany).
4. *Wrzosek A.* (Poznań) — Michał Homolicki, jako profesor fizjologji.
5. *Trusiewiczówna A.* (Wilno) — Wykłady fizjologji Michała Homolickiego według skryptów Adamowicza.
6 *Trzebiński St.* (Wilno) — Pierwsze dziesięciolecie wydziału lekarskiego U. S. B.

24. Sekcja
Medycyny wojskowej.

Gospodarz: *Ordyłowski S.*, zast. gosp. *Bohuszewicz J.*, sekretarz *Pióro J.*

Sala obrad oznaczona osobno dla każdego posiedzenia.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26. września, od godz. 16—19.

Sala Kliniki Neurologicznej U. S. B, ul. 3-go Maja Nr. 8.

Nelken J. (Warszawa) — Psychozy podczas wojny i w czasie pokoju.

Piątek, dnia 27. września. godz. 11.

Punkt zborny Teatr Miejski na Pohulance.

Zwiedzanie wojsk. Instytucji Sanitarno Higjenicznych wybudowanych ostatnio w Garnizonie Wilno.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27. września, od godz. 16—19.

Miejsce obrad: Szpital wojskowy na Antokolu. Świetlica oddz. ocznego.

1. *Malanowicz K.* (Wilno) — Rola i znaczenie bakterjologji w wojsku. (Temat programowy).
2. *Szulc* (Warszawa) — Wymiana gazów przy zmienionym rytmie oddychania.

Posiedzenie III.

Sobota, dnia 28. września, od godz. 11—13.

Miejsce obrad: Szpital wojskowy na Antokolu. Świetlica oddziału ocznego.

1. *Zajączkowski* (Wilno) — Uszkodzenia serca pod wpływem nadmiernych wysiłków fizycznych,
2. *Szulc* (Warszawa) — Statystyka chorób narządu trawienia ze szczególnem uwzględnieniem chorób wyrostka robaczkowego.

25. Sekcja
Nauk farmaceutycznych.

Gospodarz *Muszyński J.* zast. gospodarza *Sokołowski W.* sekretarz *Strażewicz W.*

Sala obrad: Sala wykładowa Zakładu Farmakognozji, ul. Objazdowa Nr- 2, tel. 93.

Posiedzenie I.

Czwartek, dnia 26. września, od godz. 16.

1. *Witanowski W. R.* (Kraków) — Związki fenolowe w Castoreum canadense.
2. *Gatty-Kostyal M.* (Kraków) — W sprawie ujednostajnienia wartości leczniczej leków grupy naparstnicy.
3. *Gatty-Kostyal M.* (Kraków) — Synergizm niektórych glikozydów grupy naparstnicy, a teorja Bürgi'ego.

Posiedzenie II.

Piątek, dnia 27. września o godz. 11.

1. *Kroszyński St.* (Warszawa) — Badanie wartości leczniczej liści naparstnicy na gołębiach metodą Hanslika i Stoemakera.

Posiedzenie III.

Piątek, dnia 27. września o godz. 16.

1. *Biernacki St.* (Poznań) — Goryczka Trojeściowa (gentiana asclepiadea) i jej użyteczność w lecznictwie.
2. *Biernacki St.* (Poznań) — Arbutyna z liści mącznicy pochodzenia krajowego.
3. *Monikowski K.* (Wilno) — Hamujący autolizę wpływ koloidalnego wodorotlenku glinu na drożdże.

26. Sekcja
Weterynarji.

Gospodarz: *A. Głuchowski*; sekretarz: *A. Nowicki.*

Sala obrad: Sala Śniadeckich w Uniwersytecie.

Posiedzenie I.

Czwartek, 26. września, godz. 16—19.

1. *Głuchowski A.* (Wilno): Wpływ Uniwersytetu Wileńskiego na rozwój polskich studjów weterynaryjnych w pierwszej połowie XIX stulecia. Zarys historyczny według miejscowego materjału archiwalnego. (Referat wstępny).
2. *Gordziałkowski J.* (Warszawa): a) Przegląd zasadniczych podstaw zwalczania chorób zakaźnych zwierząt domowych. b) Niebezpieczeństwo gruźlicy bydła dla ludzi i zwierząt.
3. *Legeżyński S.* (Lwów): a) Organizacja tłumienia ronienia zakaźnego u bydła. b) W sprawie słownictwa lekarsko-weterynaryjnego i hodowlanego.

Posiedzenie II.

Piątek, 27. września, godz. 11—14.

1. *Trawiński A.* (Lwów) — Patogeneza i epidemjologja bakteryjnych zatruć mięsnych.
2. *Mglej S.* (Lwów) — a) Morzyska u koni i ich leczenie. b) Autoenterowakcyny przy chronicznych egzemach u psów.
3. *Wołoszczak S.* (Lwów) — a) Narcoticoida oraz systematyka środków narkotycznych. b) Ciekawy objaw działania ubocznego przy zatruciu sporyszem. (Fenomen Gizelta). c) Teorja działania środków moczopędnych.
4. *Smoliński S.* (Lwów) — a) Wiązanie dopełniacza i jego znaczenie djagnostyczne przy gruźlicy psów. b) Nużyca i nowe sposoby jej leczenia.

Posiedzenie III.

Piątek, 27. września, godz. 16—19.

1. *Finik Z.* (Lwów) — Etjologja i rozpoznanie bakterjologiczne gorączki maltańskiej.
2. *Maternowska J.* (Lwów) — Próby wyróżnienia pałeczek grupy paratyfus i Gaertnera na pożywkach bezbiałkowych.
3. *Bąk A.* (Lwów) — Własności morfologiczne i biologiczne starych hodowli buljonowych pałeczki różycy.
4. *Eberle J.* (Lwów)—Badania nad wpływem drobnoustrojów na zmianę stężenia jonów wodorowych w mięsie.

Posiedzenie IV.

Sobota, 28. września, godz. 11—14.

1. *Herman S.* (Lwów) — System kanałów mlecznych wyprowadzających: a) wymienia kozy, b) naczynia tętnicze wymienia u bydła.
2. *Dięciołowski S.* (Warszawa) — Podstawy racjonalnego żywienia i pielęgnowania koni w celu ulepszenia produkcji surowic leczniczych i zapobiegawczych.
3. *Łabędź M. i Głynkraut B.* (Warszawa) — O stosowaniu odmy sztucznej w roentgenodjagnostyce u małych zwierząt.
4. *Jankowski W.* (Mława) — Stan pszczelnictwa w Polsce.
5. *Malicki St.* (Warszawa)—Biofizykochemiczne badanie własności mięsa.
6. *Malicki St.* (Warszawa) — Yatren-serowakcyny w praktyce weterynaryjnej.

27. Sekcja

Prasy lekarskiej i przyrodniczej.

Gospodarz: *Szmurło*, zast. gosp.: *Prüffer J.*

Sala obrad: Sala Wileńskiego Towarzystwa Lekarskiego, ul. Zamkowa 24.

Posiedzenie I.

Sobota, 28. września, godz. 11.

1. *Leśniowski A.* (Warszawa) — Temat zastrzeżony.
2. *Szmurło J.* (Wilno) — Kilka uwag w sprawie naszego czytelnictwa lekarskiego.

CZĘŚĆ INFORMACYJNA.

Komunikat Komitetu Organizacyjnego.

Komitet organizacyjny podaje do wiadomości członków i uczestników Zjazdu, że w piątek, sobotę i niedzielę, 5 minut przed rozpoczęciem plenarnego posiedzenia, sekretarz generalny odczytywać będzie krótkie komunikaty, dotyczące bieżących spraw Zjazdu.

Komitet prosi członków i uczestników o bezwzględne przestrzeganie punktualności zwłaszcza, przy posiedzeniach plenarnych i przy raucie w dniu 26. września.

Biuro Zjazdu.

(Sekretarjat wraz z biurem mieszkaniowem i informacyjnem).

Tel. 911 (biuro uniwersyteckie).

Biuro będzie czynne w następujących dniach i lokalach:

Dzień	Godzina	Miejsce urzędowania
Wtorek, 24-IX.	6,30—9 17—19	Dworzec osobowy, peron II (miejsce przyjazdu pociągów warszawskich).
Środa, 25-IX.	6,30—9 17—19	Dla członków i uczestników, którzy przed dniem 15-IX. wpłacili wkładkę członka lub uczestnika: Dworzec osobowy, peron II.
	7—14 17—20	Dla tych, którzy do dn. 15-IX. wkładki nieopłacili i dla miejscowych: Conclave professorum w Uniwersytecie, wejście od ul. Świętojańskiej.
Czwartek, 26-IX.	6 — 9	Dla członków i uczestników, którzy przed dniem 15-IX. wpłacili wkładkę: Dworzec osobowy, peron II.
	7—10,30 12,30—20	Dla wszystkich innych Conclave professorum w Uniwersytecie, ul. Świętojańska.
Piątek, 27-IX. Sobota, 28-IX.	7 — 9 10,30—20	Conclave professorum.
Niedziela, 29-IX.	8—10 12—15	Conclave professorum.

UWAGA: W czasie wykładów na plenarnych posiedzeniach biuro będzie nieczynne.

Sprawy kwaterunkowe.

Kierownik biura mieszkaniowego: *Dr. H. Rudziński.*

Mieszkania (w hotelach, klinikach, internatach i pokojach prywatnych) przygotowano nie tylko dla tych, którzy zgłosili swój przyjazd, lecz zarezerwowano również znaczną ilość miejsc i dla tych członków i uczestników, którzy przyjadą bez zgłoszenia, a nie będą posiadali mieszkań.

Karty kwaterunkowe będą wydawane:

1) W Biurze mieszkaniowo-informacjnem Zjazdu na **Dworcu kolejowym w Wilnie** (peron drugi) w godzinach: dn. 24 i 25 września od 6.30 do 9 i od 17 do 19, dnia 26 września od 6 do 9, **tylko dla tych członków i uczestników, którzy zgłosili się o mieszkania i opłacili składkę członkowską przed dniem 15 września.**
2) **W Biurze Sekretarjatu Zjazdu w Uniwersytecie** (Conclave professorum, wejście od ul. Świętojańskiej) w godzinach urzędowych Sekretarjatu (od dnia 25 września do zamknięcia Zjazdu), **dla członków i uczestników, którzy do dnia 15. września nie opłacili składki członkowskiej).**

Opłata za mieszkania w Wilnie wynosi za dobę:
w hotelach od 5 zł. i wyżej (zależnie od urządzenia pokoju),
w mieszkaniach prywatnych od 6 zł. (zależnie od urządz. pokoju),
w klinikach i internatach 3 zł. (opłata z góry).

W tymże biurze będą przyjmowane wszelkiego rodzaju zażalenia w sprawach mieszkaniowych oraz zmiana mieszkań.

Dla zamieszkałych w hotelu karta kwaterunkowa służy jednocześnie jako dowód do zwolnienia od opłaty hotelowego podatku miejskiego.

Znizki kolejowe.

Ministerstwo Komunikacji przyznało uczestnikom Zjazdu zniżki kolejowe w wysokości 50% normalnej taryfy pociągów osobowych, w drodze powrotnej z Wilna do miejsca zamieszkania. Członkowie i uczestnicy, korzystający w drodze powrotnej z pociągów pośpiesznych, obowiązani są do pół biletu pociągu osobowego dopłacić pełną dopłatę za pośpiech. Zniżki są ważne nietylko na przejazd drogą najkrótszą (na Grodno, Białystok), lecz i przy przejeździe przez Białowieżę.

Prawo do korzystania ze zniżek zjazdowych mają tylko ci członkowie i uczestnicy Zjazdu, którzy w drodze pierwotnej do Wilna z żadnych zniżek nie korzystali. Nie tyczy to gości zagranicznych.

Komitet Pań.

W skład komitetu wchodzą następujące Panie:

Pani *Bądzyńska Wacławowa*
„ prof. *Ehrenkreutzowa Stefanowa*
„ *Jasińska Wacławowa*
„ *Korsakowa Juljanowa*
„ *Łukowska Ludwikowa*
„ *Maleszewska Wiktorowa*
„ dr. *Michejdzina Kornelowa*
„ *Muszyńska Janowa*
„ *Prüfferowa Janowa*
„ *Romer-Ochenkowska Helena.*
„ *Rudzińska Henrykowa*
„ dr. *Świdowa Michałowa*
„ dr. *Wasilewska Halina.*

Komitet zorganizuje dla Pań, biorących udział w Zjeździe zwiedzenie miasta Wilna pod kierunkiem fachowych przewodników. Zwiedzenie to odbędzie się w piątek od godz. 11—14 i w sobotę od godz. 10—14. Zbiórka na dziedzińcu Skargi w Uniwersytecie (wejście od ulicy Świętojańskiej) bezpośrednio po zakończeniu posiedzenia plenarnego.

Wystawa.

W czasie Zjazdu odbędzie się wystawa pod nazwą **„Piękno ziemi polskiej i jej ochrona“**, zorganizowana przez Państwową Radę ochrony przyrody i przy współudziale Komitetu Zjazdu. Wystawa pomieszczona będzie na terenie powystawowym (ogród Bernardyński) w murach pobernardyńskich.

Tamże urządzoną będzie wystawa prac komitetu badań jezior trockich.

W czasie wystawy zostaną wygłoszone odczyty przez prof. d-ra Wł. Szafera i prof. d-ra Mieczysława Limanowskiego na temat „Ochrona przyrody“. Czas wykładów podany będzie do wiadomości członków Zjazdu w komunikatach przez sekretarza generalnego.

W gmachu Biblioteki uniwersyteckiej i publicznej zostanie urządzona **wystawa, druków, rękopisów i innych pamiątek**, stojących w związku z historją Wydziału matematyczno-przyrodniczego i lekarskiego dawnego Uniwersytetu wileńskiego i Akademji medyko-chirurgicznej. Zwiedzać ją będzie można w dniach Zjazdu od godziny 12—17.

Zbiory pochodzą z Uniwersyteckiej Bibljoteki Publicznej, Wileńskiego Towarzystwa Lekarskiego, Bibljoteki im. Wróblewskich i in.

W gmachach powystawowych w ogrodzie bernardyńskim zorganizowaną będzie **wystawa przemysłu chemiczno-farmaceutycznego**, jak również przyrządów i aparatów używanych w lecznictwie. Wstęp na wystawę bezpłatny. Wystawa będzie otwarta dla zwiedzających dnia 26.IX o godzinie 13 i pozostanie otwartą do dnia 30.IX włącznie.

Przez czas trwania Zjazdu wystawa ta będzie otwarta od godziny 9 do godziny 19.

Komitet wystawy mieści się w Zakładzie farmakognozji U. S. B. przy ulicy Objazdowej 2, tel. 93.

W miesiącu czerwcu r. b. została uruchomiona w Wilnie (Tatarska 11) **Filja Państwowego Zakładu badania żywności** i Przedmiotów Użytku w Warszawie na Województwa Wileńskie i Nowogródzkie.

Zainteresowani członkowie i uczestnicy Zjazdu zwiedzać mogą Filję codziennie w godzinach 9.—15. i 17.—19.

Pamiętnik Zjazdu.

Wykłady główne zaproszonych prelegentów drukowane będą w Pamiętniku Zjazdu w całości.

Dla streszczeń nadesłanych przed 1 września przeznaczono: dla wykładów programowych po 4 strony druku, dla innych po $^1/_2$ strony.

Streszczenia, dostarczone po 1 września i przemówienia w dyskusji, zgłoszone sekretarjatowi na piśmie, ogłoszone będą w Pamiętniku w miarę możności.

Wycieczki.

Komitet organizacyjny z pomocą Wileńskiego Touring-Klubu urządza po zakończeniu Zjazdu wycieczkę do puszczy Białowieskiej. Odjazd z Wilna w niedzielę, dnia 29 września, o godzinie 18,55, przyjazd do Białowieży o godzinie 5 rano w poniedziałek. Powrót w kierunku Warszawy ze stacji Białowieża o godzinie 12,45 w poniedziałek, przyjazd do Warszawy (dworzec wileński) o godzinie 19,30.

Od ilości zgłoszonych uczestników wycieczki zależy oddanie do dyspozycji uczestników przez dyrekcję kolejową specjalnych wagonów.

Zgłoszenia na wycieczkę przyjmowane będą tylko we czwartek, dnia 26 września do godziny 20 w biurze Zjazdu. Zgłaszać się można także na ręce gospodarzy sekcji, którzy przekażą do biura Zjazdu zgłoszenia do godziny 20 w poniedziałek.

Opłata za udział w wycieczce wynosi 5 zł. od osoby, przeznaczone na cele organizacji wycieczki na miejscu w Białowieży. Sumą tą nie są objęte koszta podróży, ani koszta utrzymania.

Zniżki powrotne, wydawane uprawnionym do nich członkom i uczestnikom, są ważne dla wycieczki do Białowieży. Uczestnicy wykupią w Wilnie bilety do stacji zamieszkania przez Białowieżę.

Inne wycieczki (w bliższe okolice Wilna) urządzać będą poszczególne sekcje dla swych członków w dniach, które oznaczą gospodarze sekcji. To samo dotyczy zwiedzania miasta.

Zebrania towarzyskie.

W dniu 25. września, t. j. w środę, o godz. 20 min. 30 odbędzie się zebranie zapoznawcze w salach Kasyna Oficerskiego przy ul. Mickiewicza 13. Zebranie to zaszczyci Swą obecnością Pan Prezydent Rzeczypospolitej.

W salach Kasyna (górnych) urządzony będzie dla uczestników zebrania słodki bufet.

W dniu 26. września o godz. 19. Pan Prezydent Miasta Wilna wydaje w Sali Miejskiej przy ul. Ostrobramskiej 5 raut, na który członkowie Zjazdu otrzymają specjalne zaproszenia.

W dniu 28. września o godz. 21. w salach Kasyna Oficerskiego odbędzie się składkowy bankiet dla członków i uczestników Zjazdu i zaproszonych gości. Wysokość wkładki dla członków i uczestników Zjazdu ustalono na zł. 30. Zgłoszenia na bankiet przyjmuje sekretarjat w godzinach urzędowych we czwartek, dnia 26 września.

Teatry.

Obydwa teatry miejskie (Wielki miejski teatr na Pohulance i teatr w „Lutni" przy ul. Mickiewicza 6) udzielają członkom Zjazdu w dniu 27. września, t. j. w piątek, zniżki 30% od normalnej ceny biletu.

W dniu tym będą grane:

W Wielkim Teatrze miejskim na Pohulance: „W sieci", komedja Kisielewskiego. Początek o godz. 20 min. 15.

W „Lutni" (ul. Mickiewicza 6): „Wielki człowiek do małych interesów", Al. Fredry. Początek o godz. 20 min. 15.

Bilety do teatru nabywać będzie można po zniżonej cenie na podstawie asygnat, które wydawane będą członkom i uczestnikom Zjazdu w obydwu biurach sekretarjatu (dworcowem i uniwersyteckiem).

Sprzedaż biletów odbywa się dla obydwu teatrów w kasie teatru Lutnia (Mickiewicza 6) od godz. 11—16. Od godziny 17 wydaje bilety dla teatru na Pohulance kasa tego teatru.

Jadłodajnie.

Restauracja w hotelu George'a, ul. Mickiewicza 20.	obiady w cenie 4,40.
Restauracja w hotelu Bristol, ul. Mickiewicza 22.	obiady od 3,00—4,00 zł.
Restauracja Zacisze, ul. Mickiewicza 25	„ „ 3,00—4,00 „
„ Polonia, ul. Mickiewicza 11	„ „ 3,00—4,00 „
„ Ziemiańska, Mickiewicza 9	„ „ 2,50—3,00 „
„ Łazar, ul. Mickiewicza 4	„ „ 2,50—
Restauracja w hotelu Europejskim, ul. Dominikańska 1.	„ „ 2,75—4,00 „
Restauracja Niszkowskiego, ul. Bakszta 2	„ „ 3,50
„ w ogrodzie Bernardyńskim	„ „ 3,00
Restauracja w Kasynie oficerskiem, ul. Mickiewicza 13	„ „ 2,00

Cukiernie.

B. Sztral, ul. Mickiewicza 12 („czerwony Sztral").
K. Sztral, ul. Mickiewicza 22 („zielony Sztral").
K. Sztral, ul. Wielka 2.
S. Rudnicki, ul. Mickiewicza 1.
S. Rudnicki, ul. Trocka 1.

Biura podróży.

Orbis, ul. Mickiewicza 11-a, biuro otwarte w dnie powszednie od g. 9 — 16,30, w niedziele od g. 10 — 12,30. Tel. 883

Międzynarodowe Biuro wagonów sypialnych w hotelu George'a, ul. Mickiewicza 20 otwarte w dnie powszednie od 9—14 i od 16 – 18, w niedziele od 10 – 12. Tel. 10-42.

Komitet organizacyjny poczynił starania o wypuszczenie dodatkowych wagonów sypialnych II. i III. klasy z Warszawy w dniach 24. i 25. września (wagon III. kl. wychodzi z dworca Wileńskiego przy pociągu osobowym); zaś w kierunku Wilno — Warszawa o wypuszczenie dodatkowych wagonów sypialnych w dniach 28. i 29. września. O wyniku tych starań członkowie Zjazdu poinformują się w biurze Międzynarodowego T-wa wag. syp. w Warszawie, względnie zostaną powiadomieni kamunikatem sekretarjatu.

Urzędy pocztowo-telegraficzne.

Wilno 1 — ul. Świętojańska 13, Wielka 1.
Wilno 2 — dworzec osobowy.
Wilno 3 — ul. Antokolska 37.
Wilno 4 — ul. Stara 6.
Wilno 5 — ul. Kalwaryjska 9.
Wilno 6 — ul. 3 Maja 1.
Wilno 7 — ul. Zarzecze 26.
Wilno 8 — ul. Nowy Świat.
Wilno 9 — ul. Zakretowa 15.
Wilno 10 — ul. Piłsudskiego 16.
Wilno 11 — plac Magdaleny 2 (gmach urzędu wojew.).
Wilno 12 — Kalwarja.
Wilno 13 — ul. Ponarska 61.

Księgarnie.

Zawadzki, ul. Zamkowa 22, tel. 660; Gebethner i Wolff, ul. Mickiewicza 7, tel. 624; Św. Wojciecha, ul. Dominikańska 4, tel. 845; Mikulski, ul. Wileńska 25, tel. 664.

W piątek, dnia 27. września o godzinie 13 firma Merck z Darmstadtu wyświetlać będzie film o Ephetoninie w kinoteatrze Hollyvood (ul. Mickiewicza 22). Wstęp wolny,

Po wyświetleniu filmu odbędą się pokazy firmy Philips w tymsamym lokalu.

Czas odjazdu pociągów z Wilna.

Do Warszawy przez Grodno:

osobowy 9,25, przyjazd do Warszawy (dworz. Wileński) 19,40;

osobowy 19,50 z wagonem sypialnym III. kl., przyjazd do Warszawy (dworz. Wileński) 6,02;

pośpieszny 23,00 z wagonem sypialnym I. i II. kl., przyjazd do Warszawy (dw. Główny) 6,53.

Do Warszawy przez Lidę, Siedlce:

osobowy 7,40, przyjazd do Warszawy (dw. Wschodni) 19,30;

osobowy 18,55, przyjazd do Warszawy (dw. Wschodni) 8,10.

Wagony bezpośredniej komunikaji do Lwowa ma pociąg:

pośpieszny odjazd 23,00, przyjazd do Lwowa 18,25 (przez Białystok, Brześć, Kowel).

Połączenie z Białowieży do Lwowa:

odjazd z Białowieży 12,45, przyjazd do Warszawy (dworzec Wileński) 19,30;

odjazd z Warszawy (dworz .Główny) 23,25 (pośp.), przyjazd do Lwowa 9,05.

Połączenie z Białowieży do Krakowa:

przyjazd do Warszawy j. w., odj. z Warszawy (dw. Główny) 20,45 (pośpieszny), przyjazd do Krakowa 3,37;

odjazd z Warszawy (dworz. Główny) 22,45 (pośp.), przyjazd do Krakowa 5,35.

Połączenie z Białowieży do Poznania:

przyjazd do Warszawy j. w., odjazd z Warszawy (dw. Główny) 21,50 (pośpieszny), przyjazd do Poznania 3,38.

PLAN MIASTA WILNA

